

T.C.

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ

ANABİLİM DALI

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA İLE İLGİLİ
FARKINDALIKLARININ İNCELENMESİ**

MEMDUH SEFA TÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR / 2022

T.C.

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ

ANABİLİM DALI

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA
FARKINDALIKLARININ İNCELENMESİ**

MEMDUH SEFA TÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANISMAN

Doç. Dr. ÜMİT DEMİRAL

KIRŞEHİR / 2022

ETİK BEYAN

29/07/2022

Bu çalışmanın, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallarına uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, çalışmanın Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Etik Kurulu'nun tüm şartlarını ve koşullarını kabul ederek etik görev ve sorumluluklara riayet ettiğimi beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmayla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

MEMDUH SEFA TÜRK

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Memduh Sefa TÜRK

20.04.2016 tarihli Resmî Gazete' de yayımlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 9/2 ve 22/2 maddeleri gereğince; Bu Lisansüstü teze, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi'nin aboneli olduğu intihal yazılım programı kullanılarak Fen Bilimleri Enstitüsü'nün belirlemiş olduğu ölçütlere uygun rapor alınmıştır.

ÖN SÖZ

Bu çalışmanın planlanması ve yürütülmesi sürecinde katkı ve bilgisi ile beni yönlendiren, her türlü kaynak temininde bana yardımcı olan, kendime örnek aldığım danışmanın Doç. Dr. Ümit DEMİRAL'a ve dil ve gramer konusunda yardımlarını esirgemeyen Başak TİMUR DEMİRAL Hocama teşekkürlerimi içtenlikle sunarım.

Tez çalışmama samimi bir şekilde, içtenlikle katkı sağlayan okul öncesi öğretmen adaylarına teşekkürü bir borç bilirim.

Tez süreci boyunca akademik bilgi açısından beni donatan lisan üstü eğitimimde ders aldığım kıymetli hocalarıma teşekkür ederim.

Tez çalışmama katkı sağlayan kıymetli öğretmenlerime, eğitim sürecimi kolaylaştıran ve manevi desteklerini esirgemeyen okul müdürlerime, Milli Eğitim personellerine teşekkürü bir borç bilirim.

Ve tabi ki, çalışmalarım süresince birçok fedakârlıklar göstererek maddî, manevi desteklerini esirgemeyen aileme en derin duygularıyla teşekkür ederim.

Temmuz, 2022

Memduh Sefa TÜRK

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ	iii
ÖN SÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
TABLOLAR LİSTESİ	ix
KISALTMA LİSTESİ	x
Kısaltmalar Açıklama	x
ÖZET	xi
YÜKSEK LİSANS TEZİ	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Önemi.....	3
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	4
2. GENEL KISIMLAR (KAVRAMSAL/KURAMSAL ÇERÇEVE)	5
2.1. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA	5
2.1.1. Sürdürülebilir Kalkınmanın Amacı	6
2.1.2. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Tehditler	7
2.1.3. Sürdürülebilir Kalkınmanın Boyutları	10
2.1.3.1. Çevresel Boyut	10
2.1.3.2. Ekonomik Boyutu	12
2.1.3.3. Toplumsal Boyutu	13
2.1.3.4. Politik Boyut	14
2.1.4. Sürdürülebilir Kalkınmanın Eğitimle İlişkisi	15

2.1.5. Sürdürülebilir Kalkınma ve Okul Öncesi Eğitimi	17
2.1.6. Sürdürülebilir Kalkınma ve Okul Öncesi Öğretmen Adayı	24
2.2. Yapılan Çalışmalar	25
2.2.1. Ulusal Düzeyde	25
2.2.2 Uluslararası Düzeyde.....	29
3. YÖNTEM	33
3.1. Araştırmanın Modeli	33
3.2. Örneklem ve Çalışma Grubu.....	34
3.3. Veri Toplama Araçları	34
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF).....	34
3.3.2. Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği (SKFÖ)	35
3.3.3. Görüşme Soruları	35
3.4. Veri Analizi.....	36
3.4.1. Nicel Boyut.....	36
3.4.2. Nitel Boyut	37
4. BULGULAR	39
4.1. Kişisel Bilgiler Formuna İlişkin Betimsel Bulgular	39
4.2. Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeğine İlişkin Nicel Bulgular	41
4.2.1. Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyi	41
4.2.2. Cinsiyet-Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalığı İlişkisine Yönelik Bulgular	42
4.2.3. Sınıf Düzeyi-Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalığı İlişkisine Yönelik Bulgular	42
4.2.5. Aile Geliri-Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalığı İlişkisine Yönelik Bulgular	44
4.2.6. Anne ve Baba Eğitim Düzeyi-Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalığı İlişkisine Yönelik Bulgular	44
4.3. Görüşme Sorularına İlişkin Nitel Bulgular	47
5. SONUÇLAR VE TARTIŞMA	77
6. ÖNERİLER.....	85

7. KAYNAKÇA.....	87
-EKLER.....	101
Ek 1. Veri Toplama Araçları.....	102
Ek 1b. Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği.....	103
Ek 1c. Görüşme Soruları.....	103
Ek 2. Araştırma İzinleri	104
ÖZGEÇMİŞ	107

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Sürdürülebilir Kalkınmanın Dört Boyutu	15
Şekil 3.1. Araştırmanın deseni (Creswell ve Plano-Clark, 2011)	34

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. Ulusal Düzeyde Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyi ile İlgili Yapılan Çalışmalar.....	25
Tablo 2.2. Uluslararası Düzeyde Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyi ile İlgili Yapılan Çalışmalar.....	29
Tablo 3.1. Araştırma Kullanılan Ölçeklerin Değer ve Sınırları.....	37
Tablo 4.1. Öğretmen Adaylarının Kişisel Özellikleri Frekans Tablosu (N=204).....	39
Tablo 4.2. Güncel çevre sorunlarına yönelik öğretmen adaylarının cevaplarının frekans tablosu	40
Tablo4.3. Okul öncesi öğretmen adaylarının SKFÖ ilişkin betimsel analiz sonuçları	41
Tablo 4.4. Sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının cinsiyete göre t-testi sonucu	42
Tablo 4.5. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeği puanlarının sınıf düzeyine göre ANOVA sonuçları.....	42
Tablo 4.6 Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeği puanlarının çevreye duyarlılıklarına göre ANOVA sonuçları.....	43
Tablo 4.7. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeği puanlarının aile gelir düzeyine göre ANOVA sonuçları.....	44
Tablo 4.8. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeği puanlarının anne eğitim düzeyine göre ANOVA sonuçları.....	45
Tablo 4.9. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeği puanlarının baba eğitim düzeyine göre ANOVA sonuçları.....	45
Tablo 4.10. Sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının STK üyeliğine göre t-testi sonucu	46
Tablo 4.10. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık durumlarına ilişkin bulgular	47
Tablo 4.11. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma kavramının okul öncesi dönem için önemine ilişkin düşüncelerine ait bulgular	57
Tablo 4.13. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalığının düşük olması durumunda olabilecek muhtemel sonuçlar ve artırılması için öneriler hakkındaki düşüncelerine ilişkin bulgular	67

KISALTMA LİSTESİ

Kısaltmalar	Açıklama
CBSBB	: T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı
ÇATOM	: Çok Amaçlı Toplum Merkezleri
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNECE	: Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Konseyi
SKE	: Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi
SKFÖ	: Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği
KBF	: Kişisel Bilgi Formu
ANOVA	: Varyans Analizi
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA FARKINDALIKLARININ İNCELENMESİ

Memduh Sefa TÜRK

**Kırşehir Ahi Evran
Üniversitesi Fen Bilimleri
Enstitüsü**

Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Ümit DEMİRAL

Bu çalışmanın amacı okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının incelenmesidir. Bu çalışmada hem nicel hem de nitel araştırma desenlerinin birlikte ele alındığı karma yöntem kullanılmıştır. Çalışmanın deseni ise karma yöntem desenlerinden biri olan açılımlayıcı sıralı desendir. Çalışmanın nicel boyutu tarama yöntemi ile, nitel kısmı ise durum çalışması desenlerinden biri olan bütüncül çoklu durum deseni üzerine inşa edilmiştir. Mevcut çalışmaya Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim dalında, 2020-2021 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde öğrenimini sürdüren 204 öğretmen adayı katılmıştır. Pandemi süreci nedeniyle kolayda örnekleme yöntemi tercih edilerek seçilen 204 okul öncesi öğretmen adayı arasından araştırmanın amacına uygun olarak sürdürülebilir kalkınma farkındalığı düşük düzeyde ($f=4$ öğretmen adayı) ve yüksek düzeyde ($f=4$ öğretmen adayı) katılımcılar amaçlı örneklem yöntemi ile seçilerek görüşmeler yapılmıştır. Çalışmanın nicel verileri Türkiye genelinde kapanma sürecinin yaşanması nedeniyle Google forms üzerinden elektronik olarak hazırlanan iki ölçek ile toplanmıştır. Veriler iletişim uygulaması olan Whatsapp kullanılarak katılımcılara eş zamanlı olarak gönderilen Kişisel Bilgi Formu ve Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği ile toplanmıştır. Nitel veriler, Zoom programı üzerinden online görüşmeler yapılarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin analiz sürecinde; nicel veriler analiz edilirken SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Bu program kullanılarak bir değişkene ilişkin analizler yapılırken frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{x}), standart sapma (SD) değerleri hesaplanmış ve tek faktörlü gruplar arası desenler için ilişkisiz t-testi, iki faktörlü gruplar arası desenler için ANOVA modeli tercih edilmiştir. Nitel verilerin analizi ise, içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel bulgularına göre, araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları yüksek düzeydedir. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları çevreye duyarlılık, baba eğitim düzeyi ve çevre ile ilgili bir sivil toplum kuruluşuna (STK) üye olma değişkenlerine

göre anlamlı bir farklılık gösterdiği, buna karşın cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde elde edilen bulgulara göre, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının yüksek olmasında çevreye karşı duyarlılık başta olmak üzere tasarruf, eğitim, yakın çevrenin etkisi, din, cinsiyet eşitliği, iletişim ve bu konuya yönelik kavramsal bilgi düzeyinin, sorumluluk, empati ve okul öncesi eğitimin öneminin farkında olma gibi faktörlerin etkili olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının yüksek düzeyde olmasında başat boyut çevredir. Ancak bunun yanında toplum ve ekonomi boyutu, bilgi ve kişilik özelliklerinin de etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öneri olarak, sürdürülebilir kalkınma farkındalığını artırmak için tek bir boyut yeterli değildir. Her üç boyut (çevre, ekonomi, toplum) göz önünde bulundurularak lisans döneminde öğretmen yetiştirme eğitiminin uygulamaya dayalı ve deneyim sağlayıcı olması önerilmektedir.

Temmuz 2022, 123 Sayfa

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitimi, Öğretmen adayları, Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

INVESTIGATION OF PRE-SCHOOL TEACHER'S AWARENESS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Memduh Sefa TÜRK

**Kırşehir Ahi Evran University
Institute of Science and
Technology
Department of Science Education**

Advisor: Assoc. Dr. Ümit DEMİRAL

The primary aim of the study is to examine the sustainable development awareness of pre-service preschool teachers. In this study, a mixed method was used. An exploratory sequential design was employed. The quantitative aspect of the study was built on survey method, and the qualitative aspect was built on the holistic multiple case design. The research was carried out on 204 pre-service teachers studying at a state university in the Central Anatolia Region in the spring term of the 2020-2021 academic year. Due to the pandemic process, among 204 pre-service preschool teachers who were selected following a convenience sampling method, participants with low level (f=4 pre-service teachers) and high level (f=4 pre-service teachers) of sustainable development awareness were selected following a purposeful sampling method and interviews were conducted. Quantitative data of the study were collected with two tools prepared electronically via Google forms due to the closure process in Turkey. A Personal Information Form (PIF) and Sustainable Development Awareness Scale (SDAS) which were sent simultaneously to the participants using the Whatsapp application were employed as data collection tools. Qualitative data were obtained through online interviews via Zoom program. In the analysis process of the data; SPSS 22 package program was used for quantitative data. While performing the analyzes in this program, frequency (f), percent (%), arithmetic mean (\bar{x}), standard deviation (SD) values were calculated and independent samples t-test was preferred for one-factor intergroup designs and ANOVA model was preferred for two-factor intergroup designs. The analysis of qualitative data was carried out with the content analysis method. According to the quantitative findings of the research, the pre-service preschool teachers participating in the research have a high level of awareness of sustainable development. It was determined that the sustainable development awareness of pre-service teachers differed significantly according to the variables of environmental awareness, father's education level and being a member of environmental non-governmental organization (ENGO), however, there was

no significant difference according to the variables of gender, class level, mother's education level, and family income. According to the findings obtained from the interviews with the pre-service teachers, it has been determined that factors such as environmental awareness, saving, education, the effect of the immediate environment, religion, gender equality, communication and conceptual knowledge level on the subject, responsibility, empathy and awareness of the importance of pre-school education are effective in the high level of sustainable development awareness of pre-service teachers. According to the results of the research, one of the most significant dimensions in the high level of sustainable development awareness of pre-service teachers is the environment. As a suggestion, it was concluded that the society and economic dimension and knowledge personality traits were effective. Also, one dimension is not enough to raise awareness of sustainable development. Considering all three dimensions, it is recommended that teacher training education in the undergraduate period should be based on practice and provide experience in the undergraduate period.

June 2022, 123 Pages.

Keywords: Pre-school education, Pre-service teachers, Sustainable development awareness.

1. GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın problem durumu, alt problemleri, problem cümlesi, çalışmanın amacı ve önemi ile sınırlılık ve varsayımlarına değinilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Yirmi birinci yüzyılın başında bilim ve teknoloji alanında yaşanan büyük gelişim hareketi, bir taraftan insanların yaşamlarını kolaylaştırırken, diğer taraftan hızlı üretim ve tüketim nedeniyle doğanın dengesini geri dönülemez şekilde olumsuz etkilemiştir. Böylelikle yeryüzünün çoğunluk kısmının belli bir bölge olarak ayrılmış coğrafyasında da görülen nüfusun aşırı artması, küresel ısınma ve sera gazı etkisi ile sonuçlanan küresel iklim değişim faaliyetleri, bazı canlı ve türlerinin yok oluşuna, açlık, susuzluk, kuraklık, yokluk, salgın hastalıkların artması gibi birçok ekolojik ve çevresel ekonomik politik sosyal sorunun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bu sorunlar başlangıçta dünyanın kısmi bölgelerinde iken zamanla sonucu kontrol edilemez hale gelmiş ve küresel bir boyuta bürünmüştür (Dunlap ve Jorgenson, 2002; Funtowicz ve Ravetz, 1991; Peters, 1985; Türkmen, 2010).

Sürdürülebilirlik çoğunlukla gelecek nesiller için kalkınma ve insan ve çevre ilişkisi boyutunda ele alınmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma, 1987 yılına ait Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu Raporu kapsamında “bugünün ihtiyaçlarını, gelecekteki kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini tehlikeye atmadan karşılamak “şeklinde açıklanmıştır. Yaşanılan çevrenin gelecek kuşaklara aktarabilmesi ve huzurlu bir şekilde yaşanabilecek bir çevre bırakmak mutlaka çevre eğitimi aracılığıyla gerçekleşecektir. Bu nedenle çevreye yönelik sürdürülebilir davranışlarının, tasarruflarının ne düzeyde olduğu incelenmelidir.

İnsan, toplum ve çevre belli bir düzeyde ilişki içinde olup bir döngü halindedirler. Bu döngüden dolayı insan, doğayı koruyup kollayan bir tüketim hali edinmeli, fakat tüketim yaparken kendisine aynı özelliklerini yerine koyabilmeli, ürettiğinden fazla tüketim içinde olmamalıdır. Bu açıdan bakıldığında insanlar, çevre ve ekolojik yapıya karşı saygı duymak ve önemini kavramak için ilk başta çevre hakkında bilgilendirilmeli ve çevrenin ne kadar önemli olduğu hakkında bilinçlendirilmelidirler. Yeryüzündeki insanlara bu bilinci aktarmanın en kritik yöntemlerinden biri de eğitimidir (Demirbaş, 2015). Son yıllarda sürdürülebilirlik için eğitimin gerekliliği vurgulanmaktadır (Bhagwanji ve Born, 2018). En kritik dönemlerden

erken çocukluk evresinde verilmeye çalışılan sürdürülebilir kalkınma eğitimi, kişinin gelecekteki davranışlarına etki etmekte ve böylece bireylerin davranışlarında süreklilik sağlanabilmektedir (Korkmaz, 2014). Erken çocuklukta sürdürülebilirlik için eğitimi, eğitimin diğer alanları ile kıyaslandığında yeni yeni ortaya çıkmaya başlamıştır. Buna bağlı olarak, değişim göstermesine karşın hala erken çocukluk eğitimi alanında sürdürülebilirliğe ilişkin kritik boşluklar bulunmaya devam etmektedir (Arlemalm-Hagsér ve Davis, 2014). Sürdürülebilirliğe yönelik dönüştürücü değişimin bir aracı olarak, sürdürülebilirlik için eğitim (EfS) “bütünsel, deneysel, eleştirel olarak yansıtıcı, işbirlikçi, probleme dayalı, sistemik ve katılımcı” bir aktördür (Davis & Elliott, 2014, s. 9). Eğitim uzun gündemleri etkilemiş, erken çocukluk eğitiminin (EÇE) değişimde çok önemli bir rol oynadığı erken yaşlardan itibaren düşünceleri, kararları ve eylemleri etkileyen etkilemektedir (Elliott, 2010).

Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim On Yılı sırasında UNESCO tarafından önerildiği gibi (2005-2014; DESD) girişimi, değişim daha yenilikçi, etkili ve dönüştürücü öğretim ve öğrenme uygulamasıdır. Bu nedenle yaşanan dönüşüm, kritik süreçlerin temel taşı olarak görülmektedir. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri SKH 4'e (Kaliteli Eğitim) dayalı olarak öğretmen eğitimine önem vermektedir.

Geleceğin mimarı öğretmen adaylarının ekonomik kalkınma, sağlık, fırsat eşitliği, nitelikli eğitim, adalet, çevre, iklim gibi konularda kendilerini geliştirmeleri bakımından sürdürülebilir kalkınma farkındalığına sahip olmaları son derece önemlidir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının geliştirilmesi ve öğretilmesinde yüksek öğretim kurumların ön plana çıkmaktadır. Öğretmen adaylarına sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin donanım kazandıracak olan öğretmen yetiştirme lisans programlarının içeriklerinin de buna göre hazırlanmış olması gereklidir. Böylelikle üniversite eğitim ve öğretim dönemindeki öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının araştırılması, bu kişilerin öğretmen oldukları zamanlarda sınıf içi uygulama ve etkinliklerde verecekleri eğitimin boyutu açısından çok önemlidir. Zira okul öncesi eğitim için ders verecek öğretmen adaylarının erken çocukluk döneminde bireylerin “sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin gelişmesi” açısından son derece önemlidir. Bu nedenle yapılan araştırma kapsamında okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının tespiti açısından büyük bir öneme sahiptir. Araştırmanın problem cümlesi; “okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıkları ne düzeydedir ve bu farkındalıkları bazı demografik özelliklere (Cinsiyet, sınıf düzeyi, çevreye karşı duyarlılık, aile gelir düzeyi, anne-

baba eğitim düzeyi, sivil toplum kuruluşuna üyelik) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?’’ olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Öğretmenler gelecek kuşakların şekillenmesinde büyük rol oynayan insanlardır. Öğretmenler yalnızca mesleki bilgi birikimlerini öğrencilerine ulaştıran bireyler değildir. Öğretmenler rol model olarak öğrencilerini biçimlendiren kişilerdir. Bu sebeple öğretmenlerin sergilemiş oldukları davranışlar öğrenciler tarafından da taklit edilmekte, davranış haline getirilmektedir. Kısacası istenilen özelliklere sahip kişilerin toplumda yer alması için o özellikleri taşıyacak olan öğretmenlerin yetiştirilmesi önem arz etmektedir (Yılmaz, Göçen ve Yardımcı, 2017).

Sürdürülebilir kalkınmanın hedeflerine ulaşabilmek adına öncelikle sürdürülebilir kalkınma bilinci ve sorumluluğunda olan insanların yetiştirilmesi gerekmektedir. Sürdürülebilir toplum inşa etmenin yolu sürdürülebilir kalkınma amaçlarını özümsemiş bireyler yetiştirmekten geçmektedir. Bu amaçla toplumun şekillenmesinde büyük vazifeleri olan öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının artırılması ve bu hususta sorumluluk sahibi olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir.

Bu kapsamda yapılan çalışmanın amacı okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının irdelenmesidir. Bu hedef çerçevesinde aşağıdaki alt problemlerin cevabı aranacaktır.

1. Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri nedir?
2. Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri demografik özelliklere göre farklılık göstermekte midir?
 - Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
 - Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri sınıf düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
 - Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri göre çevreye karşı duyarlılık düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
 - Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri göre ailenin gelir düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

- Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri göre Anne-baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
 - Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri göre çevre ile ilgili sivil toplum kuruluşuna üyelik (STK) durumuna göre farklılık göstermekte midir?
3. Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya yönelik görüşleri nelerdir?

Bu doğrultuda yapılan araştırma gelecekte öğretmenlik bayrağını eline alacak olan öğretmen adaylarının sürdürülebilirlik farkındalıklarının belirlenmesi, gerekli iyileştirmelerin yapılması amacıyla yol gösterici olması hem kendilerinde hem de yetiştirecekleri nesillerde topluma yönelik olumlu tutum ve davranışlar kazandırması bakımından önemlidir. Bu çalışma sürdürülebilir kalkınma konusunda yapılacak olan çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırmaya ilişkin çalışma grubunu 2020-2021 eğitim-öğretim yılı bahar dönemi Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenimine devam eden öğretmen adayları oluşturmaktadır.
- Araştırma, kavramsal olarak “sürdürülebilir kalkınma” terimi ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırma güncel konulardan biri olan “sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri” ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırma okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin ölçülmesi amacıyla kullanılan veri toplama araçları ile sınırlandırılmıştır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

- Araştırmaya katılım sağlayan okul öncesi öğretmen adaylarının, sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerini ölçmek için uygulanan veri toplama araçları karşısında doğal ve samimi cevaplar verdikleri varsayılmıştır.
- Veri toplama araçlarının hazırlanması ve ölçek verilerinin puanlanması süreçlerinde fikir ve önerileri dikkate alınan, alanında yetkin olan uzmanların tarafsız ve doğal oldukları varsayılmıştır.
- Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin gelişmesi erken çocukluk döneminde verilen sürdürülebilir kalkınma eğitimi açısından önemli olduğu varsayılmıştır.

2. GENEL KISIMLAR (KAVRAMSAL/KURAMSAL ÇERÇEVE)

2.1. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Etimolojik olarak Latince kökenli bir kavram olan sürdürülebilirlik kavramı, en yalın anlamı ile bir şeyin devamlılığını sağlamak suretiyle dengede tutulması olarak değerlendirilmektedir (Barlas, 2013).

İnsanlık, her geçen gün artan yaşam standartları ile her konuda en iyisini sağlamak için çaba göstermektedir. İnsan arzularının sonsuz olması sürekli gelişen bir teknolojiyi ortaya çıkarmıştır. Ancak doğal kaynakların sınırsız olmaması nedeniyle söz konusu insan talepleri karşısında doğal kaynakların azalması gündeme gelmektedir. Buna bağlı olarak dünyanın dengesi alt üst olmuş ve Dengeli ve Sürdürülebilir Kalkınma kavramı ortaya çıkmıştır (Baykal ve Baykal, 2008). Bu anlamda en basit ve en net tabirle sürdürülebilir kalkınmayı; doğal kaynakları tüketmeksizin, insan ve doğa arasında bir denge kurarak, gelecek nesillerin gereksinimlerini karşılayacak ve geliştirecek biçimde hem günümüz hem de gelecek için yaşam ve kalkınmanın planlanması olarak tanımlamak mümkündür. Sürdürülebilir kalkınma kavramı; toplumsal, ekonomik, mekânsal, ekolojik ve kültürel boyutları içeren bir kavramı ifade etmektedir. Sürdürülebilir kalkınma, insanın içinde bulunduğu ekosistemlerle uyum ve denge içinde yaşam kalitesinin yükseltilmesi, iyileştirilmesi ve hayatta kalabilmeleri için temel desteğin sağlanması olarak tanımlanabilir (Demirayak, 2002: 4).

İnsanlar dünyada yaşadıkça ekolojik denge bozulmaya devam edecektir (Ergün ve Çobanoğlu, 2012). Dengeyi yeniden sağlamak için sürdürülebilir kalkınma kavramı 1970'li yıllarda ekonomik, çevresel ve toplumsal alan arasında öngörülen bir denge durumu olarak ortaya çıkmıştır (Evin, 2005). Sürdürülebilir kalkınma kavramı ilk defa 1980 yılında yayınlanan Dünya Koruma Stratejisi raporunda belirtilmiştir (Zafir, 1998). Bununla beraber bu kavram, bugünkü anlamını 1987'de BM Genel Kurulu'na sunulan ve Brundland Raporu şeklinde de anılan Ortak Geleceğimiz isimli raporda kazanmıştır (Ergün ve Çobanoğlu, 2012). Sürdürülebilir kalkınma kavramı Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun 1987 Raporu kapsamında, gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetini tehlikeye atmadan bugünün ihtiyaçlarını karşılamak şeklinde tanımlanmıştır (Afacan ve Güler 2011; Yaşar, Seçer ve Davran, 2008). Bir değişim süreci olan sürdürülebilir kalkınma sürecinde, kaynakların kullanımı, yatırımların hedeflenmesi ve kurumsal değişimler, insanın şimdiki ve

gelecekteki ihtiyaçlarını uyum içinde karşılama potansiyelinin arttırılması gerekmektedir (Yüksek, 2010).

Sürdürülebilir kalkınmaya uygun olarak çevre kalitesinin artması yaşam kalitesini de artırmaktadır. Bir yerdeki sürdürülemez gelişmenin belirtileri; kirlilik, yenilenebilir olan ve yenilenemeyen kaynakların hızla tükenmesi, canlı türlerinin hızla tükenmesi ve şehirlerde trafik ve gürültü gibi artan sorunlar şeklinde sıralanabilmektedir (Zafir, 1998). Doğal kaynakların verimli kullanılması, yeniden kullanılması ve atıkların azaltılması yoluyla çevrenin korunmasına ve sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmak mümkün olmaktadır (Gürbüz, akmak ve Derman, 2013).

2.1.1. Sürdürülebilir Kalkınmanın Amacı

Sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin uygulamaların küresel olarak gerçekleştirilebilmesi için 2012 yılında Rio de Janeiro şehrinde düzenlenen Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı'nda üye ülkeler sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin geliştirilmesi hususunda görüş birliğine varmıştır. Bu anlamda söz konusu hedefler üye devletlerce kabul edilmiştir; amaç, insanların bu hedefler hakkında bilgilendirilmesi ve bu hedeflere ulaşmak için harekete geçmeye istekli olmasıdır. Bu kapsamda 2030 yılına dek tüm üye devletler tarafından ulaşılacak hedefler, sürdürülebilir kalkınma olgusunun dört boyutunu, yani ekonomik, sosyal, çevresel ve politik bütünleşmeyi içermektedir. Bu anlamda anılan hedefler aşağıda sıralanmaktadır (United Nations, 2015a, 2015b):

1. Tam anlamıyla yoksulluğun tüm formlarının bitirilmesi,
2. Gıda güvenliğinin tesis edilmesi, gelişmiş beslenmenin ve sürdürülebilir tarımın yaygın hale getirilmesi yoluyla açlığın bitirilmesi,
3. Bütün yaş gruplarında sağlıklı yaşam standartlarının sağlanması ile birlikte toplumların refahının artırılması,
4. Hayat boyu öğrenme fırsatlarının teşvik edilmesi ile eğitimde kapsamlı şekilde eşitlikçi eğitimin sağlanması,
5. Toplum içerisinde cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılması ile kadın ve kız çocuklarının toplum içerisindeki konumunun güçlendirilmesi,

6. İnsanların suyun erişebilirliği kolaylaştırarak suyun sürdürülebilir yönetiminin sağlanması ve sıhhi tesisatın herkes için sağlanması,
7. Güvenli, ekonomik ve sürdürülebilir çağdaş enerjiye ulaşımın sağlanması,
8. Sürdürülebilir ekonomik büyüme ve tam istihdamın herkes için teşvik edilmesi,
9. Sürdürülebilir sanayileşme ve yenileşmenin teşvik edilmesi,
10. Hem ülkeler içi hem de ülkeler arasında eşitsizliğin azaltılması,
11. Kentlerin ve insanların yerleşim alanlarının güvenli, dayanıklı, kapsamlı ve sürdürülebilir hale getirilmesi,
12. Sürdürülebilir tüketim ve üretim modelinin tesis edilmesi,
13. İklim değişikliği ve etkileri karşısında daha etkin müdahale edilmesi,
14. Sürdürülebilir kalkınma kapsamında denizlerin, okyanusların ve deniz kaynaklarının korunması suretiyle sürdürülebilir biçimde kullanılması,
15. Karasal ekosistemlerde sürdürülebilir kullanımın korunması, yenilenmesi ve desteklenmesi, ormanların sürdürülebilir biçimde kullanılması, çölleşme sorunuyla mücadele edilmesi, arazilerdeki bozulmaların durdurularak düzeltilmesi, biyo-çeşitlilik kapsamında oluşan kayıpların durdurulması,
16. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak amacıyla barışçıl ve kapsayıcı toplumsal yapılanmanın desteklenmesi, tüm insanların adalete erişiminin sağlanması ve tüm seviyelerde etkin, sorumlu ve kapsamlı kurumların oluşturulması,
17. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak amacıyla uygulama araçlarının güçlendirilerek küresel ortaklığın desteklenmesi

2.1.2. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Tehditler

Sanayileşme süreciyle beraber ortaya çıkan nüfus artışı ve bu artışa bağlı olarak üretim politikaları, ekonomideki büyüme, istihdam ve doğal kaynak kullanımının artması ile gerçekleştirilen uygulamalar doğal dengenin tahribatına neden olmuştur. İnsanlar doğanın kapasitesini ve sınırlarını zorlamalarıyla birlikte büyük oranda çevre kirliliği, kaynakların tükenmesi, iklim değişikliği, küresel ısınma, bitki örtüsünün bozulması gibi birçok çevresel

problemlerle mücadele etmiştir. Bu problemlerin bireyler üzerindeki etkileri zamanla artmış ve insan sağlığını tehdit etmeye başlamıştır. Dünya, insanların yaşamı için elverişsiz bir hal almaya başlamıştır. Zamanla oluşan bu süreç sürdürülebilir kalkınma anlayışının doğmasına neden olmuştur.

Sürdürülebilirlik krizi, yaşamın doğal dengesini bozan insanoğlunun aşırı kullanımıyla ortaya çıkmıştır (Wang, 2017). Doğanın anlaşılması sürecinde bilimsel ve teknolojik gelişmelerle beraber bireylerin doğal kaynakları daha fazla kullanması durumu ortaya çıkmıştır (Teksöz, 2014). 19. yüzyıl itibarıyla, sanayi devrimi, gelişen fabrikaları, buna bağlı olarak ise üretim ve tüketimi tetiklemiştir. Hızlı bir şekilde gelişen teknoloji de bireylere doğayı daha iyi kontrol ederek ondan daha fazla faydalanabileceği güçlü araçlar sunmuştur (Bazin, 2012; Gülay ve Güngör, 2015). Bütün dünyada devletler, iktisadi büyüme yoluyla kendi nüfuslarını daha refah bir hayat standardı sunmak için mücadele etmektedir; bununla beraber devletler tarafından ileri bir gelişim düzeyi hedeflenirken, bu sürecin yarattığı ekolojik ve sosyal etkiler göz ardı edilebilmektedir (Cevher ve Kalburan, 2009). Bu durumun engellenebilmesi için gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayan kaynak stokundan ödün vermeden mevcut ihtiyaçları karşılayabilecek bir gelişmeden bahsedilmiştir (Bazin, 2012; Benli, Özdemir ve Arık, 2018; Karademir, Uludağ ve Cingi, 2017).

Dünyadaki doğal kaynaklar devamlı olarak sömürüldüğü için ve bu kaynakların yenilenmesi için fırsat ve zaman eksikliği nedeniyle, kaynaklar her geçen gün azalmaya ve yok olmaya başlamıştır. Tam da bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınma hedefinin en temel işlevlerinden biri de söz konusu gerilemenin önlenmesidir. Diğer bir deyişle, kaynakların doğal denge içinde kullanılmasına yardımcı olmaktır (Ergün ve Çobanoğlu, 2012).

Sürdürülebilirlik kavramının ortaya çıkışı 20.yy'da ekonomik ve sosyal gelişmelerin ekosisteme verdiği zararın sonucu olarak görülmektedir (Bazin, 2012; Hofman, 2015). İnsanların doğal kaynakları sürekli kullanma güdüsü son yıllarda yaşanan iklim değişiklikleri, buzulların erimesi, canlı türlerinin azalması ve neslinin tükenmesi, tüketim malları ve atıkların bilinçsiz kullanımı, dünyanın dengesinin tamamen bozulması gibi sorunlara neden olmalıdır (Özmehmet, 2008).

Sürdürülebilir kalkınma çalışmalarının amaçlarına ulaşması için, özellikle ekoloji, ekonomi ve toplum alanlarında birlik ve ayrılmazlığın gerçekleşmesi ile bu bileşenlerin etkileşim içerisinde olmasına bağlıdır (Ergün ve Çobanoğlu, 2012).

Ekonomik alanda sürdürülebilir kaynaklar her zaman ekonominin en önemli öncelikleri arasında bulunmaktadır. Sürdürülebilir kaynakların azaltılması ve neslinin tükenmesi bu önceliğin daha da artmasına yol açmıştır. Enerjinin bilinçli kullanılması, geri dönüşümünün sağlanması ve yeniden kullanılması sürdürülebilirlik kavramının ekonomik boyutu içerisinde yer almaktadır (Vivien, 2008).

Çevresel anlamda sürdürülebilirlik, bireylerin hayatlarını sürdürürken, biyoçeşitliliği diğer türleri ve gelecek nesilleri dikkate alarak onları riske atmadan faaliyetlerini gerçekleştirmeyi ifade etmektedir. Ekolojik olarak da bilinen çevresel sürdürülebilirlik boyutu, çevre koruma, ekosisteme zarar vermeksizin bilinçli üretim ve tüketim, geri dönüşüm ve atık azaltma ile ilişkili olmaktadır (Morelli, 2011).

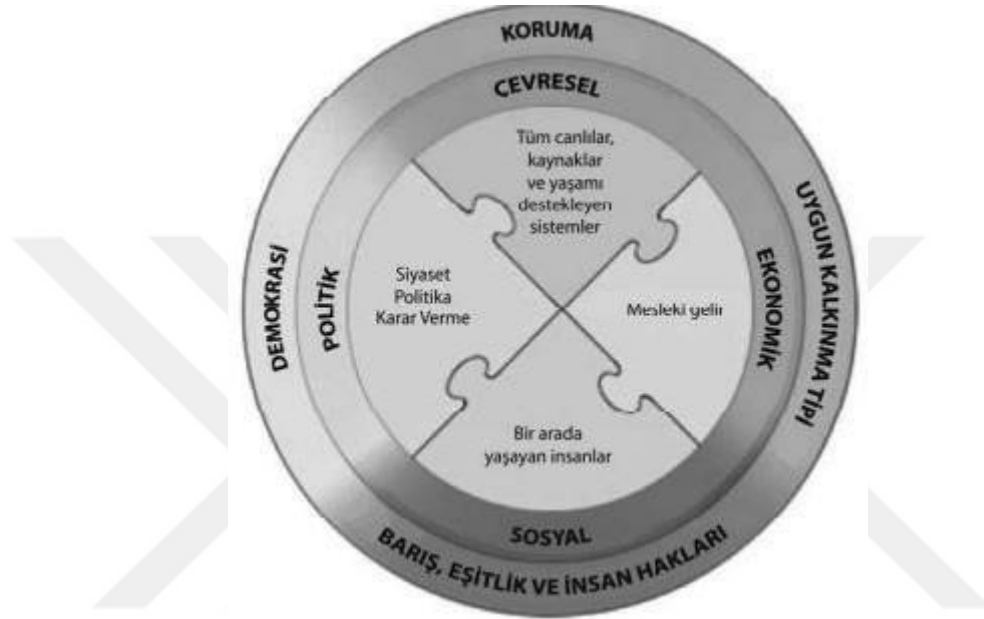
Sürdürülebilir kalkınma sürecinin sosyal boyutu; insanlar arasında adalet ve eşitlik, güvenlik, sağlık, eğitim ve insanların profesyonel yaşamda aynı fırsatlara sahip olması, gelişmekte olan ülkelere destek sağlanması ve uluslararası arenada dayanışma ve paylaşım ile ilgili olmaktadır (Des Jardins, 2006).

Yukarıda da ifade edildiği üzere sürdürülebilir kalkınmanın çevresel, sosyal ve ekonomik bileşenleri bulunmaktadır. Bu alanda başarılı olabilmek için bu üç bileşenin, birbirleriyle yakın bir ilişki içinde olması gerekmektedir (Toran, 2017). Sosyal, ekonomik ve çevresel bileşenler bir arada uygulandığında gelişim mümkün olmaktadır. Bu anlamda, bireylerin yenilenebilir enerji kaynaklarından vazgeçmeleri ve yenilenebilir enerji kaynaklarına ağırlık vermeleri çevresel sürdürülebilirlik için oldukça önemlidir. Enerji kaynaklarının bilinçli bir şekilde kullanılması, ülke ekonomisi refahına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca insanların üretim ve tüketim faaliyetlerinin çevreye duyarlı olması sağlıklı toplumların oluşmasını sağlamaktadır (Gülşay ve Önder, 2011).

Sürdürülebilir kalkınma bugün uluslararası gündemin üst sıralarında yer almaktadır. Sürdürülebilir kalkınma uygulamaları, toplumsal, ekonomik ve çevresel bileşenleriyle hayata geçirildiğinde; iklime ve biyolojik çeşitliliğe ilişkin tehditlerin bilincinde olarak daha adil bir düzende ve sürdürülebilir üretim ve tüketimin gerçekleştiği bir yerde, gelecek için eşit haklara sahip bireylerin yaşadığı sağlıklı bir dünyaya öncülük etmek mümkün hale gelecektir. Sürdürülebilir kalkınmanın üç boyutu aşağıda detaylıca açıklanmıştır.

2.1.3. Sürdürülebilir Kalkınmanın Boyutları

Değindiği üzere sürdürülebilir kalkınma olgusunun üç boyutu bulunmaktadır. Bu boyutlar; (1) çevresel, (2) ekonomik ve (3) sosyal olmak üzere üç grupta ele alınmaktadır (Strange ve Bayley, 2008). Gelecek nesillerin ihtiyaç ve gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeksizin mevcut ihtiyaçları karşılamak için, sürdürülebilir kalkınmanın dört boyutunun tümü kapsamlı biçimde incelenmeli ve değerlendirilmelidir.

Şekil 2.1. Sürdürülebilir Kalkınmanın Dört Boyutu

2.1.3.1. Çevresel Boyut

Çevre, canlı ve cansız varlıkların birtakım ilişkilerle birbirine bağlandığı, birbirini etkilediği ve etkileşimde bulunduğu ortamı ifade etmektedir. Bu anlamda çevre, canlı ve cansız unsurların bir arada barındığı bir yapıdır. Bitki, hayvan, mikroorganizma ve insan gibi unsurlar canlı; toprak, hava, su, iklim, yer altı kaynakları gibi canlı unsurlar haricindeki her şey cansızlar arasında yer almaktadır. Çevre statik bir yapı değildir. Aksine çevre, canlı ve cansız unsurları içeren, sosyal, kültürel ve fiziksel değişimlerden etkilenen dinamik bir yapıdır. Çevre, canlıların cansız unsurları olan insanların diğer insanlarla, insanların bitki ve hayvanlarla, hava, su, yeraltı kaynakları, iklim vb. ile etkileşimidir. İnsanlarla olan ilişkileri ve karşılıklı etkileşimleri kümesidir (Ak, 2008).

İnsanoğlu var olduğundan beri hayatını çevreyle ilişki içinde devam ettirmiştir. İlk başta bu ilişki yalnızca gıda, barınma veya çevre koruma gibi faaliyetlerin ihtiyaçlarının karşılanmasında gerçekleşmiştir. Ancak zamanla insan-çevre ilişkisinin biçimi değişmiştir. Sanayi devrimine dek, çevreye yönelik insan etkisinin yıkıcı olmadığı görülmektedir; bununla birlikte sanayi devrimiyle yaşanan iktisadi gelişmeler, şehirleşme süreci ve sanayileşmenin etkisiyle çevre kirliliği daha yüksek seviyelere çıkmıştır. Bu süreçte, geçen zamanla insanın çevre üzerindeki etkisi teknolojik ilerlemeler, nüfus artışı, plansız kentleşme gibi birçok faktörle doğal yaşamı yok etme noktasına kadar yükselmiştir. Söz konusu tahribat, doğanın kendini yenileme yeteneğini sınırlamakla kalmayarak, canlılar için doğrudan bir tehdit olmaya başlamıştır (Aslan ve Çınar, 2015).

Dünyada yaşam kalitesinin hızla kaybolması, ölümlere neden olan çevre kirliliği, küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi pek çok neden insanları önlem almaya yöneltmiştir. 1950'lerde bu olumsuz gidişatı durdurmak amacıyla birtakım çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda çözüm arayışları kapsamında sürdürülebilir kalkınma kavramı ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi amacıyla sürdürülebilir kalkınmanın üç boyutundan birisi olarak değerlendirilen çevrenin sürdürülebilirliğinin garanti altına alınması gereklidir. Çevresel sürdürülebilirlik, çevre koşullarının iyileştirilip gelecek nesillere daha yaşanabilir bir çevrenin bırakılması anlamına gelir. Bu da yalnızca çevreye daha az zarar verilmesiyle mümkün olmaktadır (Alkan, 2015).

Çevre tahribatının engellenmesi ve çevrenin sürdürülebilirliğinin tesis edilmesi konusunda gereken bazı uygulamalara aşağıda yer verilmiştir:

- Doğal kaynakların muhafaza edilmesi,
- Biyolojik çeşitliliğin ve nesli tükenme tehlikesi bulunan canlıların korunması,
- Yenilenemez enerji kaynakları ve motorlu taşıtların kullanılması ile atmosferde artan karbondioksit konsantrasyonu ile mücadele edilmesi,
- Yenilenebilir enerji kaynaklarının yaygınlaşması,
- Yeşil alanların çoğaltılması,
- Çevre kirliliğinin tüm formları ile (su, toprak ve hava kirliliği gibi) mücadele edilmesi,
- Atıkların geri dönüştürülmesiyle yeniden çevreye kazandırılmasının sağlanması ve bu şekilde ham madde kullanımının azaltılması,
- Küresel ısınmaya karşı ciddi tedbirler alarak küresel ısınmanın en önemli etkisi olarak kabul edilen iklim değişikliği ile mücadele edilmesi,

- Çevreye ilişkin kuruluşların sayıca arttırılması ve çevresel odaklı faaliyet ve etkinliklerin teşvik edilmesi,
- Ekolojik ayak izinin küçültülmesi, (Dinç, 2015; Tosunoğlu, 2014; Ergün ve Çobanoğlu, 2012; Koçak ve Balcı, 2010; Özçuhadar, 2007; Toprak, 2006; UNESCO, 2006).

Çevresel anlamda sürdürülebilirlik, doğal kaynakların ve doğanın kendi kendini yenileme hızından daha yavaş bir oranda tüketilmesi ve doğal hayata zararı olan faaliyetlerin kontrol edilmesi şeklinde tanımlanabilmektedir. Dünyadaki insan sayısı her geçen gün daha fazla artmakta ve bu artışa bağlı olarak artan doğal kaynakların kullanımında ortaya çıkan artış, sürdürülebilir bir çevrenin önünde engel teşkil etmektedir. Çoğu insan enerji ihtiyacını kömür ve petrol gibi fosil yakıtlarla karşılar. Fosil yakıtların kullanılması sonucunda atmosferde bir takım zehirli gazlar birikmektedir. Fosil yakıtların ve motorlu taşıtların aşırı kullanımı sonucunda atmosferde biriken zehirli gazlar ve partiküller solunum, akciğer, kardiyovasküler problemlere, kansere ve hatta insanların ölümüne neden olabilmektedir (Karakas, 2015).

Fosil yakıtların ve motorlu taşıtların aşırı kullanımı sonucunda atmosferde biriken gazlar yalnızca insan sağlığını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda doğal yaşamın dengesini de değiştirir. Ağırlıklı olarak sanayi devriminden sonra, sera gazlarının aşırı birikimi sonucu atmosferde konsantrasyonu önemli ölçüde artan CO₂, N₂O, CH₄ gibi gazlar, artan oranlarda oluşan aşırı sera etkisi ile yeryüzünün sıcaklığı yükselmektedir. Dünya'nın sıcaklığının gereğinden fazla artması sonucu ortaya çıkan küresel ısınma, dünyanın geleceği konusunda önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Küresel ısınma, iklim değişikliğini beraberinde getirmektedir. Dünyanın farklı bölgelerinde aşırı sıcaklıkların ortaya çıkması, buzulların erimesi ile buna bağlı olarak deniz ve okyanus seviyelerinin yükselmesi, deniz ve okyanus sularının ısınması ve ekosistemdeki su canlılarının zarar görmesi, sel, fırtına ve sel kaynaklı iklim değişikliği gibi sorunlarla karakterize edilen olgular küresel ısınmaya işaret etmektedir. Nesli tükenmekte olan bitki ve hayvan türleri, küresel ısınmanın yol açtığı zararlardan yalnızca birkaçını ifade etmektedir. Bu sebeple sürdürülebilir bir çevrenin tesis edilmesi için yenilenemez enerji kaynakları yerine doğal hayatta bulunan, temiz enerji kaynakları olarak da adlandırdığımız, güneş enerjisi ya da jeotermal enerji gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı önem arz etmektedir (Sever, 2013; Akın, 2006).

2.1.3.2. Ekonomik Boyutu

Sürdürülebilir kalkınma kavramına işaret eden çevre, ekonomi ve toplum bu kavram altında birbirleriyle grift bir ilişki içindedir. Daha önceleri çevre, ekonomi ve toplum birbirlerinden

bağımsız olarak düşünölmüştür. İktisadi ve ilerleme ve gelişmelerin çevreyi ve toplumu da kendisi için kullanarak ilerlemesine devam etmesine bağı olarak doğal denge bozulmuş ve doğal kaynaklar azalmaya başlamıştır. Buna bağı olarak ekonomik faaliyetler gerçekleştirilirken çevreyi ve toplumsal faydayı da düşünmenin gerekliliğı anlaşılmıştır.

Sanayi devrimiyle beraber ortaya çıkan ekonomik gelişmelere bağı olarak ekonomik büyüme durumu ortaya çıkmıştır. Bu husustaki esas hedef, gelir seviyesinin ve endüstrileşmenin artırılması olduğı için insan hayatı, toplumsal huzur ve çevre gibi unsurlar dikkate alınmamıştır. Bu bağlamda sağılık problemleri ve çevresel problemler artış göstermiştir. Mevcut kaynakların gelecek kuşaklara de ait olduğı, onların da en az bugün yaşayan kuşaklar kadar bu kaynaklardan faydalanabilmesi gerektiğinin anlaşılması sonucunda ölkeler uluslararası toplantılarda ekonomik büyümeyle ilişkin bazı kararlar almıştır.

Ekonomik anlamda sürdürülebilirlik olgusu, ekonomik kalkınma ve çevre arasında bir dengenin oluşturulması gerekliliğine işaret etmektedir. Başka bir deyişle bu kavram ekonomik büyüme için gerçekleştirilen bütün uygulamalarda çevre yararının gözetilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Doğal kaynakların daha dengeli kullanımı, yenilenebilen kaynakların kullanımının artırılması ve yenilenemeyen kaynakların kullanımının azaltılması biçimindeki bütün süreçler, ekonomik sürdürülebilirlik kapsamında ele alınmaktadır. Bu noktalara dikkat edilmemesi durumunda doğanın ekonomi için gereken hammaddeyi çıkaramaması durumu söz konusu olacak ve sürdürülebilirlikten bahsedilemeyecektir (Akgöl, 2010: 145).

Ekonomi alanında sürdürülebilirliğı gerçekleştirmek için inşalara birtakım görevler düşmektedir. Sınırsız biçimde hızla gelişen teknoloji tarafından sunulan tüm ürünlerin sorgusuzca kullanılması, sürekli tüketen bir topluma dönüşmeyi de beraberinde getirecektir. Bunun zorunlu sonucu ise artan tüketim ihtiyacının karşılanması için ekonomik faaliyetlerin artışı olmaktadır. Söz konusu faaliyetlerin gerçekleşmesi hammadde ve enerjinin karşılandığı doğaya bağı olduğundan, doğal kaynakların tükenmesiyle meydana gelen olumsuzluklar bütün canlıların hayatını tehlikeye atmaktadır (Dücan, Polat ve Balcıoğılu, 2016: 166).

2.1.3.3. Toplumsal Boyutu

Toplum, aynı fiziksel çevrede bulunan bireylerin, ortak değer yapıları ve amaçları etrafında karşılıklı ilişki içinde bulunmaları durumuna işaret etmektedir. Tarih, kültür ve uygarlıklar gibi unsurları kapsamı bakımından toplum önemli bir oluşum olarak kabul edilmektedir. Tarihin en eski dönemlerinden beri var olan toplumlar, tarih ve kültürün oluşumunda etkin rol

oynayan insanın önemini ortaya çıkarmaktadır (Atmaca, 2018). İnsan varoluş nedenini sorgulayan bir organizmadır. Sorgulama sürecinde birtakım argümanlar kurar ve bu argümanları savunur.

Dünyada sosyal sorunların tartışılması, sürdürülebilir kalkınmanın sosyal boyutunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Söz konusu sosyal konular, ekonomik ve çevresel kalkınmayı gerçekleştiren ülkelerin ulaştığı sonuçların farklı olmasının nedenidir. Demokrasi, ayrımcılık, cinsiyet eşitsizliği gibi hususlar toplumu oluşturan ve aynı zamanda ekolojik ve ekonomik büyümeyi etkileyen önemli unsurlardır. Dolayısıyla sosyal sürdürülebilirliğin çevresel sürdürülebilirliğe bağlı olduğu söylenebilir. Esasında bakıldığında, toplum ve doğa arasında doğrudan bir bağlantı mevcuttur. İnsanların çevreye verdiği zarar arttıkça doğal kaynakların azalması, gıda kıtlığının artması ve toplumlar arasında çatışmaların yaşanması kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu durum ise toplumsal huzuru olumsuz yönde etkileyecektir (Yeni, 2014: 187-189).

Toplumsal sürdürülebilirlik kavramı, toplumu meydana getiren bütün insanların güvenliğini sağlamakla beraber sağlık ve eğitim hizmetlerinden eşit olarak yararlanmasını da içermektedir. Bu bakımdan kurum ve kuruluşlar, sistemler ve oluşumlar, şimdiki ve gelecek nesiller için yaşamaya değer bir toplum oluşturmalıdır (Hürol, 2014). Toplumsal sürdürülebilirlik, insanlara sunulan sağlık, eğitim, barınma, ulaşım gibi hizmetlerin toplumsal dengeyi bozmayacak biçimde sürdürülmesi şeklinde tanımlanabilmektedir. Toplumsal gelişmeyi ve kalkınmayı sağlamak için sosyal kurallar ile hukuk, gelenekler, iletişim, din gibi değerler arasında denge kurmak önemlidir (Akgül, 2010: 154). Buna ek olarak toplum daha müreffeh hale geldikçe, bireyin potansiyelini ortaya çıkarma olasılığı artmaktadır. İnsanlar hayatlarını güvence altına aldıklarını düşündüklerinde, üretken faaliyetlerine ağırlık vererek topluma fayda sağlamaktadır. Bu husus, toplumsal sürdürülebilirliği garanti eden önemli bir durumu ifade etmektedir (Altuntaş, 2012: 176).

2.1.3.4. Politik Boyut

Politik sistemler sürdürülebilirlik üzerinde can alıcı rol oynamaktadır. Bu nedenle Politik sürdürülebilirliğin amacı politik sistemler aracılığıyla daha adil ve demokratik sistemler geliştirmektedir. Dolayısıyla sürdürülebilirlik sistemlerinin sosyal ve çevresel etkileri üzerinde politik sistemler geliştirilmelidir (Alici, 2021).

2.1.4. Sürdürülebilir Kalkınmanın Eğitimle İlişkisi

Eğitim, bireylerin hayatın içine dâhil olmaları ve üretken bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri ve içinde bulunduğu topluma fayda sağlayan bir birey olabilmesi için geçirilen süreçtir (Aydın, 2010).

Sürdürülebilir kalkınma için eğitim kavramı ilk defa 1987 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda onaylanmıştır. Sürdürülebilirlik 14 Haziran 1992’ de gerçekleştirilen Rio Konferansı sonunda yayınlanan Gündem 21 Eylem Planının “Eğitimin Geliştirilmesi, Halk Farkındalığı ve Yetiştirme” başlığı altındaki Gündem 21 Eylem Planının 36’ıncı bölümünde tanımlanmıştır (Kabadayı 2015).

Tarihsel süreç incelendiğinde 1970’li yıllarda çevre eğitimi yaklaşımları ile başlayan sürecin sürdürülebilirliğe doğru kaydığı görülmektedir. 1970’li yıllarda çevresel süreçler ve meselerle ilgili olarak gelişen çevre eğitimi yaklaşımları 1980’li yıllarda çevre eğitimi odağında alan bilgisi ve becerisine doğru değişim göstermiştir. 1990’lı yıllarda ise çevre ile ilgili konularda atık yönetimi, yeşillendirme vb. faaliyetlere geçmeye başlamıştır. 2000’li yıllarda ise sürdürülebilirlik için eğitim ve sürdürülebilir kalkınma içerisinde eğitim yaklaşımı ile dönüşüm sağlanarak eğitim teşvik edilmiştir (Alici, 2021).

2002 yılında gerçekleştirilen Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesinde Gündem 21 Eylem Planının yürütücüsü olarak UNESCO seçilmiştir. Bu sayede UNESCO Sürdürülebilir Kalkınma için eğitim konusunda çalışmaları hızlandırmış ve konuyla diğer çalışmaları planlamak amacıyla bir program hazırlamıştır.

Sürdürülebilir Kalkınma için eğitimin hayata geçirilebilmesi için kullanılacak stratejiler üç başlık altında belirlenmiştir:

1. Sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşmesi için eğitimin tekrardan düzenlenmesi,
2. Toplumların farkındalık seviyelerinin yükseltilmesi,
3. Yetiştirmenin geliştirilmesi (Kabadayı, 2015).

Gündem 21’de sürdürülebilir kalkınma eğitimine başlarken 4 ana başlık halinde yapılması gerekenler listelenmiştir:

1. Temel eğitimin geliştirilmesi,

2. Mevcut eğitim sistemine sürdürülebilir kalkınmanın da eklenerek düzenlenmesi,
3. Kamu bilinciyle farkındalığın iyileştirilmesi,
4. Tüm kamu sektörlerinde eğitimin yaygınlaştırılması.

“Eğitim dünyayı değiştirmek için kullanabileceğiniz en güçlü silahtır.” Mandela’nın bu ifadesi eğitimin sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşmesi için ne kadar önemli olduğunu belirtir niteliktedir. Eğitim, sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirebilmek için bir ön koşul olup kişilerin, toplumların, ülkelerin, sürdürülebilir kalkınmayla ilgili öz değerlendirme yapmalarını sağlar. Dahası kişilerin perspektiflerini değiştirerek dünyanın daha güvenli ve sağlıklı hale gelmesini sağlayarak refah seviyesini artırır.

Sürdürülebilir yaşam tarzının oluşturulabilmesi, doğal kaynakların korunması ve çevre sorunlarına gereken önemin verilmesi için eğitim oldukça önemli bir araçtır. Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim (SKE) sürdürülebilir kaynak kullanımının pekiştirilmesi ve küresel çevre sorunlarının çözüm bulunması hususunda herkesin sorumluluklarının farkında olması ve çevre okuryazarı birer yetiştirilmesi yönünden büyük önem taşımaktadır (Alici, 2021). Sürdürülebilir Kalkınma için eğitim sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşmesi bağlamında ön koşul niteliğindedir (Gökmen, 2014).

UNESCO, 2005-2014 yılları arasındaki on yıllık süreci “Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim On Yılı” olarak ilan etmiştir. Bu 10 yıllık dönemin esas amacı sürdürülebilir kalkınma için eğitimin her yerde ve her seviyede bütün ülkelerin mevcut eğitim stratejilerine daha fazla dâhil edilmesi için gelişim ve destek sağlanmasıdır (Alkış, 2009). Bu 10 yıllık süreç ile amaçlanan temel hedef, sürdürülebilir bir dünya oluşturmaktır. 2005 yılında uygulanmaya başlayan bu süreç kapsamında 8 ana tema belirlenmiştir. Bu temalar:

- Sağlıklı toplum,
- Farklı kültürler,
- Barış,
- Sürdürülebilir yerleşim yeri,
- Tüketimde sürdürülebilirlik,
- Kadın-erkek eşitliği,
- Kırsal alanların kalkınması,
- Yaşanılabilir çevre (UNESCO, 2009).

Sürdürülebilir kalkınma için eğitimde değerler de önemli bir yere sahiptir. Bu değerler:

- Diğer toplumların kültürlerine saygı,
- Gelecek nesillere saygı,
- Dünyada bulunan doğal kaynaklara saygı, adaletli olma, sorumluluk sahibi olma, sorgulayıcı olma davranışları ilkelerini oluşturmaktır (UNESCO, 2002).

Sürdürülebilir kalkınmanın merkezinde eğitim bulunmaktadır. Bu anlamda eğitim ve sürdürülebilirliğin karşılıklı olarak birbirine bağlı olduğu söylenebilir (Engin, 2010). Eğitimin yalnızca okullarda verilen derslerden ibaret olduğunu söylemek yanlış olacaktır. Bu anlamda bütün kurum ve kuruluşlarda sürdürülebilir kalkınma eğitiminin verilmesi sürdürülebilir kalkınma farkındalığını arttıracaktır (Atmaca, 2018). Sürdürülebilir kalkınmanın en önemli ayağında eğitimciler yer alsa da sürdürülebilir kalkınmanın hedeflerini tek başlarına gerçekleştirmeleri mümkün değildir. Bu sebeple sürdürülebilir kalkınma farkındalığını sağlamak için güçlü ortaklara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ortaklar, medya, sivil toplum kuruluşları, eğitim kurumları vb.dir (UNESCO, 2009).

Eğitim fakültelerinin, sürdürülebilir kalkınmanın en önemli aktörü olarak değerlendirilen öğretmenler için oldukça önemli olduğu bilinmektedir. Çünkü, sürdürülebilir hayat tarzını öğrencilerine aktarma misyonunu üstlenen öğretmenlerin bu hayat tarzını öncelikle kendilerinin benimsemesi gerekmektedir. Bunun için üniversitelerde almış oldukları eğitim sürecine sürdürülebilir kalkınma konularının dahil edilmesi önem arz etmektedir (Demirbaş, 2015; Kahyaoğlu, 2011).

Sürdürülebilir kalkınma için eğitim kültürel, toplumsal ve ekonomik uygulamalar gibi insanların yaşamını etkileyecek değerleri ifade etmektedir. Bunun gerçekleşmesi için de sürdürülebilir kalkınma için eğitimin tüm süreçlere dâhil edilmesi gerekmektedir (Gökmen 2014).

2.1.5. Sürdürülebilir Kalkınma ve Okul Öncesi Eğitimi

Çocuklar, şimdiki ve gelecekteki yaşamlarında önemli aktörler şeklinde tanımlanmaktadır (Ärlemalm ve Hagsér, 2014). Çocuklarda erken yaşlarda beliren tutum ve davranış özellikleri, gelecekteki davranışların temelini oluşturmaktadır.

Hayatın ilk aşamasında, öğrenme ilişkisel ve hızlı olmaktadır. Doğum öncesi evreden sekiz yaşına dek olan yaşamın ilk aşaması, gelişimsel büyüme için olağanüstü bir potansiyel yaratır (Tayler, 2015).

İnsanlarda genellikle çocukluk döneminde oluşmaya başlayan değer yargıları ve davranışları nedeniyle, insanların küçük yaşlardan itibaren doğayı tanımaları, doğaya saygı duymaları ve sevmeleri önemlidir. Bu duyuşsal alanda öğrenme, çevreyi korumaya yönelik ekolojik olarak doğru davranışların oluşmasının önünü açmaktadır. Örneğin okul öncesi çağındaki çocuklar tüm duyu organları ile doğanın güzelliklerinin farkına varırlar. Doğayı sevecek oyunlar oynarlar. Bu sayede doğanın bir değer olduğunu öğrenir ve onu korumaya çaba gösterirler (Quadır ve Temiz, 2017).

Erken çocukluk eğitiminin sürdürülebilirlik değerlerine uygun tutum, davranış ve yaşam tarzları geliştirmeye yönelik müfredatları içermesi önem arz etmektedir (Martínez Agut, Ull Solis ve Aznar Minguet, 2014). Gülay-Ogelman ve Dürkan (2014) tarafından yapılan çalışmada 5-6 yaş arası çocuklar için tasarlanan toprak eğitimi projesinin sonuçları ortaya koyulmuştur. Projenin hedefi; çocukları toprak ve ilgili kavramlarla tanıştırmak, toprağın özellikleri, toprakta yaşayan canlılar, erozyona neden olan faktörler hakkında bilgi vermek, çevrelerini tanıtmak ve çevreye karşı duyarlılıklarını arttırmaktır. Bu anlamda Denizli anaokuluna devam eden 5-6 yaş arası 130 çocuk (65 deney, 65 kontrol) ile 17'si açık alanda olmak üzere 29 etkinlik 10 gün süren pilot çalışmalarla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, projedeki deney grubundaki çocukların bilgi ve deneyimlerinin kontrol grubundaki çocuklara kıyasla arttığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle çevre temalı eğitim içeriklerinin çocuklarda çevre bilinci oluşturabildiği söylenebilir.

Okul öncesi evrede anne-babanın, toplumdaki diğer bireylerin, yetişkinlerin ve eğitimcilerin çevre ile etkileşimleri, tutum ve davranışları çocuklara model olmaktadır. Bu nedenle, çocukların doğal meraklarının ve öğrenme güdülerinin yoğun olarak gerçekleştiği okul öncesi dönemin yeterli biçimde değerlendirilmesi, çocukların yaşadığı çevreyi tanınması, çevreye karşı olumlu tutum geliştirmesi, çevre koruma sorunları hakkında farkındalık yaratması açısından önemlidir (Kalburan, 2009; Karademir ve diğerleri, 2017). Mawson (2014), dış mekanlarda yetişkin-çocuk etkileşimini ve söz konusu etkileşimlerin çocukların etkinliklerine ve deneyimlerine etkisini ortaya çıkarmak amacıyla bir araştırma yapmıştır. Bunun için Mawson, bütün çocuk ve öğretmenlerin haftada en az bir gün ormanda geçirdikleri Yeni Zelanda'da bir anaokulu merkezinde ormanda 10 ay geçiren gruba katılmış ve sahada elde

edilen verileri ele almıştır. Araştırma sonucunda, çocuklarla ormana giden yedi öğretmenden dördü, çocukları kontrol altında tutan öğretmen liderliğindeki bir yaklaşım benimsemiştir; buna karşın diğer üç öğretmenin çocuklara orman içinde özgür olma olanağı sağlayan bir yaklaşım benimsediği iddia edilmiş ve söz konusu yaklaşımların çocuk-öğretmen etkileşimlerine etki ettiği tespit edilmiştir. Çocuklara ormanda özgür olma olanağı sunan yaklaşımda, etkileşimleri çocukların başlattığı ve öğretmenlerin çocukların söylediklerine cevap vermek için etkileşime girdiği ve bunun daha derin bir iletişime dönüşmediği tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerinden doğa hakkında bilgi alan çocukların çevreye olan ilgilerinin arttığı görülmüştür.

Erken çocukluk evresinde çocukların çevresel etkilere oldukça açık oldukları ve öğrenme yeteneklerinin hızlı olduğu bilinmektedir. Özellikle beyin gelişimi için kritik bir evre olan bu dönemde çocukların davranış ve düşüncelerinde devamlı bir değişim ve yenilenme söz konusudur (Barrett, Cooper ve Teoh, 2014; Turhan ve Özbay, 2016). Nörobiyoloji, gelişim psikolojisi ve eğitim kapsamında gerçekleştirilen araştırmalar, erken çocukluk eğitiminin bir çocuğun gelecekte yakalayacağı yaşam başarısı için oldukça önemli bir role sahip olduğunu ve başka hiçbir dönemin çocuğun gelişiminde ilk yıllardan daha büyük bir etkisi olmadığını ortaya koymaktadır (Burger, 2013). Bu anlamda, çocukların hayatlarının ilk yılları temel kabul edilebilir. Çocuğun hayatının ilk yıllarında beyin gelişimi; bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal beceri ve yeteneklerin gelişimiyle belirlenmektedir (Singh ve Anekar, 2018; Markowitz, Bassok ve Hamre, 2018). Çocuklukta yaşanan deneyimler, çocukların duygu ve dünyaya bakış açılarının yanı sıra bilgi, beceri ve eğilimlerinin gelişiminde ciddi bir etkiye sahiptir (Bhagwanji ve Born, 2018). Bu yüzden henüz erken yaşlarda çocukların sürdürülebilirlik kavramı ile tanışmaları bu alandaki farkındalıklarını artıracaktır.

Çağın en önemli sorunlarından birisi de doğadaki bütün canlıların bir arada uyum ve denge içinde yaşamlarını devam ettirebilmesidir. İstenen bu birlikteliğin sağlanabilmesi ise sağlam bir çevre ve doğa bilincinin kazanılması ile mümkündür. Bu süreçte erken çocukluk döneminin özel bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Bu dönemde çocukların dış dünya karşısında yoğun bir merak ve ilgiye sahip oldukları ve gelişimsel olarak öğrenmeye oldukça açık oldukları kabul edilmektedir. Erken çocukluk eğitimi ile çocuklar, çevrelerindeki çeşitliliği, kaynakları, sorunları ve çözümleri irdeleyen ve değerlendiren bir bakış açısı kazanabilmektedir.

Erken çocukluk eğitimi bağlamında sürdürülebilir kalkınma, eğitim araştırmalarında artan ilginin bir konusu gibi görünmektedir. Bununla birlikte, çoğu araştırma erken çocukluk eğitiminde sürdürülebilir kalkınma için eğitimin teorik yönlerine odaklandığı için, öğrenme ve öğretme sürecinin uygulama ve değerlendirmelerine değinen az sayıda araştırma bulunmaktadır (Hedefalk, Almqvist ve Östman, 2015). Bu kapsamda literatür ele alındığında bulunan çalışmalardan bazıları şu şekilde sıralanabilir:

Gezer (2010) yılındaki çalışmasında sürdürülebilir kalkınma için öğretmen yetiştirme hedeflerine ilişkin 24 okul öncesi öğretmeniyle 7 yarım günlük hizmet içi eğitim çalışması gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda öğretmenlerin dünyayı anlamlandırma ve sürdürülebilirliğe ilişkin fikirlerinde olumlu yönde değişimler gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Alıcı (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, komposto yapımını kapsayan azalt, tekrar kullan, geri kazan (3R)'ye ilişkin 6 haftalık bir uygulama gerçekleştirmiştir; araştırmacı bu uygulamanın çocukların okul ve ev ortamında çevreyi koruma ve çevresel sorumluluk bağlamındaki davranışlarını ele almıştır. Araştırma verileri, 24 çocuk (60-72 aylık), 23 veli ve 1 öğretmen ile çevre, çöpler, geri dönüşüm ve bunlara ilişkin uygulamalarla ilgili soruları içeren görüşmeler gerçekleştirilerek toplanmıştır. Çalışma sonucunda, 6 haftalık uygulama ile çocukların çevrenin korunması konusundaki davranışlarının olumlu yönde etkilendiği saptanmıştır. Buna ek olarak, araştırma uygulamasının çalışmaya katılım sağlayan veli ve öğretmenlerin çevresel sorumluluk davranışları ve fikirleri üzerinde de olumlu yönde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Cengizoğlu'nun (2013) gerçekleştirdiği araştırmada, okul öncesi dönemindeki çocuklar için sürdürülebilir kalkınmaya yönelik bir eğitim programı geliştirilmiş ve bu programın çocukların insan ve çevre ilişkisine ilişkin algılarına etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda, çocukların çevre sorunlarına, insan ve çevre ilişkisine ilişkin algılarının değiştiği tespit edilmiştir. Çalışma öncesi çevre ve sürdürülebilirlik ile ilgili faaliyetlerin odağında insanı görmeyen çocukların, uygulamaya katıldıktan sonra insanı sürdürülebilirlik odağına yerleştirdiği gözlemlenmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan çocukların ormanlık alan, iklim ve ekosisteme ilişkin düşüncelerinde araştırmaya katılmadan önce ve katıldıktan sonra önemli farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber bu program yoluyla çocuklar eleştirel düşünme becerisi kazanarak sürdürülebilir kalkınma konusunda kendi fikirlerini sunmuşlardır.

MacDonald (2015) tarafından yapılan çalışmada, erken çocukluk eğitiminde çevresel sürdürülebilirlik standartlarını gözeterek eğitim vermeyi hedefleyen bir çocuk bakım merkezinin, sürdürülebilirlik uygulamalarını ve bu uygulamaların etkinliğini irdelemiştir. Söz konusu çalışma kapsamında, 2012 Nisan ve 2013 Kasım aylarında sürdürülebilirlik faaliyetlerinin eksik yönleri ve bu eksikliklerin giderilmesine ilişkin eğitim koordinatörleri ve öğretmenler ile düzenli periyotlarla görüşmeler düzenlemiştir. Görüşmelerden sonucunda edinilen verilere göre, sürdürülebilirlik eğitimine hizmet eden ve bütüncül yaklaşım ile inşa edilen bir eğitim müfredatı hazırlanması gündeme gelmiştir. Ayrıca çalışma kapsamında, müfredata dâhil edilmesi kararlaştırılan; sevgi ve aitlik, yaşam ve yaşam sistemleri, insan ilişkileri, ilişkilerin önemi, çevreye saygı ve sınırlar konularını içeren temaların hangi yöntem ve materyaller ile uygulamaya konulacağı ifade edilmiştir.

Bir diğer araştırmada Kahrıman (2016), çevre eğitimi, çevre yönetimi ve sürdürülebilir kalkınma eğitimi sağlamak için Uluslararası Çevre Eğitimi Federasyonu [FEEE] tarafından onay alan okullar olarak bilinen eko-eğitim kurumlarında ve bu yetkiye sahip olmayan eko olmayan eğitim merkezlerinde görev alan erken çocukluk dönemi eğitim aktörlerinin sürdürülebilir kalkınma eğitimi uygulamalarıyla ilgili düşünce ve uygulamalarını ele almıştır. Buna ek olarak çalışma kapsamında, anılan eğitimcilerin sürdürülebilir kalkınma eğitim ve uygulamalarını yordayıcı değişkenler tahmin edilmiş ve karşılaştırmıştır. Çalışma sonucunda, her iki kurumda görev yapan öğretmenlerin de erken çocukluk eğitiminde sürdürülebilir kalkınma eğitimini önemli gördükleri anlaşılmıştır. Bununla beraber eğitimcilerin bu konudaki deneyimleri kıyaslandığında, eko-kurumlarda çalışan öğretmenlerin diğer öğretmenlere kıyasla daha fazla deneyime sahip olduğu tespit edilmiştir. Sürdürülebilir kalkınma eğitimindeki sorunlar sorulduğunda ise öğretmenlerden bu sorunları eğitim-öğretim materyallerinin yetersizliği ve eğitimcilerin bu konudaki pedagojik yetersizlikleri şeklinde cevaplar alınmıştır.

Toran (2017) tarafından, erken çocukluk eğitimi ve sürdürülebilir kalkınma kapsamında Türkiye kökenli yayınlar incelenmiş ve Türkiye’de bu alanda saptanan yayınların altı bildiri, dört araştırma makalesi, bir yüksek lisans ve dört doktora tezi, bir çeviri kitap ve bir kitap bölümü olmak üzere toplamda 17 adet yayın bulunduğunu ifade etmiş ve bu sayıların düşük olduğunun altını çizmiştir.

Kabadayı ve Altınsoy (2018) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi dönemdeki çocuklarda sürdürülebilir çevre kirliliği bilincini sağlamak konusunda geleneksel ve teknik yöntemlerin

karşılaştırılması hedeflenmiştir. 2016 eğitim-öğretim yılında Konya ili Karatay ilçesinde rastgele seçilen bir anaokulundan 80 okul öncesi öğrencisi ile yapılan araştırmada, araştırmacılar tarafından okul öncesi eğitim programındaki çevresel faydalar gözetilerek hazırlanan ve 12 maddeyi içeren Okul Öncesi Öğrencilerinin Çevresel Kirliliği Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılmıştır. Deney ve kontrol grubu bulunan çalışmada, deney grubu katılımcılarına teknolojik yöntemler kullanılmış, kontrol grubundaki katılımcılara ise geleneksel yöntemlerle 16 saatlik ve 8 hafta devam eden bir çevre eğitim programı uygulanmıştır. Eğitim sonrasında çocuklara çevre ve çevre kirliliğine ilişkin yarı yapılandırılmış ve açık uçlu soruları kapsayan 12 soruluk bir mülakat formu sunulmuştur. Bu kapsamda çocuklara nasıl bir çevrede yaşamayı arzu ettiklerinin resmini çizmeleri talep edilmiştir. Çalışma sonucunda gerek geleneksel yöntemin gerekse teknolojik yöntemin uygulandığı grubun çevre eğitimi bakımından öğrenme gerçekleştirdiği saptanmış, buna ek olarak teknoloji temelli yöntemlerin öğrenme sürecinde daha etkin olduğu tespit edilmiştir.

Boyd (2018), tarafından yapılan araştırmada, John Dewey'in deneyimsel öğrenme felsefesi temelinde, yer temelli öğrenme sürecinin çocukların sürdürülebilirlik algılarına etkisi ele alınmıştır. Bu anlamda, çocukların yaşadıkları yer ile benzer özelliklere sahip ve doğal koşulları olan ortamlarda tecrübe kazanmasına olanak sağlayan bazı projeler geliştirilmiştir. Çalışmanın verileri, projelerin uygulanması sırasında düzenli aralıklarla bir yıl boyunca uygulanan gözlem, alan notları, anket ve yarı yapılandırılmış görüşmeler gibi araçlarla toplanmıştır. Gerçekleştirilen gözlem ve değerlendirmeler sonucunda, erken çocukluk evresinde yer temelli öğrenme yönteminin çocukların sürdürülebilirlik algılarına olumlu etkide bulunduğu ve çocukların yaşadıkları çevreye karşı daha sorumlu biçimde davranarak farkındalık kazandıkları tespit edilmiştir.

Bu kapsamda sürdürülebilir kalkınmaya yönelik ülkemizde ulusal düzeyde yapılan çalışmalar incelendiğinde, 2019 yılında T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (CBSBB) tarafından yayınlanan "Sürdürülebilir Kalkınma Raporu'nda sürdürülebilir kalkınmanın amaçları doğrultusunda kimseyi geride bırakmamak amacıyla belirlenen politikalar kapsamında kadınların sosyal hayata katılımına yönelik ÇATOM Çok Amaçlı Toplum Merkez (ÇATOM)'lerinde okuma-yazma, okul öncesi eğitim, bilgisayar ve sağlık eğitimi, kısmi ve gezici poliklinik hizmetleri, anne eğitimi gibi sağlık programları, gelir getirici atölyeler ve kadın girişimciliğini destekleyici programlar düzenlenmeye devam etmektedir.

Aynı zamanda bu rapor kapsamında gençlere ve çocuklara yönelik belirlenen politikalar kapsamında belirlenen politikalar kapsamında yoksulluğun kuşaklar arası transferinin azaltılması ve fırsat eşitliğinin artırılması konusunda erken çocukluk dönemi eğitime verilen önemin daha fazla artırılması gerektiği belirtilmektedir. Söz konusu amaç doğrultusunda her çocuğun ilköğretim öncesinde en az 1 yıl boyunca okul öncesi eğitim kurumlarına gitmesi ve %75 olan 5 yaş okullaşmanın %100 olması hedeflenmiştir. Buna ek olarak, özel sektörün işlettiği kreş, gündüz bakımevi ve çocuk kulüplerinin ücretsiz biçimde dezavantajlı ya da yoksul çocuklar için kapasite oranlarının yüzde 3'lük bölümü kadar kontenjan ayırmaları zorunlu kılınmıştır. Bunun yanı sıra özel eğitim ihtiyaçları bulunan engelli çocukların okul öncesi eğitimi hizmetlerinden ücretsiz biçimde yararlanması için politikalar geliştirilmiştir.

Yine geliştirilen politikalar kapsamında 2023 Eğitim vizyonu geliştirilerek yoksul hane haklarının çocuklarının gelişimleri desteklemek amacıyla gerekli temel materyallerin sağlanması ve düşük yoğunluğun olduğu kırsal yerleşim bölgelerinde yaşayan çocuklar için toplum temelli erken çocukluk eğitiminin yaygınlaştırılmasını sağlamak amacıyla alternatif planlar hazırlanmıştır. Bu bağlamda geliştirilen alternatifler aşağıdaki gibidir:

- Çeşitli merkez, atölye ve gezici otobüs sınıflar oluşturulması,
- Çocukların beslenme gereksinimleriyle ilgili programlar hazırlanması,
- Geçici koruma statüsünde bulunan ve mevsimlik tarım işçisi konumundaki çocuklarla okulsuz köy yerlerindeki çocukların bulunduğu okullara özel müfredatlar oluşturulması,
- Gezici Anasınıfı Öğretmenliği pilot uygulaması aracılığıyla öğrenci sayısının yeterli olmaması nedeniyle sınıf açılmayan bölgelerde bulunan okul öncesi çocuklara okul öncesi eğitim verilmesi,

Düzenlenen politikanın devamında 2003 yılı itibariyle genişletilerek uygulamaya konulan Yaz Anaokulları Programı kapsamında, 4-6 yaş grubundaki çocuklara 10 haftalık hızlandırılmış okul öncesi eğitim programı verilmektedir. Bununla beraber çocukların annelerine de Anne Destek Programı eğitimleri verilmektedir. Program kapsamında, Suriyeli çocukların okula entegrasyonu hususunda karşılaştıkları problemlerden hareketle, okula hazır olarak başlama kapasitelerini artıracak kısa süreli bir müdahale programı da hayata geçirilmiştir.

Kısaca erken çocukluk döneminde sürdürülebilir kalkınma eğitiminin başlatılması çocukların eğitimle tanışması çocukların gelişimleri açısından bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Zira çocukların çevresel kalkınma, koruma, sosyal, ekonomik, toplumsal ve politik sürdürülebilirlik ile ilgili nasıl aktif rol oynayacaklarının temeli bu dönemde başlamaktadır. Bu nedenle erken çocukluk eğitim programlarıyla sürdürülebilir kalkınma eğitim programları bütünleştirilmelidir (Alici, 2021).

2.1.6. Sürdürülebilir Kalkınma ve Okul Öncesi Öğretmen Adayı

UNESCO'nun 2007 yılında sunduğu Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi'nin temel esaslarına göre Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi, sürdürülebilir kalkınma ilkelerine dayanmakla birlikte toplumun üç temeli olan ekonomi, çevre ve sosyal yapıyı ele almaktadır. Resmi, informal ve yaygın eğitimle hayat boyu öğrenmeyi teşvik eder. Ayrıca, toplumun kültürüne ve uluslararası değerlere uygun bir şekilde yerel/bölgesel ihtiyaçlara odaklanır. Düşünme becerilerini daha yüksek düzeye çıkaran tüm disiplinler çeşitli pedagojik teknikler vasıtasıyla SKE'ye katkı sağlayabilirler (UNESCO, 2007). Ayrıca, "sürdürülebilir kalkınma sabit bir şey değil, gündelik yaşamımızı ve toplumlarımızı, şimdi ve gelecekte birçok insanın yararına olan yönlerde geliştirmeye yönelik bir arayıştır" (Breiting, Mayer ve Mogensen,2005, s.15). Sürdürülebilir Kalkınma aktif yaratıcı ve eleştirel bakabilen vatandaşlar gerektirir. Bundan dolayı öğrenciler eğitimin merkezinde yer almaktadır ve değerleri, fikirleri ve bakış açıları kendilerinin aktif katılımlarının olacağı bir şekilde geliştirilmektedir.

UNESCO tarafından 2005 yılında uygulamaya konulan Uluslararası Uygulama Planında, SKE'yi teşvik etmek amacıyla SKE'nin bazı önemli ilkeleri belirlenmiştir. Bu ilkelere göre, kaliteli bir temel eğitim için eğitime erişim kolaylaştırılmalı ve kalıcılık sağlanmalıdır. Sürdürülebilirliği sağlamak için hali hazırda uygulanmakta olan eğitim programları yeniden planlanmalıdır. Ayrıca, konu ile ilgili vatandaşların farkındalığı ve anlayışı artırılarak sürdürülebilirliği ilerletmek amacıyla bütün sektörlerde gerekli eğitim sağlanmalıdır.

Eğitim, sürdürülebilir kalkınma sürecinin sağlıklı işleyebilmesi için hayati derecede önem arz etmektedir. Yeni nesiller ancak eğitim sayesinde, sürdürülebilir kalkınma konusunda gerekli bilgi ve birikime sahip olabilirler. Bundan dolayı öncelikli olarak, öğretmen yetiştirmeyi sağlayan eğitim müfredatı

sürdürülebilirlik ile ilgili kazanım ve becerileri içermeli ve öğretmenlerin doğru bir şekilde eğitiminden sonra, okullarda okul öncesi öğretim programı başlamak üzere her eğitim düzeyinde uygulanan müfredat sürdürülebilir kalkınmayı yeterli derecede içermelidir.

Bugün ve gelecekte karşılaşılabilecek olan problemlerin çözülmesi üzerine toplumsal kalkınma açısından sorumluluk olarak sürdürülebilir ve sağlıklı bir toplumun oluşturulması amacıyla çalışarak, merak eden, sorgulayan ve eleştirel düşünerek her alan özgürlük ve eşitliği savunan vatandaşlık bilinci gelişmiş öğretmenlerin yetiştirilmesinde eğitim fakültelerinin sorumluluğu açıktır. Bu nedenle eğitim programlarının oluşturulması ve geliştirilmesinde söz konusu durum göz ardı edilmemelidir. Aynı zamanda toplum içerisinde sürdürülebilirlik ile ilgili farkındalık yaratmada tek sorumluluğun eğitim fakültelerine yüklenmemesi gerekmektedir. Bu doğrultuda farkındalık yaratmak amacıyla bütün eğitim kademelerinin paydaşlarının eşit sorumluluk alması gerekmektedir (Korkmaz, 2020)

Öğretmen, öğrenciyi yetiştiren kişi olarak eğitim ve öğretimde çok önemli bir yer tutmaktadır. Bireylere sürdürülebilirlik konusunda gerekli bilgi beceri ve tutumların kazandırılmasının belki de en önemli koşulu öğretmenlerin sürdürülebilirliği tam olarak kavramaları ve benimsemeleridir. Sürdürülebilirliği yeterli düzeyde kavramamış veya benimsememiş bir öğretmen, öğrencilere bu konuda rehberlik edemeyecektir. Tuncer, Tekkaya ve Sungur (2009), öğrencilerde çevre okuryazarlığı sağlanabilmesi için öncelikle öğretmenlerin, çevresel kavramları iyi bir şekilde anlamaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim konusunda hem aday öğretmenlerin hem de aktif olarak bu görevi devam ettirmekte olan öğretmenlerin sürdürülebilirlik farkındalığı ve aşinalığı üzerine çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Bu doğrultuda eğitim alanında sürdürülebilir kalkınma alanında ulusal ve uluslararası literatürde yapılan çalışmaların amaç ve yöntemleri incelenerek elde edilen sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

2.2. Yapılan Çalışmalar

2.2.1. Ulusal Düzeyde

Tablo 2.1. Ulusal Düzeyde Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyi İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Yazar(lar)	Amaç	Yöntem	Veri Toplama Aracı	Çalışma Grubu	Sonuç(lar)
Uğraş, M. ve Zengin, E. (2019).	Yapılan araştırma sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir kalkınma bağlamında eğitim ile ilgili düşüncelerinin belirlenmesi hedefiyle gerçekleştirilmiştir.	Çalışma kapsamında nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan fenomenoloji yaklaşımı kullanılmıştır.	Çalışmada nitel yöntemlerde veri toplama tekniği kapsamında kullanılan görüşmeler aracılığıyla veriler elde edilmiştir.	30 sınıf öğretmeni	Sınıf öğretmeni adaylarının genel olarak sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin eğitimle ilgili olumlu düşüncelere sahip oldukları belirlenmiştir. Çalışmaya katılım sağlayan sınıf öğretmeni adayları tarafından, sürdürülebilir kalkınma hedefi için verilen eğitimlerin okul öncesi dönemden itibaren verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bununla beraber, çalışmaya katılım gösteren öğretmen adayları tarafından sürdürülebilir kalkınma için eğitimdeki en etkin yolun okul dışı geziler olduğu belirtilmiştir. Geriye kalan katılımcılar bir bölümü drama bir bölümü ise konuya ilişkin çeşitli videolar izlettirmenin etkin yöntemler olabileceğini ifade etmişlerdir.

Köklü, H. (2018).	Okul Öncesi eğitimi gören öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma eğitimi dönüşük öz yeterlik inançlarını incelemek amacıyla çalışma gerçekleştirmiştir.	Araştırma kapsamında nitel araştırma yöntemlerinden anket tekniği uygulanmıştır.	Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden veri toplama tekniği uygulanmıştır.	541 öğretmen adayı	Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma eğitiminin öğretimine dönüşük öz yeterlik inançlarına, sürdürülebilirlik tutumlarına ve sürdürülebilir kalkınma bilgi ve donanımına orta düzeyde sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır.
Karahan, Aydın, B. (2019).	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sürdürülebilir Çevre Eğitimi Yönelik Algıları başlığını taşıyan araştırmanın hedefi, okul öncesi öğretmenlerinin sürdürülebilir çevre eğitimi ilişkin algılarının belirlenmesidir.	Çalışma kapsamında nitel analiz desenlerinden olgu bilim (fenomoloji) kullanılmıştır.	Yarı yapılandırılmış görüşme formu, gözlem notları ve öğretmenler tarafından hazırlanan etkinlik planları kullanılmıştır.	22 okul öncesi öğretmeni	Öğretmenlerin sürdürülebilir çevre eğitimi hususunda yeterince bilgi sahibi olmadıkları, öğretim programlarını yeterli bulmadıkları, ders içi uygulama esnasında problem yaşamadıkları, açık hava alanlarının ve ulaşım imkanlarının yetersiz olduğu ortaya koyulmuştur.

Öz Aydın, S., Şahin, S. ve Korkmaz, T. (2013).	Fen bilgisi, sınıf ve okul öncesi öğretmen adaylarının çevreye yönelik tutumlarının düşünce ve davranış boyutlarının inceleyerek karşılaştırmıştır.	Kesitsel tarama araştırması şeklinde gerçekleştirilmiştir.	Uzun ve Sağlam (2006) tarafından geliştirilen ve Keleş, Uzun ve Uzun (2010) tarafından öğretmen adaylarının çevresel tutumları, düşünceleri ve davranışlarının tespit edilmesinde kullanılan, toplamda 27 maddeyi içeren çevresel tutum ölçeğini ifade etmektedir.	Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Okul Öncesi Öğretmenliğinde okuyan 161 öğretmen adayından oluşmaktadır.	Öğretmen adaylarının çevreyle ilgili tutumlarının genel ortalaması ele alındığında fen bilgisi öğretmen adaylarının sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmen adayları ile kıyaslandığında daha iyi seviyede olduğu belirlenmiştir.
Cengizoğlu, S. (2013).	Okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik geliştirilen sürdürülebilir kalkınma eğitim programı kapsamında, çocukların ormanların yok olması, biyolojik çeşitlilik ve iklim değişikliği konuları insan-çevre ilişkisi ile ilgili algılarını ele almaktadır.	Araştırma nitel araştırma yöntemleri kapsamında yer alan bir durum çalışması olarak uygulanmıştır.	Çalışmanın verileri uygulamanın öncesinde ve sonrasında çocuklardan edinilen "çevre ve insan" temalı resimler ve yarı yapılandırılmış görüşmeler ile oluşturulmuştur. Uygulaması dört hafta içinde tamamlanan program ise toplamda 14 (drama, sanat, oyun, fen, dil vs.) etkinlikten oluşmaktadır.	Ankara şehrinde bir eko-okulda okuyan 60-66 aylık okul öncesi dönemi çocuklarını (N=18) kapsamaktadır.	Çocukların çevresel problemlere ilişkin insan ve çevre ilişkisiyle ilgili algılarının değiştiği tespit edilmiştir. Çalışmadan önce insanları, çevrenin ve sürdürülebilirlikle ilgili faaliyetlerin bir parçası olarak algılamayan çocuklar, uygulamaya katıldıktan sonra insanları sürdürülebilirlik olgusunun merkezine yerleştirmişlerdir.

Sürdürülebilir kalkınma konusundaki tamamlanan lisansüstü tez ve makaleler ele alınmıştır. Bu alanda gerçekleştirilen akademik çalışmaların sayısında sürekli bir artış gözlemlenmiştir. Gözlem, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi ve Dergi Park üzerinden “Sürdürülebilir Kalkınma” ve “Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim” anahtar sözcükleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Genel olarak ifade etmek gerekirse, Türkiye’de SKE konusunda yapılan araştırmaların önemli bir bölümü öğretmen adayları (sınıf, fen bilgisi, sosyal bilgiler, okul öncesi, coğrafya vb.) ile gerçekleştirilmiştir (Alkış ve Öztürk, 2007; Şahin, 2008; Türer 2010, Özel, Şenyurt, Öztürk ve Özel, 2013; Gökmen, 2014; Aksan, 2016; Soysal, 2016; Soysal, 2017; Köklü, 2018; Koçulu, 2018; Atmaca, 2018; Ateş, 2018). Mevcut tez konusuyla benzer olarak; çalışma grubunu öğretmenlerin oluşturduğu ulusal araştırmalar genel olarak incelendiğinde, öğretmenlerin SK anlayışlarını, tutumlarını ve bu alandaki yeterliliklerini ölçmek amacıyla yapılan çalışmaların ön plana çıktığı görülmektedir. Bu alanda çalışmalar: okul öncesi öğretmenleri (Cengizoğlu, 2013, Karahan Aydın, 2019), sınıf öğretmenleri (Alkış ve Öztürk 2007), fen bilgisi öğretmenleri (Karaarslan, 2016; Özsoy, 2019), sosyal bilgiler öğretmenleri (Aydoğan, 2010) ile yapılmıştır. Aynı zamanda alan yazın taraması sonucunda sürdürülebilir kalkınma ve çevre konularında yapılmış çalışmalarda, nicel yöntem ya da sadece nitel yöntemin kullanıldığı görülmüştür.

Nicel ve nitel yöntemin birlikte yapıldığı karma yöntem çalışmalarına pek rastlanmamıştır.

Ayrıca yapılan çalışmalarda sürdürülebilir kalkınma ve çevre sorunlarının birlikte ele alındığı çalışmaların çok sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Hem literatürdeki bu boşluğu dolduracağı hem de sürdürülebilir kalkınma ve çevre sorunları konusunda, nicel verileri nitel verilerle destekleyerek bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara katkı sunulacağı düşünülmüştür.

2.2.2 Uluslararası Düzeyde

Tablo 2.2. Uluslararası Düzeyde Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyi İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Yazar(lar)	Amaç	Yöntem	Veri Toplama Aracı	Çalışma Grubu	Sonuç(lar)

Cebrián, G., & Junyent, M. (2015).	Yapılan çalışmanın amacı, otuz iki öğretmen adayından oluşan bir grubun SKE ile ilgili algılarını ve görüşlerini incelemektir.	Nitel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır.	Anket yöntemi kullanılmıştır.	32 öğretmen adayı	Elde edilen veriler öğretmen adaylarının doğa ve doğa bilimleri ile ilgili pratik beceriler edinmesi ve etik değerler kazanması SKE konusunda olumlu tutum geliştirdiği tespit edilmiştir. Buna kanıt ise öğretmen adaylarının SKE konusunda okul projelerine destek vermesi gösterilmektedir.
Summers ve Childs (2007)	Yüksek lisans öğrencilerine verilen kurs neticesinde öğrencilerin SK üzerine anlayışlarını belirlemek amaçlanmıştır.	Nitel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır.	Anket yöntemi kullanılmıştır.	123 fen bilgisi öğretmen adayı	Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmanın merkezinde çevresel boyutunu yerleştirdiğini ve ekonomi ile sosyal boyutları ikinci plana attıkları bulgularına ulaşılmıştır.
Adawiah ve Esa (2012)	Teachers' Knowledge of Education for Sustainable Development başlıklı çalışmanın amacı, ilk ve ortaokul öğretmenlerinin	Nitel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır.	Anket yöntemi kullanılmıştır.	İlk ve orta öğretimden seçilen 100 öğretmen	Öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınma için eğitim bilgilerinin iyi olduğu fakat bazı öğretmenlerin kavram

	sürdürülebilir kalkınma için eğitim bilgisini ölçmektir.				yanılgılarının olduğu ortaya çıkmıştır.
Nousheen, Zai, Waseem ve Khan (2020)	Hizmet öncesi eğitimin öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumları üzerindeki etkilerini belirleyi amaçlamaktadır.	Nicel ve nitel yöntem kullanılmıştır.	Anket formu ve görüşme formu	287 öğretmen adayı	Nicel ve nitel verilerin sonuçları, öğretmen adaylarının SK'ye ilişkin tutumunda olumlu bir değişiklik olduğunu kanıtlamaktadır. Ders işleyişleri esnasında sürdürülebilir kalkınma eğitimleri konusunda hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin, hizmet içi eğitim almayan meslektaşlarına göre SK'ye karşı olumlu bir tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.
Naikoo (2017)	Ortaokul öğretmenlerinin çevre eğitimi ve sürdürülebilir kalkınma karşısındaki tutumlarının ölçülmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.	Nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.	Anket tekniği kullanılmıştır.	30 farklı okuldan 100 öğretmen	Verilerin analizi sonucunda öğretmenlerin büyük bir bölümünün çevre eğitimi ve sürdürülebilir kalkınma karşısında olumlu bir tutuma sahip olduğu belirlenmiştir

Sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin eğitim bağlamında uluslararası literatür ele alındığında yapılan çalışmaların önemli bir kısmının yine öğretmen adaylarıyla gerçekleştirildiği dikkat çekicidir (Summers, Corney ve Childs, 2004; Cheong, 2005; Stir, 2006; Summers ve Childs, 2007; Nickel, 2007; Rauch ve Steiner, 2013; Cebrián ve Junyent, 2015; Andersson, 2017; Nousheen, Zai, Waseem ve Khan, 2020). Mevcut tez konusu ile benzer şekilde; çalışma grubunda öğretmenlerin yer aldığı ulusal araştırmalar genel olarak ele alındığında, öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınma anlayışlarının, tutumlarının ve bu alandaki yeterliliklerinin ölçülmesi için gerçekleştirilen araştırmaların ön planda yer aldığı gözlenmektedir. Sürdürülebilir kalkınma eğitimi merkezinde öğretmenlerle gerçekleştirilen uluslararası çalışmalarda ise ilköğretim öğretmenleri (Stir, 2006; SalÓte ve Pipere, 2006; Spiropoulou, Antonakaki, Kontaxaki ve Bouras, 2007), ortaokul öğretmenleri (Naikoo, 2017) ve lise öğretmenleri (Borg, Gericke, Höglund ve Bergman, 2012) ile gerçekleştirilen çalışmalar bulunmaktadır.

Aynı zamanda uluslararası literatür incelendiğinde yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak öğretmen ve öğretmen adayları üzerinden branşlara göre incelendiği ve sürdürülebilir kalkınma üzerine daha çok odaklandığı görülmektedir.

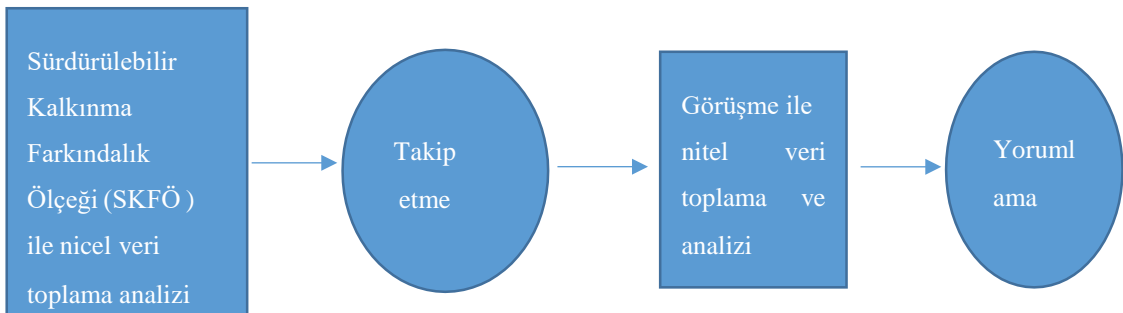
Bu sebeple sürdürülebilir kalkınma ve çevre problemlerinin birlikte incelendiği araştırmaların oldukça sınırlı olduğu belirlenmiştir.

3. YÖNTEM

Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda bu bölümde araştırma modeli, örneklem ve çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizine değinilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada hem nicel hem de nitel araştırma desenlerinin birlikte ele alındığı karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın deseni ise karma yöntem desenlerinden biri olan açımlayıcı sıralı desendir. Bir karma yöntem deseni olarak açımlayıcı sıralı desende araştırmacının nicel bir araştırmayı yöneterek başlaması ve ikinci bir aşamayla nitel veriler toplayarak özel sonuçlar araması söz konusu olmaktadır (Creswell, 2003; Creswell ve Plano-Clark, 2011). Bu araştırmanın nitel boyutunda, katılımcı olan okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının belirlenmesi için gerçekleştirilen bu araştırmanın nicel boyutu nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modeli üzerine inşa edilmiştir. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmalarda genel amaç araştırmaya değer görülen bir durumun resmini çekmek, incelenmek istenen sosyal durumu örneklemdeki bireyler açısından yorumlamaktır (Frankel ve Wallen, 2009; Büyüköztürk vd., 2016). Tarama modelleri geçmişteki veya günümüz içerisinde hala devam eden bir durumu olduğu gibi betimlemeyi hedefleyen bir araştırma modelidir (Karasar 2006). Araştırmanın nitel boyutu ise durum çalışması desenlerinden biri olan bütüncül çoklu durum desendir. Araştırmada bu desenlerin kullanılmasındaki amaç okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının belirlenmesini çok boyutlu olarak değerlendirmektedir. Bu kapsamda oluşturulan araştırma modeli aşağıdaki şekilde açıklanmıştır.

Şekil 3.1. Araştırmanın deseni (Creswell ve Plano-Clark, 2011).

3.2. Örneklem ve Çalışma Grubu

Çalışmanın örneklemini Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim dalında öğrenimini sürdüren 204 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklem alınan öğretmen adaylarını belirlerken pandemi sürecinde yaşanması muhtemel zorluklar dikkate alınarak kolayda örneklem yönteminin kullanılmasına karar verilmiştir. Bunun için araştırmanın problemine cevap vereceği düşünülen kolay ulaşılabilir birim seçilerek örneklem oluşturulmuştur (Haşiloğlu, Baran ve Aydın, 2015). 204 öğretmen adayı arasından araştırmanın amacına uygun olarak sürdürülebilir kalkınma farkındalığı düşük düzeyde 4 öğretmen adayı ve yüksek düzeyde 4 öğretmen adayı amaçlı örneklem yöntemi ile seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri Google form üzerinden elektronik ortamda hazırlanan iki ölçme aracı ile toplanmıştır. Android telefon uygulamalarından biri olan Whatsapp kullanılarak katılımcılara eş zamanlı olarak Kişisel Bilgi Formu ve Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği gönderilmiştir. Bu ölçeklerden kişisel bilgiler formu 13 maddeden, sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeği 30 maddeden oluşmakta olup Öztürk (2011) tarafından geliştirilmiştir. Edinilen verilerin analizi için SPSS 22 paket programı kullanılmıştır.

Bu araştırma incelendiğinde veri toplama aracı olarak; okul öncesi öğretmen adayların sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının incelenmesi için “Kişisel Bilgi Formu (KBF)” ve sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının belirlenmesi için “Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalığı Ölçeği (SKFÖ)” kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Araştırmacı yapacağı çalışma sırasında araştırma problem durumunu nicel yaklaşım yoluyla açıklığa kavuşturacak ise soyut konuların incelenmesinde katılımcı kişilerin kişisel bilgilerin bilinmesi, yapılacak yorumların doğruluğunu artırmada önemli olduğunu göstermektedir (Morse, 2003). Kişisel Bilgi Formu 13 maddeden oluşmaktadır. Cinsiyet, sınıf düzeyi, Çevre eğitim dersi alıp almaması, çevreye karşı duyarlılık düzeyi, çevresel sorunlarla ilgili sosyal

katılım düzeyi, çevreye duyulan merak, doğal alanlarda bulunma sıklığı, aile geliri, anne ve babasının eğitim düzeyi, çevre ile ilgili sivil toplum kuruluşlarına üyelik durumu, çevre ile ilgili en önemli üç problem gibi bir takım demografik bilgiler bu bölümde toplanmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda kişisel bilgi formu kullanılarak katılımcı öğretmen adayların kendileri ve yetişmiş oldukları sosyal çevreyle ilgili bilgi toplanmıştır. Kişisel bilgiler ölçeği Ek 1a da verilmiştir.

3.3.2. Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği (SKFÖ)

Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının ölçülmesi amacıyla SKFÖ kullanılmıştır. Sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeği 30 maddeden oluşmakta olup Öztürk (2011) tarafından geliştirilmiştir. Yapılan çalışmanın ölçme aracının uygulanması için araştırmacı tarafından yasal ve etik izin alınmıştır. Ölçeğin kullanımı için alınan etik izin Ek 2c de verilmiştir. Bunun sonucunda ölçme aracının örneklem grubuna uygunluğunu göstermek amacıyla ilk olarak bir pilot çalışma yapılmıştır. Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği (SKFÖ) 3 bölümden oluşmaktadır. Bölümleri sırasıyla Çevresel-Etik, Toplumsal-Sosyal, Çevresel- Ekonomik oluşturmaktadır. Çevresel-Etik bölümü 14 sorudan, Toplumsal-Sosyal 9 sorudan, Çevresel- Ekonomik 7 sorudan oluşmaktadır. Ölçekte bulunan olan her bir madde “kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum” şeklinde ifade edilen beşli skala ile incelenmektedir. 204 öğretmen adayına uygulanan testin Cronbach's alpha güvenirlik değeri .86 çıkmıştır. Bu değer .70'den büyük olduğu için (Kalaycı, 2010) testin öğretmen adayların sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarını güvenilir biçimde ölçtüğü varsayılmaktadır. SKFÖ Ek 1b de verilmiştir.

3.3.3. Görüşme Soruları

Nicel verilerin sebeplerinin incelenmesi ve daha ayrıntılı veri toplamak amacıyla sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları farklı seviyelerde olan 8 öğretmen adayı (f=4 düşük seviyeli; f=4 yüksek seviyeli) ile pandemi sürecinin etkisiyle sosyal platform ağlarından iletişime geçerek Zoom üzerinden görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmede katılımcılara yapılandırılmış 6 soru yönlendirilmiştir. Görüşme soruları Mucan, Kayabaşı ve Madran, (2016), Uğraş ve Zengin (2019) çalışmalarından yararlanılarak okul öncesi eğitimi alanına yönelik geliştirilmiştir. Hazırlanan görüşme soru havuzundan araştırmanın amacına uygun altı soru seçilmiştir. Görüşme sorularının geçerlik ve güvenirliği için ilk olarak okul öncesi eğitimi anabilim dalında öğrenim görmekte olan bir öğretmen adayı ile pilot görüşme yapılmıştır. Pilot görüşmede her bir sorunun ne düzeyde anlaşıldığı ve varsa öneriler istenmiştir. Son

haline getirilen ölçek sürdürülebilir kalkınma alanında uzman bir Prof. Dr. ve bir Doç. Dr. akademisyene uzman görüşü olarak verilmiştir. Uzman görüşlerinin neticesinde görüşme sorularının son şekli hazırlanmıştır. Birinci ve ikinci görüşme sorularında öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma kavramını ne düzeyde bildiklerini açığa çıkarmak amacıyla hazırlanmıştır. Üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı sorularda öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmanın okul öncesi alanı için öneminin farkındalığını tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Görüşme soruları Ek 1c. de verilmiştir.

3.4. Veri Analizi

Yapılan ölçek uygulamalarında edinilen nicel veriler SPSS 22. istatistik paket programına aktarılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın nitel boyutunda ise görüşmelerle elde edilen veriler kayıt altına alınıp transkript yapılmıştır. Ardından nitel veriler içerik analize tabi tutularak analiz edilmiştir. Bu yolla daha önceden toplanmış olan nicel veriler derinlemesine incelenme imkânına sahip olunmuştur.

3.4.1. Nicel Boyut

Verilerin analizi sürecinde ilk olarak normallik testi yapılarak verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine bakılmıştır. Kullanılan analiz programında Skewness ve Kurtosis ile Kolmogorov-Smirnov normalite testi uygulanmıştır. Elde edilen istatistiki veriye göre, Skewness (-,217), Kurtosis (,314) değerlerinin -1,5 ile +1,5 değeri arasında ve Kolmogorov-Smirnov normalite testi analiz sonuçları, .091 (>.05) olduğu için verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve veri analizinde parametrik testler kullanılmıştır (Kalaycı, 2010). İkinci aşamada, Kişisel Bilgi Formu (KBF) ve Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalığı Ölçeği (SKFÖ)'den edinilen veriler; frekans (f), yüzde (%), ortalama (\bar{x}) ve standart sapma (SD) değerleri ile parametrik testlerden t-testi ve ANOVA testleri kullanılarak betimlenmiş ve anlamlılık düzeyinin belirlenmesi için gruplar arasında karşılaştırmalar yapılmıştır

Bağımsız örneklemeler incelemek için t-testi, iki bağımsız örneklemelerin puanları arasında anlamlı fark bulunup bulunmadığını test etmek için kullanılmaktadır. T- testi sonuçlarında, 'p' anlamlılık düzeyini inceleyip göstermektedir. Eğer p değeri, 0.05'ten küçük olursa, bağımsız örneklemeler arasında anlamlı bir farklılık olduğu yorumunda bulunulabilir (Büyüköztürk, 2016; Pallant, 2007). Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları cinsiyet ve sivil toplum kuruluşuna üyelik değişkenleri doğrultusunda analiz edilirken bağımsız örneklemeler için t-testi kullanılmıştır. Tek yönlü

varyans analizi (ANOVA), bağımsız iki veya daha çok fazla örneklem puanlarının arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını test etmek için kullanılmaktadır. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında, 'p'anamlılık düzeyini göstermektedir. Eğer p değeri, 0.05'ten küçük ise, bağımsız örneklemeler arasında anlamlı bir farklılık olduğu yorumu yapılmaktadır (Büyüköztürk, 2016; Pallant, 2007). Bu araştırma incelendiğinde, sınıf düzeyi, çevreye karşı duyarlılık, ailenin aylık geliri, anne-baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre incelenirken tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Sürdürülebilir kalkınma ölçeğinin uygulanan gruplardan bağımsız puanları incelendiğinde, ölçekten alınabilecek en yüksek puan 150, en düşük puan 30'dur. Testin ortalama puanı 90'dır. Ölçeğin ranj değeri $150-30=120$ 'dir. Standart sapma (SS) değeri ise $120/6\sigma=20$ 'dir.

Tablo 3.1. Araştırma Kullanılan Ölçeklerin Değer ve Sınırları

Maddeler	Değer	Sınırlar
Hiç katılmıyorum	1	1,00-1,80
Katılmıyorum	2	1-81-2,60
Kararsızım	3	2,61-3,40
Katılıyorum	4	3,41-4,20
Tamamen katılıyorum	5	4,21-5,00

3.4.2. Nitel Boyut

Araştırmada öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmeler sonucunda görüşmeler tümevarımsal içerik analizi (Kodlama yoluyla verilmiş olan kavramları ve kavramlar arasında ilişkileri ortaya koymaktır) yöntemiyle analiz edilmiştir. Nitel araştırmalarda veri toplama tekniklerinden biri olan görüşmelere katılan öğretmen adaylarından ses kaydı alınması için izin istenmiştir. Gerekli etik izinler alındıktan sonra okul öncesi öğretmen adaylarıyla görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Bunun yanında görüşme anında araştırmacı görüşmeyle ilgili sık sık not tutmuştur. Alınan ses ve yazılı kayıtların Microsoft Office Word programı ile transkripti yapılmıştır. Verilerin analizi elde etmek için yapılan tümevarımsal içerik analizi yönteminde, ilk aşamada veri sınıflandırıp ayıklanması, ardından kodların

belirlenip incelenmesi ve son aşamada kodlardan temaların oluşturulması (Miles ve Huberman, 1994) ile veriler çözümlenmiştir.

Hem nicel hem de nitel veri toplama sürecinde etik ve yasal izinlere uyulmuştur. Etik izin Ek 2a ve Fakülte araştırma izni Ek 2b de verilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, nicel ve nitel tekniklerle toplanan verilere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Birinci kısımda; kişisel bilgi formunda yer alan maddelere ilişkin veriler betimsel olarak verilmiştir. İkinci kısımda sürdürülebilir kalkınma farkındalığı ölçeğinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Üçüncü kısımda okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma konusundaki farkındalıklarının nedenlerini detaylandırmak amacıyla yapılan görüşmelerin bulgularına yer verilmiştir.

4.1. Kişisel Bilgiler Formuna İlişkin Betimsel Bulgular

Öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi, çevre eğitimi dersi alma durumu, çevreye karşı duyarlılık, çevreye duyulan merak, doğal alanlarda bulunma sıklığı, aile geliri, anne baba eğitim düzeyi, çevre ile ilgili sivil toplum kuruluşuna (STK) üyelik, çevre ile ilgili güncel problemlere ilişkin özelliklerinin frekansı aşağıdaki Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. Öğretmen Adaylarının Kişisel Özellikleri Frekans Tablosu (N=204)

Özellik	Grup	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	165	80,9
	Erkek	39	19,1
Sınıf	1.Sınıf	62	30,4
	2.Sınıf	47	23,0
	3.Sınıf	52	25,5
	4.Sınıf	43	21,1
Çevre Dersi	Bu dersi alan	54	26,6
	Bu dersi almayan	149	73,4
Çevreye duyarlılık	Yüksek	59	28,9
	Orta	137	67,2
	Düşük/Duyarsız	8	3,9
Çevre Sorunlarına Sosyal Katılım	Aktif katılım	46	22,7
	Duygusal olarak destekleme	153	75,0
	Katılmama	4	2,0
Çevreye Merak Duyma	Yüksek	34	16,7
	Orta	147	72,4
	Düşük/Meraksız	22	10,8
Doğal Alanlarda Bulunma Sıklığı	Yüksek	66	32,5
	Orta	106	52,2
	Düşük	27	13,3
	Bulunmama	4	2,0
Aile Gelir Düzeyi	0-1000 TL	18	8,8
	1001-2000 TL	61	29,9
	2001-üzeri	125	61,3

Anne Eğitim Düzeyi	Okuma yazma yok	28	13,7
	Okuma yazma	15	7,4
	İlkokul	99	48,5
	Ortaokul	28	13,7
	Lise	27	13,2
	Üniversite	7	3,4
Baba Eğitim Düzeyi	Okuma yazma yok	8	3,9
	Okuma yazma	7	3,4
	İlkokul	63	30,9
	Ortaokul	54	26,5
	Lise	44	21,6
	Üniversite	28	13,7
Sivil Toplum Kuruluşuna (STK) Üyelik	Üye	17	8,3
	Üye değil	187	91,7

Araştırmaya katılan 204 okul öncesi öğretmen adayına ilgilerini çeken çevre ile ilgili en önemli üç güncel problemi yazmaları istenmiştir. Öğretmen adaylarının verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıdaki Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Güncel çevre sorunlarına yönelik öğretmen adaylarının cevaplarının frekans tablosu

	Güncel Problem	Frekans (f)	Yüzde (%)
ÇEVRE	Çevre kirliliği	219	38,4
	Su kıtlığı	28	4,9
	Yeşil alanların azalması	62	10,9
	Atıklar	44	7,7
	İklim değişikliği	12	2,1
	Geri dönüşüm eksikliği	24	4,2
	Küresel ısınma	36	6,4
	Erozyon	1	0,2
	Orman yangınları	17	3,1
	Biyçeşitliliğin azalması	4	0,7
	Fosil yakıtlar	2	0,35
	Ozon tabakasının seyrelmesi	1	0,2
	Kaçak avlanma	1	0,2
	Nükleer denemeler	1	0,2
	Suni gübreler	1	0,2
	Yapay ürünler	1	0,2
	Buzulların erimesi	2	0,35
	Asit yağmurları	1	0,2
	Doğal dengenin bozulması	2	0,35
	Fabrikalar	5	0,9
	Yolsuzluk	1	0,2
	Çevreye doğru yatırımların yapılmaması	2	0,35
	Ekonomi	1	0,2
	Ekonomi sınıf ayrımcılığı	2	0,35

EKONOMİ	İsraf	21	3,8
	Doğal kaynakların bilinçsizce kullanımı	27	4,8
	Çarpık kentleşme	17	3,1
	Yoksulluk	1	0,2
TOPLUM	Yarını düşünmeme	1	0,2
	Nüfus artışı	1	0,2
	Çevre konusunda eğitimsizlik	1	0,2
	Trafik	1	0,2
	Kişiliksiz insanlar	1	0,2
	Sorumsuzluk	2	0,35
	Bilgisizlik	1	0,2
	Kadın cinayetleri	4	0,7
	Cinsiyet ayrımcılığı	2	0,35
	Hayvanlara işkence	4	0,7
	Teknolojinin zararı	2	0,35
	İnsanların duyarsızlığı	7	1,2
	COVID	1	0,2

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi çevresel bir sorun denilince öğretmen adayları çevre kirliliği (%38,4), yeşil alanların azalması (%10,9), atıklar (%7,7), küresel ısınma (%6,4), geri dönüşüm eksikliği (%4,2) başta olmak üzere genellikle çevre boyutuna dikkat çekmektedir. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmanın üç boyutu ile ilgili cevapları incelendiğinde verilen 570 sorunun %81,77’si çevre boyutu ile ilgilidir. Öğretmen adaylarının cevaplarının 13’ü ekonomi boyutu ile ilgili iken %5,05’i toplum boyutu ile ilgilidir.

4.2. Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeğine İlişkin Nicel Bulgular

4.2.1. Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyi

Öğretmen adayların SKFÖ’nden aldıkları puanlara ilişkin istatistik sonuçları aşağıda Tablo 4.3’te verilmiştir.

Tablo4.3. Okul öncesi öğretmen adaylarının SKFÖ ilişkin betimsel analiz sonuçları

	N	Min.	Max.	\bar{x}	SS
Sürdürülebilirlik	204	100	149	128,671	10,180

Tablo 4.3 incelendiğinde, ölçeği cevaplayan 204 öğretmen adayın sürdürülebilir kalkınma farkındalık ortalaması 128,671 çıkmıştır. Adayların puanları incelendiğinde en düşük 100 ve

en yüksek 149 puan alındığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının puan ortalaması göz önüne alındığında sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

4.2.2. Cinsiyet-Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalığı İlişisine Yönelik Bulgular

Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için yapılan istatistiki işlemler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.4. Sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının cinsiyete göre t-testi sonucu

Cinsiyet	N	\bar{x}	SS	df	t	p
Kadın	165	128,697	9,506	202	,074	,941
Erkek	39	128,562	12,793			

Öğretmen adayların sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(202)}=,074$, $p >.05$]. Kadın öğretmen adayların sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları ($\bar{x} =128,697$) ve erkek öğretmen adayları ($\bar{x} =128,562$) puan ortalamaları birbirine oldukça yakındır. Bu bulgu, sürdürülebilir kalkınma farkındalığının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği şeklinde yorumlanabilir.

4.2.3. Sınıf Düzeyi-Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalığı İlişisine Yönelik Bulgular

Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için yapılan analiz sonuçları Tablo 4.5.'te verilmiştir.

Tablo 4.5. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeği puanlarının sınıf düzeyine göre ANOVA sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	218,793	3	72,931	,701	,553	-
Gruplar içi	20821,956	200	104,110			
Toplam	21040,749	203				

Sınıf düzeyleri farklı öğretmen adaylarının, sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeğinden aldıkları puanların ANOVA testi sonuçları yukarıdaki tabloda verilmiştir. Analiz sonuçları, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri arasında öğrenim görülen sınıf seviyesi bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$F_{(3-200)}=,701$, $p>.05$].

Başka bir deyişle, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları, öğrenim görülen sınıf seviyesine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Grupların testten almış oldukları puan ortalamaları incelendiğinde, 1. Sınıf ($\bar{x} = 129,341$), 2. Sınıf ($\bar{x} = 129,7660$), 3. Sınıf ($\bar{x} = 127,076$), 4. Sınıf ($\bar{x} = 128,438$) olduğu görülmektedir. Bu bulgu 1. ve 2. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının puan ortalamalarının diğer iki gruba göre az da olsa sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının yüksek olduğunu göstermektedir.

4.2.4. Çevreye Duyarlılık Düzeyi-Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalığı İlişisine Yönelik Bulgular

Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının çevreye duyarlılıklarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için yapılan analiz sonuçları Tablo 4.6.'de verilmiştir.

Tablo 4.6 Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeği puanlarının çevreye duyarlılıklarına göre ANOVA sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1040,527	2	520,264	5,229	,006	1-2 ve 1-3
Gruplar içi	20000,221	201	99,504			2-3
Toplam	21040,749	203				

Çevreye duyarlılık düzeyleri farklı öğretmen adaylarının, sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeğinden aldıkları puanların ANOVA testi sonuçları yukarıdaki tabloda verilmiştir. Analiz sonuçları, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri arasında çevreye duyarlılık bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$F_{(2-201)}=5,229$, $p<.05$]. Başka bir deyişle, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları, çevreye duyarlılık düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Birimler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, yüksek düzeyde duyarlılık grubunda ($\bar{x} = 132,036$) öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının orta düzeyde duyarlılık grubunda ($\bar{x} = 127,100$) ve düşük düzeyde duyarlı grubundaki ($\bar{x} = 130,750$) öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

4.2.5. Aile Geliri-Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalığı İlişkisine Yönelik Bulgular

Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının aile gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için yapılan analiz sonuçları Tablo 4.7.'de verilmiştir.

Tablo 4.7. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeği puanlarının aile gelir düzeyine göre ANOVA sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	490,567	2	245,283	5,229	,093	Anlamlı fark yok
Gruplar içi	20550,182	201	102,240			
Toplam	21040,749	203				

Analiz sonuçları, okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalığı arasında aile geliri bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$F_{(2-201)}=2,399$, $p>.05$]. Başka bir deyişle, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları, aile geliri düzeyine bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir. Gelir düzeyine göre sürdürülebilir kalkınma farkındalık toplam puanları incelendiğinde düşük gelirli ailede yetişmiş öğretmen adaylarının ($n=18$) toplam farkındalık puanı 125,05, orta gelirli ailede yetişmiş öğretmen adaylarının ($n=61$) toplam farkındalık puanı 127,42, yüksek gelirli ailede yetişmiş öğretmen adaylarının ($n=125$) toplam farkındalık puanı 129,80'dir. Ölçeği cevaplayan bütün öğretmen adayların ortalama toplam farkındalık puanları 128,67 olduğuna göre gelir düzeyi farklılaşsa da öğretmen adaylarının ortalama puana yakın puan aldıkları görülmektedir. Ailelerin gelir düzeyi arttıkça farkındalık puanları bir miktar artış göstermektedir ancak bu artış istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir.

4.2.6. Anne ve Baba Eğitim Düzeyi-Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalığı İlişkisine Yönelik Bulgular

Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının anne-baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için yapılan analiz sonuçları Tablo 4.8.'de verilmiştir.

Tablo 4.8. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeği puanlarının anne eğitim düzeyine göre ANOVA sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	305,561	5	61,112	,584	,713	Anlamlı fark yok
Gruplarıçi	20735,188	198	104,723			
Toplam	21040,749	203				

Analiz sonuçları, okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalığı arasında anne eğitim düzeyi bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. [$F_{(5-198)}=,584$, $p>.05$]. Başka bir deyişle, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları, annenin düzeyine bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir. Annenin eğitim düzeyine göre sürdürülebilir kalkınma farkındalık toplam puanları incelendiğinde annesi okuryazar olmayan öğretmen adaylarının ($n=28$) toplam farkındalık puanı 127,82, annesi okuryazar öğretmen adaylarının ($n=15$) toplam farkındalık puanı 130,89, annesi ilkokul mezunu öğretmen adaylarının ($n=99$) toplam farkındalık puanı 128,48, annesi ortaokul mezunu öğretmen adaylarının ($n=28$) toplam farkındalık puanı 129,53, annesi lise mezunu öğretmen adaylarının ($n=27$) toplam farkındalık puanı 129,41, annesi üniversite mezunu öğretmen adaylarının ($n=7$) toplam farkındalık puanı 123,71'dir. Ölçeği cevaplayan bütün öğretmen adayların ortalama toplam farkındalık puanları 128,67 olduğuna göre annenin düzeyi farklılaşsa da öğretmen adaylarının ortalama puana yakın puan aldıkları görülmektedir. Annenin eğitim düzeyi arttıkça farkındalık puanları bir miktar artış göstermektedir ancak üniversite mezunlarında azalış göstermektedir. Bu değişim istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir.

Tablo 4.9. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeği puanlarının baba eğitim düzeyine göre ANOVA sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1979,541	5	395,908	4,113	,001	Okuma yazma- ortaokul mezunu
Gruplarıçi	19061,207	198	96,269			
Toplam	21040,749	203				

Analiz sonuçları, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri arasında babanın eğitim düzeyi bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$F_{(5-198)}=4,113$, $p<.05$]. Başka bir deyişle, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları, babanın eğitim düzeyine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Birimler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, babası okuryazar olmayan öğretmen adaylarının ($n=8$) toplam farkındalık puanı (133,50), babası okuryazar olan öğretmen adaylarının ($n=7$) toplam farkındalık puanı 117, 14, babası ilkokul mezunu olan öğretmen adaylarının ($n=63$) toplam farkındalık puanı ($\bar{x} =127,29$), babası ortaokul mezunu olan öğretmen adaylarının ($n=54$) toplam farkındalık puanı ($\bar{x} =132,06$), babası lise mezunu olan öğretmen adaylarının ($n=44$) toplam farkındalık puanı ($\bar{x} =127,07$), babası üniversite mezunu olan öğretmen adaylarının ($n=28$) toplam farkındalık puanı ($\bar{x} =129,25$)'dir. Toplam puanlar dikkate alındığında babası ortaokul mezunu öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık puanları okuryazar olanlara göre daha yüksektir. Toplam puanlar incelendiğinde babası okuryazar olmayan öğretmen adaylarının toplam puanı daha yüksek olsa da örneklem sayısındaki azlıktan dolayı bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı düzeyde çıkmamıştır.

4.2.7. Çevreye Duyarlılık Düzeyi-Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalığı İlişisine Yönelik Bulgular

Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının çevre ile ilgili sivil toplum kuruluşuna üyeliğe göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için yapılan istatistiki işlemler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 4.10. Sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının STK üyeliğine göre t-testi sonucu

Üyelik durumu	N	\bar{x}	SS	df	t	p
Üye	17	36,055	11,055	202	3,193	,002
Üye değil	187	27,999	9,857			

Öğretmen adayların sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları çevre ile ilgili STK üyeliğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(202)}=3,193$, $p <.05$]. STK üyesi öğretmen adayların sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları ($\bar{x} =136,055$) ve üye olmayan öğretmen adayları ($\bar{x} =127,999$) puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu bulgu, sürdürülebilir

kalkınma farkındalığının çevre ile ilgili STK üyeliğine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

4.3. Görüşme Sorularına İlişkin Nitel Bulgular

Araştırmanın nitel kısmında mülakata katılan 8 okul öncesi öğretmen adayının (sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyi yüksek olan 4 öğretmen adayı ve sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyi düşük olan 4 öğretmen adayı) görüşme sorularına yönelik vermiş oldukları cevaplara ait bulgulara yer verilecektir.

Görüşmede katılımcılara yöneltilen birinci görüşme sorusu “Sürdürülebilir kalkınma kavramı size ne ifade ediyor? Açıklayınız.” ve ikinci görüşme sorusu “Sürdürülebilir kalkınma konusunda farkındalık düzeyinizi yeterli buluyor musunuz? Nedenini açıklayınız.” ile görüşmeye dahil edilen öğretmen adaylarının gerçekten içinde buldukları gruba temsil edip etmediklerini açığa çıkarılmaya çalışılmıştır. Birinci görüşme sorusunda öğretmen adayının sürdürülebilirlik kavramının tanımına yönelik bir açıklaması yoksa araştırmacı kavramın tanımını kendi yapmıştır. Bu iki soruya ilişkin katılımcılardan gelen cevapların kod ve temaları aşağıdaki Tablo 4.10 de verilmiştir.

Tablo 4.10. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık durumlarına ilişkin bulgular							
Seviye	Öğretmen Adayı	Sürdürülebilir kalkınma kavramı size ne ifade ediyor? Açıklayınız.			Sürdürülebilir kalkınma konusunda farkındalık düzeyinizi yeterli buluyor musunuz? Nedenini açıklayınız		
		Tanım düzeyi	Kodlar	Tema	Yeterlilik düzeyi	Kodlar	Tema
	ÖA-1	Tanım yok	-	-	Yeterli olduğu inancına sahip	Işık tasarrufu Su tasarrufu	Çevreye duyarlılık
	ÖA-2	Doğru tanım	Kaynakları gelecek nesillere aktarma Kaynakları kendimize yetecek kadar kullanma Doğal kaynakları verimli kullanma Kaynakları tüketmeden kullanma	Kaynakları gelecek nesillere aktarma Kaynakları yeterince kullanma	Yeterli olduğu inancına sahip	Bahçeli evde büyüme Evcil hayvan yetiştirme Doğayı sevme Genetik mühendisliğinde lisans üstü eğitim yapan ablasının teşviki Ailecek çevre programlarını medyadan izleme Doğa gönüllüsü olarak çevreci programlara katılma	Çevreye duyarlılık Yakın çevrenin etkisi Sorumluluk alma

Yüksek	ÖA-3	Doğru tanım	İsraf etmemek	Kaynakları yeterince kullanma	Tam anlamıyla yeterli olduğu inancına sahip değil	Bu konuyla ilgili fazlaca bilgi eksikliği hissetme	Bilgi eksikliği
			Var olanı tasarruflu kullanmak			Boyutlarını tam olarak bilmeme	
			Bencilikten uzak durmak			Konu ile ilgili ses getiren bir proje yapmama	
			Var olanı gelecek nesillere bırakmak	Kaynakları gelecek nesillere aktarma		Verilen eğitimlere, seminerlere yeterince katılmama	Alandaki gelişmeleri takip edememe
						Önceki eğitim sürecinde çevre konusunda eğitim alma	Eğitim
						Lisansta çevre eğitimi dersi	
						Sosyal medyada bu konularla ilgili haberleri takip etme	Medya
			Ailesi tarafından verilen din eğitimi	Dini değerler			
			Osmanlıda nimete saygı duyulması	Tarihsel konulara ilgi			
			Sivil toplum kuruluşlarında bu konuda anaokullarına eğitim verme	Sorumluluk alma			
			Çevreyi korumak için öğrenci yurduna öneride bulunma Annesinin israftan kaçındırması	Çevreye duyarlılık/			
			Ağaç kesilmesine karşı çıkma				
			Sokak hayvanlarını kurtarma				
			Biyosferi korumak için elinden geldiğince bir şeyler yapma çabası içinde olma	Çevre sevgisi			
		Annesinin israftan kaçındırması	Yakın çevrenin etkisi				
ÖA-4	Eksik tanım	Doğa, teknoloji, çevresel, ekonomik, toplumsal ilerleme	Gelişme	Yeterli olduğu inancına sahip	Dünyayı sadece kendine aitmiş gibi hissetmeme	Empati	
					Dini yönden suçluluk duygusu yaşamamak	Din	
					Muhafazakar bir karaktere sahip olma		
					Kuran-ı Kerim'de israftan kaçınma emri		
					Güzel ahlaka sahip olma		
Tasarrufu günahtan kaçınmak için yapma							

						Vicdanen rahatsız hissetme	Vicdan
						Ağaçları canlı olarak düşünme	Çevreye duyarlılık
						İnsana faydalı olana zarar vermeme	
Düşük	ÖA-5	Tanım yok	-	-	Yetersiz olduğu inancına sahip	Küçük yaştan bilinçli yetiştirilmeme	Yakın çevrenin etkisi
						Küçükken yakın çevre tarafından uyarılmama	
						Çevremdekiler yapmıyorsa ben niye yapayım anlayışı	
						Kendi rahatı için duyarsız olma	Kendi çıkarlarını düşünme
	ÖA-6	Tanım yok	-	-	Yetersiz olduğu inancına sahip	Kendini pasif bir insan olarak görme	Kişisel karakter
						Belli bir yaşta aile tarafından bu eğitimin verilmemiş olması	Yakın çevrenin etkisi
						Ailesinin sürdürülebilirlik farkındalığının düşük olması	
						Öğretmenin baskıcı ve ilgisiz olması	Pedagojisi yetersiz öğretmen
						Öğretmenin çevre eğitimine değinmemesi	
	ÖA-7	Eksik tanım	İnsan-çevre ilişkisi	Çevre	Yetersiz olduğu inancına sahip	Konuyla ilgili ders almama	Konu ile ilgili yeterince ders almama
						Çevre eğitimi dersinin uygulamalı olmaması	
						Çevre eğitimi dersinin online verilmesi	Öğretim yöntemlerinin uygun olmaması
ÖA-8	Tanım yok	-	-	Yetersiz olduğu inancına sahip	Okul ve sosyal yaşamda bu konunun öğretilmemesi	Bilgi eksikliği	
					Ailenin konu ile ilgili bilince sahip olmaması	Yakın çevrenin etkisi	
					Yakın arkadaş çevresinin konu ile ilgili bilince sahip olmaması		
					Konuyu önemseyip araştırma yapmama	Konuya ilgi duymama	
					Doğa yerine teknolojik konulara daha fazla ilgi duyması		

Katılımcıların görüşme sırasında he bir mülakat sorusuna vermiş oldukları cevapların kodları ve temalarına ilişkin doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

Ö.A-1'in Durumu

Ö.A-1 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilirlik kavramının tanımını bilmediğini ifade etmiştir.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma kavramı size ne ifade ediyor? Açıklayınız.

Ö.A-1: Duydum ama tanım olarak tam bilmiyorum.

Araştırmacı tarafından tanım yapıldıktan sonra sürdürülebilirlik kavramının tanımını yapmıştır. Ö.A-1 sürdürülebilirlik konusunda kendini yeterli görmektedir. Bunun nedeni olarak “çevreye duyarlılık” ve “yakın çevrenin etkisi” temalarına vurgu yapmıştır. Özellikle ailesinin bu konuda bilinç kazandırmasının önemine dikkat çekmiştir. Ayrıca Ö.A-1’de doğal kaynakların gelecek nesillere aktarılması bilinci, tasarruf bilincinin oluştuğu görülmektedir.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma konusunda farkındalık düzeyinizi yeterli buluyor musunuz? Nedenini açıklayınız.

Ö.A-1: Yeterliyim. Benim babam harçlık verirdi. Bir hafta içinde bununla ya aç kalırsın ya da her gün düzgün harcarsın tok kalırsın derdi. Bunu size bırakıyorum derdi.. Yakın zamanda habere baktığımızda su tükeniyor, yani gelecek nesillere su yok. Artık rüzgarla elektrik elde etme oranı çok az. Herkes çok bencilce düşündüğü için. Küçük kardeşim acaba 30-40 yaşına geldiğinde su sıkıntısı çekecek mi? Yani bir gün bile suyumuz kesilince sersefil oluyoruz. Ama su biterse, kimse bunu düşünmüyor mesela.

Ö.A-2'nin Durumu

Ö.A-2 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilirlik kavramının tanımına yönelik olarak aşağıdaki doğru tanımı yapmıştır.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma kavramı size ne ifade ediyor?

Ö.A-2: Bu kavram benim için toplumda ülkemizde bulunan kaynakları, çevre kaynaklarını, doğal kaynaklarını verimli bir şekilde kendimize yetecek kadar kullanıp bunu gelecek nesillere aktarabilmek. O kaynağı tüketmeden, kullanabilmek...

Ö.A-2 sürdürülebilirlik konusunda kendini yeterli görmektedir. Bunun nedeni olarak “çevreye duyarlılık”, “yakın çevrenin etkisi” ve “sorumluluk alma” temalarına vurgu yapmıştır.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma konusunda farkındalık düzeyinizi yeterli buluyor musunuz? Nedenini açıklayınız.

Ö.A-2: *Evet yeterli buluyorum. Çünkü yaşadığım, büyüdüğüm yetiştiğim ortamda, ben bahçeli bir evde büyüdüm. Hatay'da yaşıyorum, portakal bahçelerimiz, mandalina bahçelerimiz var sürekli bitki yetiştirilen bir ailedeyim. Çocukluğumdan beri, doğayı severim tabii ki. Ablamla doğa gönüllüsü olduk. TATUTA adlı bir gönüllülük uygulaması var... Bu, uygulamayla doğa gönüllüleri çiftliklerle iletişim kuruyor, çiftliklere gönüllü olarak misafir olarak gidiyor ve orada çeşitli çevreyle ilgili doğayla ilgili eğitimler alıyor, bitki yetiştiriyor. Bu şekilde ormanlarda çevre temizliği yapıyor. Tamamen gönüllü olarak hani bir ücret karşılığında olmadan yapılan bir gönüllülük hizmeti. Ona katıldık pandemiden önce. Onunla birkaç çiftlik gezdik. Bu benim için çok etkili oldu, bakış açımı çok değiştirdi. Aynı zamanda benim evcil hayvanlarım var, hayvanları çok severim. Onlar tabii algımızı da değiştiriyor ister istemez. Hayvanları korumaya, bitkileri korumaya çalışıyoruz... Pandemide gönüllülük projelerine çok fazla etkin olamıyorum ama mesela bir program var Başka Hayat Mümkün diye. Orada da böyle çevreye doğaya dönen insanların hayatlarını anlatıyor. Biz ailecek izleriz. Bu tarz bir şey yapmak bizim hayalimizdir. İleride bir gün bir çiftliğimiz olsun, hayvanlar yetiştirelim o şekilde... Ailecek anne, baba, kardeşlerim hep beraber izliyoruz... Mesela ablam bana bu konuda örnek olmuştur... Ablam moleküler biyoloji genetik mezunu yüksek lisansa devam ediyordu, o şekilde hala eğitimini alıyor.”*

Ö.A-3'ün Durumu

Ö.A-3 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilirlik kavramının tanımına yönelik olarak aşağıdaki doğru tanımı yapmıştır.

Araştırmacı: *Sürdürülebilir kalkınma kavramı size ne ifade ediyor? Açıklayınız.*

Ö.A-3: *Açıkçası şunu ifade ediyor...İsraf etmemek, var olanı tasarruflu kullanmak ve onu gelecek nesillere bırakmak benim için. Bir de bencillikten uzak durulması gerekiyor. Bu kavramla bencillik kesinlikle bir araya gelmemeli.*

Ö.A-3 sürdürülebilirlik konusunda kendini kısmen yeterli görmektedir. Yeterli oluşunun nedeni olarak “eğitim”, “medya”, “dini değerler”, “tarihsel konulara ilgi” ve “sivil toplum kuruluşuna üyelik”, “yakın çevrenin etkisi”, “çevreye duyarlılık”, “çevre sevgisi” ve “sorumluluk alma” temalarına vurgu yapmıştır. Yetersiz oluşunun nedeni olarak ise, “bilgi eksikliği” ve “alandaki gelişmeleri takip edememe” temalarına vurgu yapmıştır.

Araştırmacı: *Sürdürülebilir kalkınma konusunda farkındalık düzeyinizi yeterli buluyor musunuz? Nedenini açıklayınız.*

Ö.A-3: *...Aslında bilgim var ama şöyle bir şey şimdi sürdürülebilirlik deyince biraz bakış açısı dar kalıyor. Ama mesela geçen bir arkadaşımın konuşuyorum Ö.A-3 dedi ekonomide de sürdürülebilirlik varmış. Sadece suda değil ya da belli şeylerde değil o kadar geniş bir alan ki yani buna şaşırdım ben. Yani anlamlar çok fazla ve ben günlük hayatıma bunu nasıl entegre edebilirim bunun peşindeyim açıkçası...*

Bu konularla ilgili bir sürü eksikim olduğunu düşünüyorum. Bunlarla ilgili bir sürü projeler var eğitimler var. Bunları alsam benim için çok daha iyi olur. Eksik olduğumun farkındayım bunu da giderebilmek adına belli adımlar attım fakat işte bazı şeyler araya giriyor, sıra gelene kadar da zaman geçiyor. Ama bu konuyu önemsiyorum üzerinde de duruyorum, eğitimini almayı da düşünüyorum açıkçası...

Araştırmacı: Yani o zaman sürdürülebilir kalkınma farkındalığınız sizce düşük düzeyde mi?

Ö.A-3: Yani çağa göre evet. Çevreme göre hayır. Öyle söyleyeyim size. Çünkü bununla ilgili mesela oturup bir proje yazamam geniş çaplı bir ses getirmez yani bu. Anlatabiliyor muyum benim amacım bununla ilgili ses getiren bir şeyler yapmak. Bunun için de eğitim almam gerekiyor. Şöyle, ben ilk okul ve orta okuldayken hocalarımız bize küresel ısınmayla ilgili çok fazla videolar seyrettirmişlerdi. Hatta bir tane öğretmenim demişti ki sizler doğaya nasıl davranırsanız o da size öyle davranacaktır. Yani o cümle beni o kadar çok etkilemişti ki. Yani o cümleyi duyduktan sonra ben kendi kapımın önünü süpürmeyi, komşumunkini de hani ne olacak elime mi yapıştır onu da alıyım tarzında her gün iner süpürürdüm. Öğretmenim Osmanlı ile ilgili bir olaydan bahsetmişti. Dinlediğim zaman da çok tüylerim ürpermişti. Osmanlı'da insanlar o dönem ki insanlar mesela bir bardağa, bardaktaki suya bile hürmet ederlermiş. Hem su bir nimet, hem de israf olmasın diye yani büyük bir saygı varmış. Şimdi bakıyorum neden böyle olduk diyorum. Öğretmenim bana çok büyük yardımcı oldu açıkçası... Mesela TEMA vakfına üye oldum. Gönüllülük bana çok bana kapı açtı. Talep ettim, bana tohumları getirdiler, bizler de çocuklarla birlikte ettik onları. Her sene Kasım ayında TEMA ve Tarım Bakanlığı'nın iş birliğiyle milyonlarca fidan dikiliyor, ben onlara katıldım hep... Mesela sürdürülebilirlikle ilgili anaokulu öğrencilerine paylaşmayı ve yardımlaşmayı Kızılay aracılığıyla anlattım. Sürdürülebilirlik kapsamında çocuklar kumbaralarından ihtiyaç sahiplerine herkes bir paket bir şeyler aldı. Bir koli oluşturmuştuk, ihtiyaç sahiplerine verdik. Kimi çocuk nohut almış, kimisi fasulye almış kimisi ayıcığını getirmiş... Lisansta çevre eğitimi dersi alıyoruz. Bu dersten sonra inanılmaz bir farkındalık oluştu ben de. Sürdürülebilirlikle ilgili sosyal medyayı takip etmeye başladım. Çevre eğitimi dersimizde hocamız bize sürdürülebilirlik alanın çok geniş olduğundan bahsetmişti. Ekonomide, sosyal hayatta hatta cinsiyetçi yaklaşımlarda bile. Fark ettim ki ne kadar çok cinsiyetçi konuşmalar varmış hayatımda. Bunu fark ettim mesela ve bunlardan kurtulmaya çalıştım... Ailemden aldığım dini eğitimde de böyleydi mesela. Benim ailem bu konuda dikkat eder, ben elimden geldiğince israf etmemeye çalışırım... Benim nenem hep şey derdi, ikinci vakti bir yeri süpürdüğün zaman melekler sana dua edermiş derdi hep. Yani bilmiyorum ne kadar doğru belki de farkındalık kazanmam için böyle bir şey söyledi. Mesela annemde de aynı şekilde bize küçüklükten beri hep söylerdi bakan yemediğin yemek istemediğinizi yarım kalsa bile paketleyin yine yerseniz, onu iyi muhafaza edin, israf yapmayın, alamayanları düşünün. Hep bu şekilde derdi... Hatta bizim dükkânın önündeki ağacı kestiler diye babama çıktığımı bilirim yani sen niye izin verdin bu ağacı kestiler diye falan. Babam da ölmüştü ağaç zaten yapabilecek bir şey yok demişti. Bizim mahallede su borusu patladı. Ben belediyeyi arıyorum artık gelin bir sürü su aktı gibisinden. Yani mesela gece yarısı benim babam hastanedeyken eve dönüyoruz yolda kedinin bir tanesini gördük. Bitmiş yani ölmek üzere. Ben ulaşabildiğim her kurumu gecenin 2'sine kadar aradım o kediyi de mesela hastaneye falan götürdük. Yani bilmiyorum ben bu şekilde dayanamıyorum,

yapabilirsem elimden geleni yaparım... Sürdürülebilirliğin çevrede çok büyük bir etkisi olduğunu inanıyorum hatta en geniş alanlardan birisi bence. Bizler de çevrede yani biyosferde yaşadığımızı göre, bunun etkisi çok büyüktür ve bunu korumak için hani bir şeyler yapman gerekiyor Ö.A-3 diyorum kendime. Çok büyük olmasa da ufaktan başlayabilirsin kendi hayatından, öğrencilerin hayatından, kendi yurdundan bu şekilde diyorum. Hatta ben kendi yurduma da tasarruf önerisini sunmuştum ama maalesef yurttan kalan öğrenciler pek uymadığı için bir ilerleme kaydedememiştik. Yani bilmiyorum aldığım eğitimler, ebeveynlerimin yaklaşımı, biraz da kendi araştırmalarım bu şekilde bir farkındalık oluşturdu bende.

Ö.A-4'ün Durumu

Ö.A-4 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilirlik kavramının tanımına yönelik olarak aşağıdaki eksik tanımı yapmıştır.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma kavramı size ne ifade ediyor?

Ö.A-4: Herhalde bu, önümüzdeki yıllarda mesela hem doğasal teknolojiksel, çevresel, ekonomiksel, toplumsal bir ilerleme...

Ö.A-4'ün eksik tanım yapması üzerine araştırmacı tarafından sürdürülebilir kalkınma kavramının tanımı yapılmıştır. Ardından kendi yeterli görüp görmediği sorulmuştur. Ö.A-4 sürdürülebilirlik konusunda kendini yeterli görmektedir. Bunun nedeni olarak “empati”, “dini inanç”, “vicdan” ve “çevreye duyarlılık” temalarına vurgu yapmıştır.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma konusunda farkındalık düzeyinizi yeterli buluyor musunuz? Nedenini açıklayınız.

Ö.A-4: Buluyorum. Mesela, birçok şeyi yaptığımda başkalarını düşünüyorum. Yani sadece kendimi kendim varmış gibi ya da olduğum ortam sadece kendime aitmiş gibi hissetmiyorum. Her zaman orayı başka insanların, hayvanların kullanabileceğini düşünüyorum. Bir ormana gittiğim zaman boş yere ateş yakmak, oradaki mesela ağaçlara zarar vermek sadece bu bir insanoğluna zarar vermeyecek aynı zamanda hayvana da zarar vermiş olacak... Şahsen kendi karakterim daha çok dine yönelik olduğu için, mesela ben bunu daha çok dinsel yönünden söylüyorum, mesela suçluluk duygusu yaşamak istemiyorum... Mesela Kuran-ı Kerim'de bizden israftan kaçınmamızı söylüyor. Bunu söylemesinin sebebi, aslında ileri ki insanların da bunu kullanımı içindir. Yani sadece bizim için su yaratılmadı. Yeme, içme, meyveler, ağaçlar bizim için yaratılmadı. Bunlar bizden sonraki kuşaklar için de yaratıldı... Yani eğer ki, biz kuşaklarımızı düşünmezsek, mesela bir hadiste diyor en iyi baba, oğluna güzel ahlak veren, o güzel ahlak kavramında doğaya sevgi, insana sevgi, hayvana sevgi, yapılan teknolojiler, hepsine mesela duyarlılık duymaktır... Sürdürülebilir kalkınmada tasarruf ediyoruz ya o tasarrufu kim için yaptığım önemli. İnsanlık için yapıyorsam bunun günah boyutu da daha büyük ve vicdani yönüm de daha çok ağırlık basar... Çevreye zarar verdiğimizde bunun vicdani boyutunu hiç kimse duymasa bile, bilmese bile vicdanen ben kendim rahat edemem... Mesela ağaçların canlı birer

varlık olduklarını düşünürüm. Bize verdiği oksijeni düşündüğümde yani bu ağacı niye kestim derim ya da bu ağacı niye ateşe verdim derim...

Ö-5'in Durumu

Ö.A-5 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilirlik kavramının tanımını bilmediğini ifade etmiştir.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma kavramı size ne ifade ediyor? Açıklayınız.

Ö.A-5: Duymadım. Çok bir şey de ifade etmiyor.

Araştırmacı tarafından sürdürülebilir kalkınmanın tanım yapıldıktan sonra öğretmen adayına sürdürülebilir kalkınma farkındalığının ne düzeyde olduğu sorulmuştur. Bu soruya karşılık öğretmen adayı kendini yeterli bulmadığını ifade etmiştir. Nedenleri sorulduğunda “yakın çevrenin etkisi” ve “kendi çıkarını düşünme” temalarına vurgu yapmıştır.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma konusunda farkındalık düzeyinizi yeterli buluyor musunuz? Nedenini açıklayınız.

Ö.A-5: Bulmuyorum. Yani aile yapımız ufaklıktan böyle alıştırmamış. Mesela hiç öyle israf etme diyen olmuyordu, kafamıza göre kullanıyorduk... Ahmet, Mehmet dikkat etmiyorsa mesela ben niye yapayım yani başı kel bir ben mi var mıyım gibi düşünüyordum... Kendini düşünmeyle alakalı herhalde. Yani kendi rahatım için...

Ö-6'in Durumu

Ö.A-6 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilirlik kavramının tanımını bilmediğini ifade etmiştir.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma kavramı size ne ifade ediyor? Açıklayınız.

Ö.A-6: Açıkçası ben böyle bir şey duymadım yani ilk defa sizden duydum diyebilirim.

Araştırmacı tarafından sürdürülebilir kalkınmanın tanım yapıldıktan sonra öğretmen adayına sürdürülebilir kalkınma farkındalığının ne düzeyde olduğu sorulmuştur. Bu soruya karşılık öğretmen adayı kendini yeterli bulmadığını ifade etmiştir. Nedenleri sorulduğunda “kişisel karakter”, “yakın çevrenin etkisi”, “eğitim sistemi” ve “pedagojisi yetersiz öğretmen” temalarına vurgu yapmıştır.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma konusunda farkındalık düzeyinizi yeterli buluyor musunuz? Nedenini açıklayınız.

Ö.A-6: Aslında pek yeterli bulmuyorum.

Araştırmacı: *Yeterli düzeyde olmamasını nelere bağlıyorsunuz?*

Ö.A-6: *Yani aslında biraz belki yetiştiğim çevreye bağlı olabilir. Bu eğitim bana belki de hani belli bir yaşta verilmemiştir, anlayamamışım, yani böyle düşünüyorum. Annem orta okul babam ise lise mezunu. Ailem bana bu eğitimi verememiş olabilirler, sonuçta onlar veremiyorsa ben nasıl alabilirim?... Ailem artık okullarda verilen eğitim... Mesela bizim hocamız çok baskıcıydı çok üzerimize geliyordu... Yani şöyle anlatayım, bir şeyi yapamadığımızda direkt bize kızmaya çalışıyordu yani güzelce uyarmak yerine, konuşmak yerine... Bu yüzden ben biraz pasif bir insanım, insanlara karşı çok soğuk birisiyim. Faaliyetlere girmede zorlanıyorum... Daha çok ders odaklıydı bizim hocamız, özellikle matematik dersi. Matematik dersinden nefret etmeme sebep oldu. Yani çevreyle ilgili biz pek konuşmazdık... Bize hani sürdürülebilir insan olun gibi bu tarz uyarılarda bulunmadı.*

Ö-7'in Durumu

Ö.A-7 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilirlik kavramının tanımını bilmediğini ifade etmiştir.

Araştırmacı: *Sürdürülebilir kalkınma kavramı size ne ifade ediyor? Açıklayınız.*

Ö.A-7: *Sürdürülebilir kalkınma kavramı insanlar ve doğanın arasındaki ilişki diyebilirim.*

Araştırmacı tarafından sürdürülebilir kalkınmanın tanım yapıldıktan sonra öğretmen adayına sürdürülebilir kalkınma farkındalığının ne düzeyde olduğu sorulmuştur. Bu soruya karşılık öğretmen adayı kendini kısmen yeterli gördüğünü ifade etmiştir. Nedenleri sorulduğunda “konu ile ilgili yeterince ders almama” ve “öğretim yöntemlerinin uygun olmaması” temalarına vurgu yapmıştır.

Araştırmacı: *Sürdürülebilir kalkınma konusunda farkındalık düzeyinizi yeterli buluyor musunuz? Nedenini açıklayınız.*

Ö.A-7: *Çok yüksek diyemem, az da değil ama.*

Araştırmacı: *Bunun nedenini bize açıklar mısınız?*

Ö.A-7: *Bunların üzerine çok ders almadığımızı düşünüyorum. 3. sınıfta çevre eğitimi dersini alıyorum. Uygulamalı olmayınca yeterli olmuyor diye düşünüyorum. Okuyoruz, okuduğumuzu direk geçiyoruz. Bence uygulamalı olunca daha iyi. Online değil de mesela yüz yüze olsaydı daha kalıcı olurdu. En azından bir şeyler yaptırırsalar mesela onların faydalarını zararları ile ilgili uygulamalı bir şeyler yaptırırsalar diye düşünüyorum. Etkinlik gibi, mesela şu anda kaç dersin uygulamasını yapıyoruz. Yani onu da uygulamalı ders olarak görebilirler. Daha faydalı olur diye düşünüyorum çünkü zaten çocuk küçük yaşta öğrenmeyi*

düşünüyor biz de bir şeyler onlara uygulamak için bence uygulamalı daha iyi olur diye düşünüyorum.

Ö-8'in Durumu

Ö.A-8 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilirlik kavramının tanımını bilmediğini ifade etmiştir.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma kavramı size ne ifade ediyor? Açıklayınız.

Ö.A-8: Daha önce hiç duymadım.

Araştırmacı tarafından sürdürülebilir kalkınmanın tanım yapıldıktan sonra öğretmen adayına sürdürülebilir kalkınma farkındalığının ne düzeyde olduğu sorulmuştur. Bu soruya karşılık öğretmen adayı hayır cevabını vermiştir. Nedenleri sorulduğunda “bilgi eksikliği”, “yakın çevrenin etkisi” ve “konuya ilgi duymama temalarına vurgu yapmıştır.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma konusunda farkındalık düzeyinizi yeterli buluyor musunuz? Nedenini açıklayınız

Ö.A-8: Hayır.

Araştırmacı: Yeterli düzeyde olmamanızı nelere bağlıyorsunuz?

Ö.A-8: : Yani bu konuda fazla bilgim olmadığı için, insanlara bu konu hakkında bilgi veremeyeceğim için yeterli bulmuyorum kendimi açıkçası... Hani evet canlıları korumak vs. onları geleceğe hazırlamak için uğraşyoruz, çabalıyoruz ama bunun sürdürülebilir kalkınmayla alakalı olduğunu daha önce hiç duymadım... Yani şöyle söyleyeyim ben köy ortamında doğmuş, büyümüş yetişmiş bir insan olduğum için ondan kaynaklı bu tarz kavramlar biraz daha bana soyut geldiği için, sanırım bilgim olmadığı için olabilir diye düşünüyorum... Ailemden de hiç duymadım... Ailem ilk okul mezunu olduğu için, bu tarz şeyleri bilmedikleri için çocukları yetiştirirken de bu tarz şekilde bilgilendirmedikleri için, onlardan kaynaklı öğrenmemiş olabilirim diye düşünüyorum. Sosyal çevremde de bu tarz şeylerle hiç karşılaşmadım çünkü arkadaş çevrem de çok bilinçli olduğunu düşünmüyorum bu konuda. Aslında ufak tefek şeyler duydum ama sadece kulak aşinalığı olarak geçti. Hani önemseyip de bir araştırma gereğinde bulunmadım aslında. Hani bu tarz konular dikkatimi çekmiyor. Daha çok teknolojik konular ilgimi çekiyor. Teknofest, teknolojiye ilgim olduğu için.

Görüşmede katılımcılara yöneltilen üçüncü görüşme sorusu “Sürdürülebilir kalkınma eğitimine kaç yaşında başlanmalı? Niçin? Açıklayınız.” ve dördüncü görüşme sorusu “Sizce okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalıklarının olması gerekli midir? Niçin? Açıklayınız.” ile görüşmeye dahil edilen öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma kavramının okul öncesi dönem (çocuk ve öğretmen) için öneminin farkında olup olmadıkları açığa çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu iki soruya ilişkin katılımcılardan gelen cevapların kod ve temaları aşağıdaki Tablo 4.11. de verilmiştir.

Tablo 4.11. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma kavramının okul öncesi dönem için önemine ilişkin düşüncelerine ait bulgular

Seviye	Öğretmen Adayı	<i>Sürdürülebilir kalkınma eğitimine kaç yaşında başlanmalı? Niçin? Açıklayınız.</i>			<i>Sizce okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalıklarının olması gerekli midir? Niçin? Açıklayınız.</i>		
		Dönem	Kod	Tema	Gereklilik Durumu	Kod	Tema
Yüksek	Ö.A-1	Okul Öncesi Dönemi	Çocuğa davranış kazandırmanın kolay olması	Çocuğu istendik yönde değiştirmenin kolaylığı	Gerekli	Ailenin çocuk için yetersiz olabilmesi	Çocuk eğitimi
			Karakter gelişimi temellerinin çocukluk çağında atılıyor olması			Çocuğun ailesini eğitmesi	
			İleriki yaş öğrencilerde davranışı düzeltmesinin zor veya mümkün olmaması				
	Ö.A-2	Okul Öncesi Dönemi	Çocukların daha net anlaması	Çocukların öğrenme düzeylerinin yüksek olması	Gerekli	Öğretmenin konuyu bilmeden çocuğa aktaramaması	Alan bilgisi yeterliliği
			Kazandırılması gereken davranışları daha iyi almaları			Daha kalıcı bir eğitim sağlaması	Çocuk eğitimi
			Sınav olmadığı için bilgiye daha istekli biçimde almaları	Sınav kaygısından uzak olması		İnsan olarak çevreye saygılı olması	Duyarlılık
			Çocuğa ileriki yıllar için zemin hazırlaması	Hazırbulunuşluğu sağlama			
	Ö.A-3	Okul Öncesi	Ailenin çocuğu israftan	Ailenin rol model olması	Gerekli	Öğretmenin lider özellikte olması	Liderlik

		Dönemi	kaçındırmak için rol model olması			Farkındalığı yüksek olanların önce çocukları sonra aileleri etkileyebilmesi	Aile ve çocuğu etkileme
	Ö.A-4	Okul Öncesi Dönemi	Hayvanları koruma	Doğayı koruma	Gerekli	İyi bilinen konunun iyi öğretilmesi	Alan bilgisi yeterliliği
Ağaçların ömrünü uzatma			Gelecek kuşakları kaynakların kullanımı konusunda bilinçlendirmesi				
Doğal kaynakları temiz tutma						Çocuğa davranış kazandırma	
Çocuğa temizlik alışkanlığı kazandırma			Çocuklara tasarruflu olmayı öğretme				
Çocuklara tasarruflu olmayı öğretme							
Düşük	Ö.A-5	Okul Öncesi Dönemi	İsraf etmemeye küçük yaştan itibaren alışma	Davranış değişiminin kolay olması	Gerekli	Kendini değil gelecek nesilleri düşünmesi	Gelecek nesilleri düşünme
			Belli bir yaştan sonra kazanılan alışkanlıkların değişmemesi				
				Gerekli	Öğretmenin konuyu bilmeden çocuğa aktaramaması	Alan bilgisi yeterliliği	
					Vicdanen kendisini suçlu hissetmesi	Sorumluluk	
						Çocuğun ileriki hayatını etkilemesi	

Ö.A-6	Okul Öncesi Dönemi	Çocukların bu konuları anlayabilecek düzeyde olması	Bilişsel düzeyin yeterli olması	Gerekli	Eğitim alamayan çocuğun tasarruf etmemesi	Çocuk eğitimi
					Eğitim almayan çocuğun ileride sonraki nesilleri eğitememesi	Gelecek nesilleri düşünme
					Çocuğun ileride yanlış model olması	Rol model olma
Ö.A-7	Okul Öncesi Dönemi	Çocuğun her şeyi öğrenebilmesi	Bilişsel düzeyin yeterli olması	Gerekli	Daha kalıcı bir eğitim sağlanması	Çocuk eğitimi
		Çocuğun daha iyi eğitilebilmesi	Davranış değişiminin kolay olması			
Ö.A-8	Okul Öncesi Dönemi	Çocukların algılarının daha güçlü olması	Bilişsel düzeyin yeterli olması	Gerekli	Çocuğun sürdürülebilir kalkınma konusundaki gelişmesini sağlanması	Çocuk eğitimi
		Çocukların daha iyi kavraması				
		Çocukların öğretmeni daha iyi dinlemesi	Öğretmeni rol model alma			
		Geleceğe dair ön bilgiler kazanma	Hazırbulunuşluğu sağlama			

Katılımcıların görüşme sırasında he bir mülakat sorusuna vermiş oldukları cevapların kodları ve temalarına ilişkin doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

Ö.A-1'in Durumu

Yüksek seviyeli grupta yer alan Ö.A-1 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilir kalkınma eğitimine okul öncesi dönemden başlayarak verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu durumun gerekçesi olarak "Çocuğu istendik yönde değiştirmenin kolaylığı" temasına değinmiştir.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma eğitimine kaç yaşında başlanması gerekiyor sizce?

Ö.A-1: *Okul öncesi dönemine denk geliyor olabilir. Çünkü insanlar bu dönemde bir kişilik oluşturuyor. Bir karakter oluşturuyor. Bunun temelleri, çocuğun bilincine işlediği için insanların küçükken kazandıkları alışkanlıkları terk etmesi daha zor. Büyüken kazandıkları alışkanlıklar ya da sonradan öğrenilen alışkanlıklar, yani hem çabuk uyum sağlayamıyor hem de bunu devam ettiremiyor. Bunun için yani çocuğun kendisini tanıyarak tanıyarak sürdürülebilirliği yapması ya da bunu öğrenmesi bence daha iyi... Çocuk bunu anlamaya başladığı andan itibaren çocuğa öğretmemiz lazım. Mesela ben dışarıda ışığı açık görünce kimse orada yoksa kapatıyorsam bunun çocuğa doğru bir davranış olduğunu söylemeliyim. Çünkü o an çocuk buna dikkat etmeyince çocuk bir daha yapmak istemeyebilir. Büyükler de bile böyle. Çünkü onlara ışığı kapatmak davranışı çok zor geliyor. Mesela suyu hızlı açmaya çok alışmış bir insan suyu az kullanması çok zor bence. Bu nedenle çocuklar yani kendine akranlarıyla ilişki kurduklarından veya anlamaya başladıklarından itibaren bence bu çocuklara öğretilmeli. İleriki yaşlarda düzeltmek ya zor ya da pek mümkün değil.*

Ö.A-1 ile yapılan görüşmede sürdürülebilir kalkınmanın okul öncesi dönem için önemi hakkındaki düşüncelerini açığa çıkarmak amacıyla sürdürülebilir kalkınma farkındalığının okul öncesi öğretmen adayı için gerekli olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya ilişkin Ö.A-1 sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalığın okul öncesi öğretmen adayı için gerekli olduğunu ifade etmiştir. Bu gerekliliği “çocuk eğitimi” temasına vurgu yaparak ifade etmiştir.

Araştırmacı: *Sizce okul öncesi öğretmeni adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalıkların olması gerekli midir?*

Ö.A-1: *Kesinlikle çünkü aile bilinçli olmayabilir, ama öğretmen bu konuda bilinçli olursa hem öğrenciyi hem de aileyi bilinçlendirebilir bence... Belki öğrettiklerimiz çocuğun aklında kalacak. Bunu öğrenerek belki çocuk ailesini uyaracak. Çünkü çocuklar öyle. Mesela ışık fazla kalınca “baba bu akşam ışığı ben kapatayım sen kapatmayı unutmuşsun bu odada kimse yok neden ışık açık?” diyebiliyorlar. Yani çocuğa bunu öğretince çocuk peşine düşüyor ama biz büyükler unutunca açık kalsın diyoruz.*

Ö.A-2'nin Durumu

Ö.A-2 kodlu öğretmen adayı diğer öğretmen adaylarından farklı olarak sürdürülebilir kalkınma eğitimine özellikle ilkökulda ağırlık verilmesi gerektiğini belirtmiş ancak sürdürülebilir kalkınma farkındalık eğitimine okul öncesi dönemden başlayarak verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu durumun gerekçesi olarak “Çocuğu istendik yönde değiştirmenin kolaylığı” temasına değinmiştir.

Araştırmacı: *Sizce sürdürülebilir kalkınma eğitimine kaç yaşında başlanmalı?*

Ö.A-2: *Bence, okul öncesi dönemden itibaren çevreyle ilgili, sürdürülebilirlikle ilgili eğitimler verilmeli. Özellikle ilkökulda bu eğitime bence ağırlık verilmeli.*

Araştırmacı: *Evet, peki neden okul öncesinde başlanmalı bana açıklayabilir misiniz?*

Ö.A-2: *Çünkü okul öncesinde çocuklar kazandırılması gereken davranışları daha iyi alabiliyor. Bilişsel düzeyleri daha yüksek, öğrenmeye daha açıktır. O yaşta sınav sistemi olmadığı için çocuklar o bilgiyi daha istekli bir şekilde alabilirler. Bence bu eğitim çok iyi olur. Onlara zemin hazırlar, o şekilde.*

Ö.A-2 ile yapılan görüşmede sürdürülebilir kalkınmanın okul öncesi dönem için önemi hakkındaki düşüncelerini açığa çıkarmak amacıyla sürdürülebilir kalkınma farkındalığının okul öncesi öğretmen adayı için gerekli olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya ilişkin Ö.A-2 sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalığın okul öncesi öğretmen adayı için gerekli olduğunu ifade etmiştir. Bu gerekliliği “alan bilgisi yeterliliği”, “çocuk eğitimi” ve “duyarlılık” temalarına değinerek ifade etmiştir.

Araştırmacı: *Sizce okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalıklarının olması gerekli midir?*

Ö.A-2: *Bence gereklidir. Çünkü öğretmen bu konuyu bilmeden çocuklara aktaramaz. Bu dönem de öğrenme açısından çok uygun bir dönem aslında. Çocuklar bunu kendi hayatlarında uygularlarsa bu verilen eğitimler daha kalıcı olur, daha yeterli olur diye düşünüyorum... Mesleğimde önce bir insan olarak, sonra da bir öğretmen olarak düşünüyorum. Bence bir insan olarak çevreye saygılı olmalıyız. Çünkü ağaçlar yakılıyor, hayvanların nesli tükeniyor, dünyada kötü bir gidişat var. 50 yıl sonrasının garantisini veremiyoruz.*

Ö.A-3'ün Durumu

Bu grupta yer alan Ö.A-3 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilir kalkınma eğitimine okul öncesi dönemden başlayarak verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu durumun gerekçesi olarak aile kavramına odaklanmış ve “Ailenin rol model olması” temasına değinmiştir.

Araştırmacı: *Sürdürülebilir kalkınma eğitimine sizce kaç yaşında başlanmalı?*

Ö.A-3: *Bence ana okulundan itibaren başlanmalı. Çünkü ağaç yaş iken eğilir. Ben bu atasözüne inanıyorum. Bu, benim için de geçerli olan bir şeydir.*

Araştırmacı: *Evet.*

Ö.A-3: *Çünkü ben küçükken bunun birçok örneğini gördüm. Annem, babam, nenelerim, dedelerim yemek yerken kızım tabağındakini bitir ya da mesela su içerken ya da bir çiçeği sularken bir de aman kızım hem çiçek ölmesin hem suyu israf etme, ya da önümde mesela birden fazla çikolata olduğu zaman bile birini seç öbürünü daha sonra yersin derlerdi. Hep bu şekilde yani. Sadece o yaşta değil. Mesela ben ilkokulu, ortaokulu, hatta üniversitede okurken bile A4'ün bir ön yüzü doluyorsa ve onunla benim işim bittiyse ve arka tarafı boşsa attırılmaz onu*

kullandırıyorlardı. Halen daha öyle yaparım mesela ve özellikle gereksiz kağıt kullanımına karşı ayrı bir hassasiyetim var. Mümkün merteye israf etmemeye çalışırım yani. Bu benim dediğim gibi küçüklükten gelen bir şey. Babam esnaf mesela. O zamanlar cam işleri çok iyiydi. Mesela iş için gittiği evlerde, cam macununu kullanır arta kalanını iş yerine geri getirirdi. Hani onu yeniden kullanılabileyim diye. Ama diğer esnaflar hep atarmış, babam öyle anlatırdı. Yani o cam macunları ne kadar pahalı şu an. O zaman iyi ki öyle yapmış. Biriktirirdi yeniden kullanırdı. Bu da benim çok hoşuma giderdi. Bir de mesela babam esnaf olduğu için sürekli onunla gider gelirdim. Yani ben kendi ailemde gördüm bunu. Nenelerim dedelerim de çok iyi destekledi açıkçası. Önce kesinlikle anaokulundan başlanmalı yani.

Ö.A-3 ile yapılan görüşmede sürdürülebilir kalkınmanın okul öncesi dönem için önemi hakkındaki düşüncelerini açığa çıkarmak amacıyla sürdürülebilir kalkınma farkındalığının okul öncesi öğretmen adayı için gerekli olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya ilişkin Ö.A-3 sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalığın okul öncesi öğretmen adayı için gerekli olduğunu ifade etmiştir. Bu gerekliliği “liderlik” ve “aile ve çocuğu etkileme” temalarına değinen ifadeler vermiştir.

Araştırmacı: Sizce okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalıklarının olması gerekli midir?

Ö.A-3: Kesinlikle gereklidir.

Araştırmacı: Nedenini açıklar mısınız?

Ö.A-3: Çünkü, öğrenci gerçekten öğretmenin gözünün içine bakıyor. Ben bunu hem Adana’da daha önce hem staj yaptığım kurumda hem de gönüllülük yaptığım kurumlarda görüyorum. Yani öğretmen bir nevi lider olduğu için öğreten kişi olduğu için yani çocuklar öğretmenin gözünün içine bakıyor. Yani ne derse o dur. Ana okulu öğrencileri için de bu böyledir. O yüzden bence farkındalığı çok çok yüksek olmalı ki, önce çocukları sonra aileleri etkileyebilsin. Keşke bunun tam tersi de olabilse ama, ben mesela öğretmen olursam inşallah kesinlikle ailelerden başlamayı düşünüyorum sürdürülebilirlikle ilgili.

Ö.A-4’ün Durumu

Bu grupta yer alan Ö.A-4 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilir kalkınma eğitimine okul öncesi dönemde başlanması gerektiğini belirtmiştir. Bu durumun gerekçesi olarak “Doğayı koruma” ve “Çocuğa davranış kazandırma” temasına değinmiştir.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma eğitimine sizce kaç yaşında başlanmalı?

Ö.A-4: Sürdürülebilir kalkınmayı tasarruf girdiği için bence 7 yaşında ilkokulda başlanmalı.

Araştırmacı: 7 yaş itibariyle başlanmalı diyorsun. Neden 7 yaş itibariyle başlanmalı?

Ö.A-4: *Çünkü çocuk o yaşta bilişsel açıdan daha güçlü olur. Mesela biz anasınıfındaki bir çocuğa suyu daha az kullanmayı öğretebiliriz. Ama bunu pekiştiremeyebiliriz tam anlatamayabiliriz. Yani çocuk bunu sadece okulla sınırlandırabilir evde yapmayabilir. Çünkü evde ne yapıp ne yapmadığını gözlemleyemiyoruz... Okulda çocuk bu kavramı ciddiye almayabilir... Valla, anasınıfında aslında başlatabiliriz. Bir an sürdürülebilir kalkınmanın tam olarak ne olduğunu hatırlayamadım. Yani bunun anasınıfında başlatılması gerektiğini düşünüyorum. Ya da 6 yaş çocuklar, 5 yaşında falan başlatılmalı.*

Araştırmacı: *5 yaş civarı diyorsun. Neden peki 5 yaş civarı olduğunu düşünüyorsun yani neden anaokulunda gerekli olduğunu düşünüyorsun?*

Ö.A-4: *Çünkü biz fen etkinliklerinde basit düzeyde çevre eğitimini de çocuğa veriyoruz. Çevreyi, hayvanı koruma, doğaya zarar vermeme, kullandığımız kaynakları temiz tutma, çevremizi temiz tutma gibi alışkanlıkları kazandırmaya çalışıyoruz. Aslında dolaylı olarak da tasarrufu öğretmeye çalışıyoruz. Doğaya zarar vermemekle aslında ağaçların ömrünü uzatmış oluyoruz.*

Ö.A-4 ile yapılan görüşmede sürdürülebilir kalkınmanın okul öncesi dönem için önemi hakkındaki düşüncelerini açığa çıkarmak amacıyla sürdürülebilir kalkınma farkındalığının okul öncesi öğretmen adayı için gerekli olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya ilişkin Ö.A-4 sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalığın okul öncesi öğretmen adayı için gerekli olduğunu ifade etmiştir. Bu gerekliliği “Alan bilgisi yeterliliği” ve “Kuşaklararası bilgi aktarımı” temalarına değinen ifadeler vermiştir.

Araştırmacı: *Sence öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının olması gerekli midir?*

Ö.A-4: *Şimdi ben 5 yaş dediğim için 5 yaş da ilgilendiren okul öncesi öğretmenleri oldukları için okul öncesi öğretmenlerin özellikle bu konuda daha çok bilgiye sahip olması gerektiğini düşünüyorum. Eğer bunu kendimiz daha iyi kavrarsak daha iyi de öğretmiş olacağız. Yani mesela ben iyi bildiğim için iyi öğretim. O fikirdeyim. Yani bu işin ciddiyetini ben kavramadığım sürece mesela o etkinliklere de yer vermeyebilirim ama bu işin ciddiyetini ben kavradığım zaman içten bir duyguyla o çocuklara da bunu öğretmem gerektiği düşüncesi oryaya çıkacak... Bizden sonraki kuşak, onlardan sonra da gelecek kuşaklara öğretecekler. Bu yüzden öğretmemiz lazım. Büyüklerimiz bize tasarrufun nasıl olduğunu öğretiler suyu mesela az kullanmamız gerektiğini...*

Ö.A-5'in Durumu

Düşük seviyeli grupta yer alan Ö.A-5 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilir kalkınma eğitimine okul öncesi dönemden başlayarak verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu durumun gerekçesi olarak “davranış değişiminin kolay olması” temasına değinmiştir.

Araştırmacı: *Sürdürülebilir kalkınma eğitimine sizce kaç yaşında başlanmalı?*

Ö.A-5: *Okul öncesi dönemde başlanmalı*

Araştırmacı: *Niçin okul öncesi dönemde başlanmasını düşünüyorsunuz?*

Ö.A-5: *Ufaklıktan alışması lazım israf etmemeye yeterli kullanmaya... bazı alışkanlıklar değişmiyor ya yani küçükten başlasa daha iyi olur... Daha zor olur yani ilerleyen yaşlarda... Yani yedisinde neyse yetmişinde de odur diyorlar ya.*

Ö.A-5 ile yapılan görüşmede sürdürülebilir kalkınmanın okul öncesi dönem için önemi hakkındaki düşüncelerini açığa çıkarmak amacıyla sürdürülebilir kalkınma farkındalığının okul öncesi öğretmen adayı için gerekli olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya ilişkin Ö.A-5 sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalığın okul öncesi öğretmen adayı için gerekli olduğunu ifade etmiştir. Bu gerekliliği “Gelecek nesilleri düşünme” ve “Çocuğa rol model olmak” temalarına değinen ifadeler vermiştir.

Araştırmacı: *Sizce öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalıklarının olması gerekli midir?*

Ö.A-5: *Zaten sürdürülebilir kalkınmada insan yani kendini düşünmeyecek, gelecek nesilleri de düşünmesi lazım ki, öyle bireyler yetiştirebilirsin. Buna insanlara model olmak diyelim, hem öğrenciye hem insanlara yani. Şimdi, mesela Ümit hoca yapmıyor ki ben niye yapayım diye düşünmeyeyim mesela öğrenciniz olarak ya da apartmandan bir arkadaşınız komşunuz böyle demesin.*

Ö.A-6'nın Durumu

Bu grupta yer alan Ö.A-6 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilir kalkınma eğitimine okul öncesi dönemden başlayarak verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu durumun gerekçesi olarak çocuğun bilişsel gelişim durumuna odaklanmış ve “Bilişsel düzeyin yeterli olması” temasına değinmiştir.

Araştırmacı: *Sizce sürdürülebilir kalkınma eğitimine kaç yaşında başlanmalı?*

Ö.A-6: *Bence okul öncesi dönemden itibaren hani çocuk biraz daha anlamaya başladığı zamandan itibaren başlanabilir... Çocuğun gelişimsel özelliklerini tamamlayabildiğini düşünüyorum, bu tarz konuları anlayabileceğini düşünüyorum, o kapasiteye eriştiğini düşünüyorum.*

Ö.A-6 ile yapılan görüşmede sürdürülebilir kalkınmanın okul öncesi dönem için önemi hakkındaki düşüncelerini açığa çıkarmak amacıyla sürdürülebilir kalkınma farkındalığının okul öncesi öğretmen adayı için gerekli olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya ilişkin Ö.A-6 sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalığın okul öncesi öğretmen adayı için gerekli olduğunu ifade etmiştir. Bu gerekliliği “Alan bilgisi yeterliliği” “Sorumluluk”, “Çocuk

eğitimi”, “Gelecek nesilleri düşünme” ve “Rol model olma” temalarına değinen ifadeler ile belirtmiştir.

Araştırmacı: Sizce öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalıklarının olması gerekli midir?

Ö.A-6: Ben bilmediğim bir şeyi çocuğa nasıl öğreteceğim, nasıl anlatacağım? Bu yüzden bilmemiz gerekir düşünüyorum. Yani dolayısıyla çocuk da öğrenemeyecek. Çocuğun da sürdürülebilir kalkınma düzeyi düşük olacak. Yani ben de buna sebep olmuş olacağım. Ama ben bilirim öğretebilirim. Kendimi de vicdanen suçlu hissederim kötü hissederim çünkü benim yüzümden öğrenememiş olacak. Belki bu onun da ileriki hayatına yansiyacak ve belki ileride o da benimle ilgili hoş olmayan şeyler söyleyecek... Çevreyle bağdaştırdığımızda ben çocuğa bu eğitimi vermediğimde, suyun tasarrufunun eğitimini veremediğimde ileride çocuk da sudan tasarruf etmeyecek yani parasından tasarruf etmeyecek har vurup harman savuracak tabiri caiz ise. Öyle olacağını düşünüyorum ve onun da hani yetiştireceği gelecek nesiller de o öğrenmediği için yapmadığı için o da onu model alabilir örnek alabilir. Bu böylece sürüp gidebilir diye düşünüyorum.

Ö.A-7'nin Durumu

Ö.A-7 kodlu öğretmen adayı da benzer şekilde sürdürülebilir kalkınma eğitimine okul öncesi dönemden başlayarak verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu durumun gerekçesi olarak “bilişsel düzeyin yeterli olması” ve “davranış değişiminin kolay olması” temasına değinmiştir.

Araştırmacı: Sizce sürdürülebilir kalkınma eğitimine kaç yaşında başlanmalı?

Ö.A-7: Okul öncesinden başlamalı. Okul öncesi yaşta zaten her şey daha iyi öğreniliyor, daha iyi eğitiliyor diye düşünüyorum.

Ö.A-7 ile yapılan görüşmede sürdürülebilir kalkınmanın okul öncesi dönem için önemi hakkındaki düşüncelerini açığa çıkarmak amacıyla sürdürülebilir kalkınma farkındalığının okul öncesi öğretmen adayı için gerekli olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya ilişkin Ö.A-7 sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalığın okul öncesi öğretmen adayı için gerekli olduğunu ifade etmiştir. Bu gerekliliği “Çocuk eğitimi” teması ile açıklamıştır.

Araştırmacı: Sizce öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalıklarının olması gerekli midir?

Ö.A-7: Gereklidir çünkü bir kere onların iyi bilmesi gerekiyor her şeyden önce daha iyi anlatması için nasıl desem, kalıcı bir şekilde öğretmesi için farkındalıkları göstermesi gerekiyor.

Ö.A-8'in Durumu

Bu gruptaki Ö.A-8 kodlu öğretmen adayı da düşük seviyeli gruptaki diğer tüm öğretmen adayı gibi sürdürülebilir kalkınma eğitimine okul öncesi dönemden başlayarak verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu durumun gerekçesi olarak çocuğun bilişsel gelişim durumuna odaklanmış ve “bilişsel düzeyin yeterli olması”, “öğretmeni rol model alma” ve “hazırbulunuşluğu sağlama” temalarına değinmiştir.

Araştırmacı: Sizce sürdürülebilir kalkınma eğitimine kaç yaşında başlanmalı?

Ö.A-8: Bence okul öncesi dönemde başlanması daha uygundur. Çünkü, çocukların bu yaşlarda algıları daha güçlü olduğu için, daha iyi kavrayabilecekleri için, bir de en azından onlara ön bir hazırlık olabilir diye düşünüyorum. Yani bir de öğretmenin sözünü dinlerler, söylediklerini uygularlar.

Ö.A-8 ile yapılan görüşmede sürdürülebilir kalkınmanın okul öncesi dönem için önemi hakkındaki düşüncelerini açığa çıkarmak amacıyla sürdürülebilir kalkınma farkındalığının okul öncesi öğretmen adayı için gerekli olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya ilişkin Ö.A-8 sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalığın okul öncesi öğretmen adayı için gerekli olduğunu ifade etmiştir. Bu gerekliliği “Çocuk eğitimi” ve “Yakın çevreye etki” temalarına değinen ifadeler vermiştir.

Araştırmacı: Sizce öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalıklarının olması gerekli midir?

Ö.A-8: Gereklidir çünkü çocuklar aslında küçük yaş grubunda olduğu için doğayı koruma doğayı sevme vs. konusunda daha çok aşılabiliriz, o şekilde doğa eğitimi de verebiliyoruz. Bunu fen etkinliklerinde verdiğimiz için aslında bu tür bu tür kalkınma ile ilgili planlarını da vererekten çocukların gelişmesini hem de çevrelerine örnek olmalarını sağlayabiliriz bence. Mesela ben çocukları o şekilde geliştiresem çocuk burada öğrendiği bilgiyi gidip ailesiyle paylaşır, çevresiyle paylaşır, çevresine örnek olur...

Görüşmede katılımcılara yöneltilen beşinci görüşme sorusu “Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının düşük olması ne tür sonuçlar doğurur? Açıklayınız.” ve altıncı görüşme sorusu “Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek okul öncesi öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için önerileriniz var mı? Varsa nelerdir?” ile görüşmeye dahil edilen öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalığının düşük olması durumunda oluşabilecek olası sonuçların ve farkındalıklarının artırılması için önerilerin açığa çıkarılması amaçlanmıştır. Bu iki soruya ilişkin katılımcılardan gelen cevapların kod ve temaları aşağıdaki Tablo 4.13. de verilmiştir.

Tablo 4.13. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalığının düşük olması durumunda olabilecek muhtemel sonuçlar ve artırılması için öneriler hakkındaki düşüncelerine ilişkin bulgular

Seviye	Öğretmen Adayı	Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının düşük olması ne tür sonuçlar doğurur? Açıklayınız.		Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek okul öncesi öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için önerileriniz var mı? Varsa nelerdir?	
		Kod	Tema	Kod	Tema
Yüksek	Ö.A-1	Öğretmenin çocuğa olumsuz rol model olması	Nitelsiz nesillerin yetişmesi	Sürdürülebilirliği öğrenmek için çaba gösterme	Sorumluluk bilinci
				Sürdürülebilirliği alışkanlık haline getirilme	
	Eğitim alamamış çocukların gelecek nesilleri yanlış eğitmesi	Nitelsiz eğitim	Bizzat yaşayarak bu konuyu öğretme	Nitelikli eğitim	
			Sosyal aktiviteler kapsamında okul dışı geziler düzenleme		
			Anlatıma dayalı bir öğretim yapmama		
			Konu anlatılırken manevi duygulara dokunma		
Ö.A-2	Nitelikli eğitim verememe	Nitelsiz eğitim	Kendini yetiştirme	Sorumluluk bilinci	
			Çevrenin baskısına karşı koyma		
	Çocukların bilinçsiz olması	Nitelsiz eğitim	Bitki ve hayvan sevgisini içinde hissetme	Doğayı sevme	
			Kurs, konferans düzenleme		

				Üniversite ders kapsamında çevre gezileri düzenleme	Nitelikli eğitim
		Öğretmenin uygun materyal kullanamaması		Diğer derslere çevre eğitimini aktarma	
		Eğitim-öğretim sürecinde enerji israfının ortaya çıkması		Okul öncesi öğretim programına çevre eğitiminin nasıl dahil edileceğini öğretme	
				Çevre eğitiminin kapsamını genişletme	
Ö.A-3	Kavramın yanlış verilmesiyle felakete sürüklenen cahil bir toplumun oluşması	Nitelsiz nesillerin yetişmesi	Sınıfın dışındaki gerçek hayata çıkma	Sorumluluk bilinci	
			Sivil toplum kuruluşuna üye olma		
			Sosyal faaliyetlerde görev alma	Deneyim	
			Lisans eğitiminde sürdürülebilirlik ile ilgili dersler verme	Nitelikli eğitim	
			Öğrenci merkezli projeler yapma		
			Alan gezileri düzenleme		
			Seminerler verme		
			Sosyal medyada bu konuları takip etme	Dijital platformları takip	

	Ö.A-4	Sorumluluk bilincine sahip bireyler oluşması	Sorumsuzluk	Fosil yakıtların az kullanılmasına yönelik eğitimler verme	Nitelikli eğitim
Çevreyi istediği gibi kirletmesi			Ağaç dikilmesine yönelik eğitimler verme		
Sadece kendini düşünmesi, gelecek nesilleri düşünmemesi		Bencilik	Dini içeriği olan eğitim verme	Dini inanç	
				Ahret inancına sahip sorumlu birey olma	
Düşük	Ö.A-5	Vurdumduymaz nesillerin yetişmesinde pay sahibi olması	Niteliksiz nesillerin yetişmesi	Çocuğa rol model olma	Rol model
	Ö.A-6	Gelecek nesillere sürdürülebilirlik ile ilgili bilgilerin aktarılamaması	Niteliksiz nesillerin yetişmesi	Uzman kişiler tarafından çevre eğitim ile ilgili kurslar düzenleme	Nitelikli eğitim
				Lisans düzeyinde sürdürülebilir kalkınma bölümü açma	
		Öğretmenin çocuklara olumsuz rol model olması		Uygulamaya dayalı etkinlikler düzenleme	Deneyim
	Ö.A-7	Sorumluluk almadan her şeyi kafasına göre kullanması	Sorumsuzluk	Uygulamaya dayalı dersler düzenleme	Deneyim
				Öğretmen adayının aktif olduğu süreci tasarlama	
				Sürdürülebilirlik ile ilgili dersi lisans düzeyinde zorunlu tutma	Nitelikli eğitim

	Ö.A-8	Eğitim görmemiş çocukların doğayı korumaması sonucunda gelecek kaygısı olması	Nitelsiz nesillerin yetişmesi	Öğretmenlere ve çocuklara konferans düzenleme	Nitelikli eğitim
				Üniversitelerde bu konularla ilgili seçmeli dersler verme	
				Öğretmenlere hizmet içi kurslar verme	

Ö.A-1'in Durumu

Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli grupta yer alan Ö.A-1 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilir kalkınma farkındalığının düşük olması durumunda öğretmen adayındaki muhtemel sonuçlarla ilgili olarak vermiş olduğu ifadeler incelendiğinde “Nitelsiz nesillerin yetişmesi” temasına dikkat çekmektedir.

Araştırmacı: Okul öncesi öğretmeni adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalığının düşük olması, ne tür sonuçlar doğurur?

Ö.A-1: Yani konuşmalarımızla davranışlarımızla çocukları etkileyebiliriz. Mesela biz dikkat etmiyorsak, çocuk neden dikkat etsin ki? Nasıl biz zamanında okula gelmeye dikkat ediyorsak çocuk okula geliyorsa, biz elektrik tasarrufunu, su tasarrufunu, para tasarrufunu yapabiliyorsak ve bunu öğretebiliyorsak ya da öğretmiyorsak bu çocuğa olumlu ya da olumsuz olarak yansıtacağını düşünüyorum. O çocuklar bir gün büyüyecek, gelecek nesil onlar olacak. Yani onlar öğrendiklerini öğretecek belki babamın annemin bana öğretmesindeki sebep, onun babasının annesinin de ona öğretmiş olmasıdır. Yani bu çocuklar büyüyünce birer birey olacak, onlar da gelecek nesillere öğretecek. Bu gibi sonuçları da doğurabilir.

Ö.A-1 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için bazı öneriler ileri sürmüştür. Ortaya koymuş olduğu öneriler “Sorumluluk bilinci” ve “Nitelikli eğitim” temaları ile ilgilidir.

Araştırmacı: Kendi hayat deneyimlerinizden yola çıkarak sürdürülebilir farkındalığı yüksek olan öğretmenlerin, öğretmen adayların yetiştirilmesi için önerileriniz var mı?

Ö.A-1: Yani, öncelikle bunu kendimiz öğrenmemiz lazım. Kendimiz öğrenmediği sürece, öğrenmediğimiz sürece öğretemeyiz. Öğretmen adaylarına bu davranışın

kazandırılması için çeşitli yollar izlenebilir. Dersle, kursla değil yani bunu bizzat yaşayarak yapmalı. Mesela öğretmen adayları hepimiz genciz hepimiz telefonlara bağlıyız elektrikli, elektriği tasarrufla kullanamıyoruz. Bize internet elektrikle gelen bir şey yani bir gün bir saat bir gün bile değil bir saat internetten uzak kalınca hayatımız yerle bir oluyor. Yani bunu yaparak yaşayarak gezerek görerek, bence bunu kazandırılabilir. Üniversitelerde yapılabilir bence. Yani öğrenciler sosyal aktivite olarak gezdiriliyor. Bu şekilde de bilinçlendirilebiliriz yani. Bence biz bireyler uygulayınca ya da bir şey gerçekte görünce daha çok aklımızda yer ediyor ya da daha çok içimize işlediği için daha çok vicdani yükümlülük çekiyoruz. Ben kendi adıma konuşsam 20 yaşında bir insanım yani siz bana bunu söyleseniz bile ben bunu belki 2-3 gün aklımda tutacağım ama ben bunu bir alışkanlık haline getirmediğim sürece. Yani iyi alışkanlıklar da biraz zor kazanılıyor bence. Ama bu biraz da benim vicdanıma bağlı olduğunu düşünüyorum. Çünkü ben bunu bir sorumluluk olarak almazsam, bir insaniyet olarak almazsam kendi içimde içselleştirmezsem, yani orayı bir gezi olarak görürsem, o bakış açısıyla bakmazsam, bence bir hiç yani. Dersin hocası bunu sağlayabilir mi? Söyleyerek yapabileceğini düşünmüyorum. Detaylı açıklama olabilir ama. Çünkü gerçekten mesela siz arada konuşunca, tarihimiz hakkında konuşunca insan ister istemez bir vicdan bir sorumluluk hissediyor kendi üzerinde. Bu çevreyi de kurtarabilmemiz lazım adına konuşulursa, yani biraz da insanın manevi uçlarına dokunulursa öğretilbilir diye düşünüyorum.

Ö.A-2'nin Durumu

Ö.A-2, öğretmen adayının sürdürülebilir kalkınma farkındalığının düşük olması durumunda “Niteliksiz eğitim” temasına dikkat çekmektedir.

Araştırmacı: Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının düşük olması ne tür sonuçlar doğurur?

Ö.A-2: Çocuklara bu eğitimi veremezler ya da şu şekilde eğitim programlarının içine çevre etkinliklerini fazla yer vermezler. Tabi ki çocuklar bu konuda eğitim almadıkları için daha bilinçsiz olurlar. Öğretmenin farkındalığı düşükse doğal materyalleri kullanmaz, geri dönüştürülemeyen materyaller seçer, maddi açıdan pahalı şeyler seçer. Bu şekilde bir enerji israfı ortaya çıkabilir.

Ö.A-2 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için “Sorumluluk bilinci”, “Doğayı sevme” ve “Nitelikli eğitim” temalarında bazı öneriler ileri sürmüştür.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli okul öncesi öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için önerileriniz nelerdir?

Ö.A-2: Biz üniversite eğitimi alırken çevre gezileri düzenlenebilir, çeşitli konferanslar, seminerler verilebilir. Çevre eğitimi dersimiz var, bu ders daha kapsamlı olabilir. Diğer derslere çevre eğitimi aktarılabilir. Biz mesela eğitim programları hazırlıyoruz, bunları çevreye nasıl dâhil edebileceğimize dair o dersin içinde eğitim alabiliriz. Ama bence bir insan önce kendini yetiştirmeli, bununla ilgili romanlar okumalı, filmler izlenmeli, belgeseller izlenmeli. Ha ben yani arkadaşlarımla yanında çok farklı kalıyorum ortamda da bu hissediliyor. Hayvanları seviyorum, bitkileri korumaya çalışıyorum. Ya diyorlar niye bu kadar şey yapıyorsun boş ver yapma gibisinden. Niye bu kadar önem veriyorsun niye bu kadar dikkat ediyorsun. Hani bunu anlayamıyorlar. Ne diyeceğimi bilemiyorum insanlara. İnsanın içinde olmalı biraz da.

Araştırmacı: Peki, bu konuşmalar seni etkiliyor mu?

Ö.A-2: Aslında etki alanımın sınırlı olması beni düşündürüyor, üzüyor. Hani kendi içimde çelişiyor muyum? Bazen evet ama şöyle ki benim evcil hayvanlarım da var, çeşitli hayvanlara da bakıyorum, bitki de yetiştiriyorum. Her yaz evimde bitki yetiştiriyorum, tohum alıyorum, tohum biriktiriyorum, tohum kasam var. Ben kendi yaşayışımı söylüyorum. Keşke diğer insanlar da böyle olsa. İnsanların sözleri beni çok etkilemiyor.

Ö.A-3'ün Durumu

Bu grupta yer alan Ö.A-3 kodlu öğretmen adayı, öğretmen adayının sürdürülebilir kalkınma farkındalığının düşük olması durumunda “Niteliksiz nesillerin yetişmesi” temasına dikkat çekmektedir.

Araştırmacı: Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının düşük olması ne tür sonuçlar doğurur?

Ö.A-3: Benim açımdan felaket. Çünkü, biz bir nesli bir yetiştiriyoruz. Atatürk'ün dediği gibi “Öğretmenler yeni nesil sizin eseriniz olacaktır”. Ben bunu anlamıyordum. Ama birçok etkinliğe, faaliyete katıldıktan sonra özellikle staja başladıktan sonra anladım ki çok haklıymış. Yani bir kavramı yanlış verdiğimiz zaman hem cahil bir toplum hem de felakete sürüklenen bir nesil oluşturuyoruz. Ve kaynaklar da sınırlı artık. Yani bunlarla ilgili öğretmenin projeler, eğitimler almaması, bilmemesi artık komik kaçıyor.

Ö.A-3 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için “Sorumluluk bilinci”, “Deneyim”, “Nitelikli eğitim” ve “Dijital platformları takip” temalarında bazı öneriler ileri sürmüştür.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli okul öncesi öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için önerileriniz nelerdir?

Ö.A-3: Bence kesinlikle sınıflarından çıkmalıdır. Örneğin mesela ağaç dikme etkinliği, yani birlikte bir şeyler yapabilmeli. Mesela Tema vakfına üyeyim. Tema'nın ve işte Tarım Bakanlığı'nın iş birliğiyle milyonlarca fidan dikiliyor ben onlara katıldım hep. Hatta on tane kadar fidan da getirmiştim evimize komşularımıza dağıtmıştım. Örneğin mesela Kızılay'da bu sürdürülebilirlikle ilgili projelere katıldım. Ben anaokulu öğrencilerime paylaşmayı ve yardımlaşmayı Kızılay aracılığıyla anlattım. Sürdürülebilirlik kapsamında çocuklar kumbaralarından ihtiyaç sahiplerine herkes bir paket bir şeyler aldı. Bir koli oluşturmuştuk, ihtiyaç sahibine verdik. Kimisi nohut almış, kimisi fasulye almış kimisi ayıcığını getirmiş. Yani gönüllük de bana çok farklı pençeler açtı. Aldığım ders de öyle. Bence üniversitede, bunlarla ilgili dersler konulabilir. Çünkü yurtlarda kalan aday öğretmenlerin yapmış olduğu israfın haddi hesabı yok. Elektrik olsun, su olsun, yemek olsun. Mesela geçenlerde bir olaya şahit oldum ben yurt temsilcisiyim aynı zamanda. Kız diyor ki 450 lira para ödüyorum ışık açık kalsın ne olacak? Bakın böyle bir anlayış var, yani bundan bir an önce kurtulmamız lazım. Bunlarla ilgili dersler, bunlarla ilgili seminerler, mümkünse öğrenci merkezli projeler, saha projeleri, alan gezileri kesinlikle olmalı yani insan sahada öğrenir gerçekten. Çevre eğitimi almıştım ve bu dersten sonra inanılmaz bir farkındalık oluştu. Çevre eğitiminde hocamız bize sürdürülebilirlik alanının çok geniş olmasından bahsetmişti. Ekonomide, sosyal hayatta, hatta cinsiyetçi yaklaşımlarda bile. Ne kadar çok cinsiyetçi konuşmalar varmış hayatımda. Bunu fark ettim mesela. Bunlardan kurtulmaya çalıştım. Yani erkekler ağlamaz ya da kadın gülmeyiz. Bunların ne kadar saçma yaklaşımlar olduğunu fark ettim. Alan geniş ama çevremde de yansıtmaya çalıştım.

Ö.A-4'ün Durumu

Bu gruptaki diğer bir öğretmen adayı olan Ö.A-4 kodlu öğretmen adayı ise, öğretmen adayının sürdürülebilir kalkınma farkındalığının düşük olması durumunda “Niteliksiz nesillerin yetişmesi” temasına dikkat çekmektedir.

Araştırmacı: Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının düşük olması ne tür sonuçlar doğurur?

Ö.A-4: Sorumluluk bilinci oluşturulmamasına sebep olabilir. İstedğim yere çöp atıyorum, istediğim denizi kirletiyorum, yani hiçbir tasarrufta bulunmuyorum. Bu doğaya, insanlığa, canlılara büyük bir zarar demektir. Yani bu hayatın sadece bizde

olduğunu bizden sonra sanki hiçbir kuşak gelmeyecekmiş gibi davranmamıza neden olabilir.

Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için Ö.A-4 kodlu öğretmen adayı “Nitelikli eğitim” ve “Dini inanç” temalarında bazı öneriler ileri sürmüştür.

Araştırmacı: Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli okul öncesi öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için önerileriniz nelerdir?

Ö.A-4: Sürdürülebilir kalkınma neyi kapsıyor ise bunlara yönelik eğitimler verilmeli. Mesela ağaç dikilmesine yönelik, fosil yakıtların az kullanılmasına yönelik eğitimler verilmeli. Ben sadece çevre eğitimi olarak düşünmüyorum. Bu konuda daha ciddi olmamızı sağlayan eğer dini bilgiyse dinsel bilgiyi ön planda tutacağız. Yani dini içeriğinde olan bir eğitim verilmeli. Dine inanmayan birisi insanlığa değer veriyor diyelim. Ben sadece böyle olanları ciddiye almam. Ama diyelim ki “çevreye zarar verirsen bu büyük bir günahdır” gibi ibareler eğitimin içinde olsa belki bu iş daha da ciddiye alınacaktır benim yönümden. Aslında ben her şeyi dini açıdan düşünürüm. Mesela insan vicdanını sorguluyorsa, vicdanının daha rahat olması için doğayı koruyorsa ahiret inancı da vardır, vicdanını sorgulayamayanın bir ahiret inancı olduğunu düşünmüyorum.

Ö.A-5’in Durumu

Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı düşük seviyeli grupta yer alan Ö.A-5 kodlu öğretmen adayı, sürdürülebilir kalkınma farkındalığının düşük olması durumunda “Nitelsiz nesillerin yetişmesi” temasına dikkat çekmektedir.

Araştırmacı: Okul öncesi öğretmeni adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalığının düşük olması, ne tür sonuçlar doğurur?

Ö.A-5: Vurdumduymaz bir nesil yetiştirilmesine bir pay sahibi olur diye düşünüyorum. Başka ne diyebilirim... Başka şu an çok aklıma bir şey gelmedi.

Ö.A-5 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için bazı öneriler ileri sürmüştür. Ortaya koymuş olduğu öneriler “Rol model olma” ve “Nitelikli eğitim” temaları ile ilgilidir.

Araştırmacı: Kendi hayat deneyimlerinizden yola çıkarak sürdürülebilir farkındalığı yüksek olan öğretmenlerin, öğretmen adayların yetiştirilmesi için önerileriniz var mı?

Ö.A-5: Yani şimdi konferans dersler falan verilebilir bunun için ama çok da etkili olacağını düşünmüyorum yani o yüzden çünkü belli bir yaşa geldikten sonra bu konunun değiştirilebileceğini zannetmiyorum yani. İnsanın değişebileceğini zannetmiyorum. Yani o yüzden çocukluk çok önemli bence. Nasıl diyeyim... Böyle eğitimlerle olacağını düşünmüyorum ben. Hayatımızda idol olarak gördüğümüz, örnek aldığımız insanlar vardır. Onların düzgün davranması fikrimizi değiştirir. Ya nasıl diyeyim... Gün içinde hep görmemiz lazım bence. Ahlaklı olsak, edepli olsak ya da örnek olsak yani iyi bir insan olsak çocukları değiştiririz.

Ö.A-6'nın Durumu

Düşük seviyeli grupta yer alan Ö.A-6 kodlu öğretmen adayı, öğretmen adayının sürdürülebilir kalkınma farkındalığının düşük olması durumunda “Niteliksiz nesillerin yetişmesi” temasına dikkat çekmektedir.

Araştırmacı: *Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının düşük olması ne tür sonuçlar doğurur?*

Ö.A-6: *Yani öğretilmediği takdirde gelecek nesillere de bilgiler aktarılamaz. Bu açıdan sorun olacağını düşünüyorum. Yani o öğretmenin yetiştirdiği çocuklar da yine aynı şekilde kendi çocukları da, bu durumdan olumsuz etkilenecektir model alabilecekleri için.*

Ö.A-6 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için “Nitelikli eğitim” ve “Deneyim” temalarında bazı öneriler ileri sürmüştür.

Araştırmacı: *Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli okul öncesi öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için önerileriniz nelerdir?*

Ö.A-6: *İçeriğinde uygulamalar olan uzman kişilerin verdiği çevre eğitimiyle ilgili kurslar düzenlenebilir diye düşünüyorum. Yani halk eğitimde falan da olabilir ama önemli olan bence kilit nokta uzman kişiler tarafından verilmesi. Okul öncesi bölümü gibi sürdürülebilir kalkınma eğitimi bölümü mesela kurulabilir.*

Ö.A-7'nin Durumu

Ö.A-7, öğretmen adayının sürdürülebilir kalkınma farkındalığının düşük olması durumunda “Sorumluluk” temasına dikkat çekmektedir.

Araştırmacı: *Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının düşük olması ne tür sonuçlar doğurur?*

Ö.A-7: *Sorumsuz yetişkinler olurlar. Hiçbir şekilde sorumluluk almazlar. Yani her şeyi kafasına göre kullanırlar, atarlar her yere ... Bilmiyorum.*

Ö.A-7 kodlu öğretmen adayı sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için “Deneyim” ve “Nitelikli eğitim” temalarında bazı öneriler ileri sürmüştür.

Araştırmacı: *Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli okul öncesi öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için önerileriniz nelerdir?*

Ö.A-7: *İlk olarak bu konulardaki dersler uygulamalı ders olabilir, sunum yapabilirler. Bizim kendi sunduğumuz sunumlar bizim için daha kalıcı oluyor. Mesela hoca geliyor anlatıyor biz bazen dinliyoruz bazen dinlemiyoruz, bir şey öğrenmeden çıktığımız anlar oluyor. Kendimiz araştırarak bulduğumuzda o bize daha kalıcı geliyor. Zorunlu bir ders olması lazım bir de.*

Ö.A-8'in Durumu

Bu gruptaki diğer bir öğretmen adayı olan Ö.A-8 kodlu öğretmen adayı ise, öğretmen adayının sürdürülebilir kalkınma farkındalığının düşük olması durumunda “” temasına dikkat çekmektedir.

Araştırmacı: *Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının düşük olması ne tür sonuçlar doğurur?*

Ö.A-8: *Şöyle olabilir hani biz küçük çocukları eğittiğimiz için, onları küçük bir tohum iken ekip fidana dönüştürdüğümüz için biz bilmediğimiz için çocukta bunu bilmezse çevresini de bilemeyecek. Bu şekilde de olunca çocuk hem etrafı korumayacak, doğayı korumayacak. Bu da geleceğimiz için çok kötü sonuçlar doğurabilir diye düşünüyorum. Bu kadar...*

Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için Ö.A-8 kodlu öğretmen adayı “Nitelikli eğitim” temasında bazı öneriler ileri sürmüştür.

Araştırmacı: *Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli okul öncesi öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için önerileriniz nelerdir?*

Ö.A-8: *Yani aslında çocukları ve öğretmenleri geliştirmek için zorunlu eğitim şeklinde değil de böyle konferans tarzında bir şeyler düzenlenebilir bence. Ya da mesela öğretmenlere, atandıkları zaman hizmet içi eğitim tarzında bir eğitim almaları sağlanabilir.*

5. SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının incelenmesi amacıyla yapılan bu tez çalışmasında bu kısımda bulgulardan elde edilen sonuçlar sunulmuş ve sonuçlar literatürle birlikte tartışılmıştır.

Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalığı

Çalışmanın amacı doğrultusunda anket ve görüşmeler yapılarak nicel ve nitel veriler toplanmıştır. Nicel veriler SPSS 22.0 ile, nitel veriler ise içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen bulgulara göre, okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının farkındalık düzeyinin yüksek olmasının nedenleri gruplar arası istatistiksel karşılaştırmalar ve görüşmelerden elde edilen bulgular ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular sürdürülebilir kalkınmanın üç boyutuna yani (1) çevresel, (2) ekonomik ve (3) toplumsal boyutun etkilerine dikkat çekmektedir.

Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının yüksek seviyeli olmasında çevresel boyutun etkileri incelendiğinde, öğretmen adaylarının doğayı sevme, çevreyi koruma gibi çevre dostu davranışlara ve çevre kimliğine sahip olmaları sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarını etkiliyor olabilir. Öğretmen adaylarına kişisel bilgiler formunda üç güncel problem yazmaları istenmiştir. Bu soruya yönelik öğretmen adaylarının yaklaşık %90'ı çevre kirliliği, doğal çevrenin korunması, kuraklık, iklim değişikliği gibi cevaplar vermiştir. Buradan da görüldüğü gibi çevre sevgisi, doğayı koruma isteği öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarını büyük oranda etkileyen bir faktördür.

Ekonomik boyutun etkileri incelendiğinde, dünya genelinde artan işsizlik ve ekonomik dengesizlik özellikle gelişmekte olan ülkelerde yaşayan insanları etkilemektedir. Bu yüzden insanlar tasarruf etme, eldeki kaynakları koruma bilincine daha kolay sahip olabilmektedir. Bir sivil toplum örgütünün verilerine göre Hollanda'da çalışanların sadece %3'ü asgari ücretli olarak çalışırken, Avrupa Birliği ortalaması %9'dur. Türkiye'de ise bu rakam %57 olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adayların demografik özellikleri incelendiğinde, katılımcıların aile geliri orta düzeyde çıkmıştır. Ölçeğin orijinal halinin korunması amacıyla aile geliri değerleri değiştirilmemiştir. Oysa 2011 yılında asgari ücretli bir çalışan 837 TL ücret alırken çalışmanın yapıldığı 2021 yılında yaklaşık 2825 TL'dir. Dolayısıyla gelir düzeyindeki farklılığın orta-yüksek seviyede çıkması araştırma için bir sınırlılık oluşturmuştur. Buna rağmen

katılımcıların demografik özellikler kısmındaki cevapları incelendiğinde, yaklaşık %40'ının aile geliri asgari ücretin bile altındadır. Son güncel rakamlar dikkate alındığında katılımcıların aile gelir durumlarının oldukça düşük düzeyde olduğu aşikardır. Bunun yanı sıra Türkiye'de asgari ücretle çalışan işçi sayısının %57 olduğu göz önüne alındığında öğretmen adaylarının dar gelirli ailelerde yetiştikleri söylenebilir. Bu yüzden böyle bir aile içerisinde yetişen öğretmen adaylarının tasarruf etme, eldeki kaynakları olabildiğince uzun süreli kullanma alışkanlıkları kazanmaları olağandır ve bu alışkanlıkları sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarında pozitif bir etki yapıyor olabilir. Bu yorum sürdürülebilir kalkınma farkındalığının yoksul ülkelerde daha yüksek seviyeli olduğu anlamını taşımamaktadır. Şöyle ki, BM Çevre programı tarafından 2021 yılında yayınlanan Gıda İsrafı Endeksi Raporu'nda kişi başına en çok gıda israfı yapıldığı beş ülkeden birisi de Türkiye'dir. Diğer ülkeler Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Meksika, Etiyopya ve Mısır'dır. Bu sonuç sürdürülebilir kalkınma farkındalığının sadece bir boyutu ile ele alınamayacağını açık biçimde göstermektedir.

Üçüncü bir boyut olarak toplumsal boyutun araştırmanın sonucuna etkileri tarih, kültür, demokrasi, cinsiyet eşitliği, eğitim, hukuk, gelenekler, din, iletişim gibi alanlarda irdelenebilir. Her gün medyada sıklıkla yer alan kadın cinayetleri, siyasi kavgalar öğretmen adaylarında sürdürülebilir kalkınma farkındalığının oluşmasına etki ediyor olabilir. Katılımcıların %81'inin kadın olduğu dikkate alındığında cinsiyet eşitliğinin önemli bir etken olduğu söylenebilir. Ayrıca eğitim faktörü sürdürülebilirlik alanında önemli bir etkiye sahiptir. Öğretmenlik mesleğinin bir parçası olan çocuk sevgisinin yansıması olarak gelecek nesillerin daha yaşanılabilir bir dünyada yaşaması için çevrenin korunması anlayışı öğretmen adaylarının farkındalıklarının yüksek seviyeli olmasında etkili olabilir. Toplumsal açıdan düşünüldüğünde eğitimin toplumun sürdürülebilir kalkınma farkındalığı üzerinde oldukça etkilidir. 2018 yılında Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye İsrar Raporu'nda ise otomobil değiştirme nedeni olarak sadece yeni otomobillere duyulan ilginin bireylerin öğrenim düzeyine göre istatistiksel açıdan önemli düzeyde farklılaştığı ve otomobil değiştirme nedeni olarak bunu belirtenlerin en yüksek olduğu grubun ilkokul ve daha az öğrenim gören grup olduğu bulunmuştur.

Araştırmanın sonucuna benzer bir sonuç Özsoy (2019) tarafından yapılan çalışmada ortaya konulmuştur. Araştırmacının fen, sosyal bilgiler, sınıf ve okul öncesi öğretmen adayları üzerine yapmış olduğu çalışmada, okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir.

Araştırma kapsamında okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin altında yatan etmenleri açığa çıkarmak amacıyla düşük ve yüksek seviyeli farkındalık grupları arasında hem niceliksel hem de niteliksel farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunun için ilk olarak araştırmaya katılan 204 öğretmen adayı cinsiyet, sınıf düzeyi, çevreye karşı duyarlılık, çevreyle ilgili bir sivil toplum kuruluşuna (STK) üyelik durumuna göre incelenmiştir. Ardından ölçeği cevaplayan öğretmen adayları arasından her bir sınıf düzeyinden sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli 2 öğrenci ve düşük seviyeli 2 öğrenci seçilerek görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde öğretmen adaylarına yöneltilen sorular ile sürdürülebilir kalkınma farkındalığını etkileyen etmenler açığa çıkarılmaya çalışılmıştır.

Cinsiyet

Kadın ve erkek öğretmen adayların sürdürülebilir kalkınma farkındalığı ölçekten almış oldukları puan ortalamaları oldukça yüksektir ve birbirine yakındır. İstatistiksel olarak kadın ve erkek öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Başka bir deyişle öğretmen adaylarının cinsiyetinin sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri üzerinde bir etkisinin olmadığı ifade edilebilir. Bu sonuç cinsiyet fark etmeksizin sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek seviyeli öğretmen adaylarının çevre bilinci, cinsiyet eşitliği, ekonomik gelişme gibi üst düzeyde bir farkındalığa sahip olduğunu göstermektedir. Bunun bir yansıması olarak, sürdürülebilir kalkınma ile ilk defa tanışacak olan okul öncesi çocuklara sürdürülebilir kalkınma farkındalığı kazandırmada öğretmenler arasında bir farklılık olmadığını da dolaylı olarak gösterebilir. Benzer bir bulgu sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları üzerine araştırma yapan Öztürk Demirbaş tarafından 2015 yılında yayımlanan çalışmasında elde edilmiştir. Araştırmacı cinsiyetin sürdürülebilir kalkınma üzerine bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf Düzeyi

Analiz sonuçları, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri arasında öğrenim görülen sınıf seviyesi bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Bu durumun iki neden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Birincisi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık puanlarının yüksek düzeyde olması, ikincisi lisans programında alınan ders içeriklerinin sürdürülebilir kalkınma farkındalığı oluşturamamasıdır.

Sürdürülebilir kalkınma içerisinde çevre, ekonomik ve toplum boyutları içeren oldukça kapsamlı bir alandır. Oysa lisans programında alınan dersler incelendiğinde, meslek bilgisi, genel kültür ve alan eğitimi dersleri sürdürülebilir kalkınmanın bir boyutuyla ilgili olduğu söylenebilir. Örneğin birinci sınıfta verilen eğitime giriş dersinin dolaylı olarak sürdürülebilir kalkınmanın toplumsal boyutuyla daha fazla ilgili olduğu söylenebilir. İkinci sınıfta verilen erken çocuklukta fen eğitimi ve üçüncü sınıfta verilen çevre eğitimi dersinin çevre boyutuyla daha fazla ilgili olduğu söylenebilir. Sürdürülebilir kalkınma farkındalığını etkileyen ders sayısı yıllara göre artış göstermesine rağmen farkındalık seviyesinde anlamlı bir değişikliğin olmamasında pandemi sürecinde derslerin online olarak yapılmasının bir etkisi olabilir. Çünkü üçüncü sınıfta çevre eğitimi dersinin verilmesine karşın anlamlı bir farklılığın oluşmaması dersin işleniş biçiminin sorgulanmasını gündeme getirmektedir. Buna bir kanıt olarak öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde öğretmen adaylarının çoğu ders içeriklerinin ve yöntemlerinin sürdürülebilirliği kazandıracak şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiğini önermişlerdir.

Çevreye Duyarlılık

Analiz sonuçları, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri arasında çevreye duyarlılık bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre çevreye duyarlı öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu nicel bulguyu destekler şekilde öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde farkındalığı yüksek seviyeli öğretmen adaylarının özellikle çevre sevgisine vurgu yapmaları dikkat çekicidir. Örneğin Ö.A-1 kodlu öğretmen adayı “...yani gelecek nesillere su yok. Artık rüzgarla elektrik elde etme oranı çok az. Herkes çok bencilce düşündüğü için...”. Öğretmen adaylarının çevre dostu olmaları ve çevre kimliğine sahip olmaları çevreyi korumaya yönelik kendilerini sorumlu hissetmelerini sağlıyor olabilir. Sosyal kalkınma açısından sürdürülebilirlik, salt tüketim topluluğundan çevreye karşı istekli, duyarlı ve bu bilinçle tüketme halinde olan topluluklara dönüşümü ifade etmektedir (Yavuz, 2010). T.C Kalkınma Bakanlığı Onuncu Kalkınma Planı (2019-2023)’nin temel amacı “Ekonomik ve sosyal gelişme sağlanırken, toplumun çevre duyarlılığı ve bilincinin artırılması, bugünün ve gelecek nesillerin kısıtlı doğal kaynaklardan faydalanmasını güvence altına alacak şekilde çevrenin korunması ve kalitesinin yükseltilmesi” olarak belirlenmiştir. Kalkınma planında yer alan temel amaç sürdürülebilir kalkınma için sadece çevreye duyarlı olmanın yeterli olamayacağı bunun yanı sıra ekonomik ve sosyal gelişmenin de önemli olduğunu açık biçimde göstermektedir.

Sivil Toplum Kuruluşlarına (STK) Üyelik

Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının çevre ile ilişkili olan Sivil Toplum Kuruluşlarına (STK) kayıtlı olma durumu açısından farklılaşp farklılaşmadığı incelendiğinde, gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın sivil toplum kuruluşuna üye olan öğretmen adayları lehine olduğu tespit edilmiştir. Çevre sevgisi ve bunun bir sonucu olarak çevreyi korumaya yönelik faaliyetlerde aktif olarak yer almak sürdürülebilir kalkınma farkındalığını etkiliyor olabilir. Ayrıca sivil toplum kuruluşlarının toplumla olan ilişkisi dikkate alındığında sürdürülebilir kalkınmayı etkilediği söylenebilir. Buna bir kanıt olarak Ö.3 kodlu öğretmen adayı ile yapılan görüşmede “*Mesela TEMA vakfına üye oldum. Gönüllülük bana çok kapı açtı... Her sene Kasım ayında TEMA ve Tarım Bakanlığı iş birliğiyle milyonlarca fidan dikiliyor, ben onlara katıldım hep...*” ifadesinde bir sivil toplum kuruluşuna üye olmanın sürdürülebilir kalkınma farkındalığını önemli ölçüde geliştireceğini açık biçimde göstermektedir. Pachego-Vega’e göre (2010), sürdürülebilir kalkınma sorunları sınır tanımamaktadır ve birçok toplumu etkilemektedir. Küresel çevre vatandaşlığı, söylemden eyleme geçmek anlamına gelir. Sivil toplum kuruluşları (STK’lar) sürdürülebilir kalkınma gündemini ilerletme hedeflerine ulaşmada topluma bilinç sağlamaktadır. Ekşi ve Özer (2015) yaptıkları çalışmada çevre içerikli politikaların katılımcı demokrasi anlayışının yerleşmesi ve uzlaşılı kültürünün gelişmesi için fırsat olarak görülmesi gerektiğini, toplumdaki tüm vatandaşların birlikteliği ile küresel ve yerel sorunların çözülebileceği ve sonuçta sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

Farkındalığı Yüksek Seviyeli Öğretmen Adaylarının Durumu

Bu grupta yer alan öğretmen adaylarından ikisi sürdürülebilir kalkınmanın doğru tanımını yapabirmiştir. Bir öğretmen eksik tanım yapmıştır. Biri ise kavramın ne olduğunu bilmediğini ifade etmiştir. Kavramı bilmeyen öğretmen adayı lisans birinci sınıfta öğrenim görmektedir. Bu gruptaki öğretmen adaylarının tamamı sürdürülebilir kalkınma hakkında belli bir farkındalığa sahip oldukları inancına sahiptir. Öğretmen adayları farkındalıklarının yüksek olmasının gerekçesi olarak çoğunlukla çevreye duyarlılık, aile, akraba ve öğretmen gibi yakın çevrenin etkisi, sorumluluk sahibi olma gibi faktörleri kaynak olarak göstermiştir. Bazısı ise dini değerler, empati, vicdan gibi ahlaki ve kişilik özellikleri ile medya, tarihsel konulara ilgi gibi faktörlerin farkındalıkları üzerinde etkisi olduğunu belirtmiştir. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma konusunda bilinçli bir çevrede yetişmiş olması, çevre kimliğine sahip

olmaları, sorumluluk gibi kişilik özellikleri ve dini değerlerin sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının yüksek olmasında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu gruptaki öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının yüksek olmasının muhtemel nedenlerini açığa çıkarmak amacıyla sürdürülebilir kalkınma eğitime kaç yaşında başlanmalı sorusu yöneltilmiştir. Öğretmen adaylarının tamamı bu konuların öğretilmesinin okul öncesi dönemde başlaması gerektiğini ifade etmiştir. Bunun gerekçesi olarak çoğu okul öncesi yaşlarının çocuğa davranış kazandırılması için en uygun yaşlar olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra öğretmen adaylarının tamamı okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının yüksek olması gerektiğini ifade etmiştir. Bunun gerekçesi olarak çocuklara ve gelecek nesillere sürdürülebilir kalkınma hakkında nitelikli bir eğitim vermenin önemine vurgu yapmıştır. Buradan da görüleceği üzere, çocuk ve eğitmen için sürdürülebilir kalkınmanın öneminin farkında olan öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının farkındalıklarının yüksek olmasının nedeninin daha da derinlemesine anlaşılması için öğretmen adaylarının farkındalığının düşük olması durumunda ne tür sonuçlar meydana gelebileceği sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya yönelik öğretmen adayları çoğunlukla niteliksiz nesillerin yetişmesi ve niteliksiz bir eğitim sürecinin olacağını detaylı biçimde ifade etmiştir. Temel kaygı niteliksiz eğitim süreci ve toplumun sürdürülebilirliğinin yok olmasıdır. Buradan da görüleceği üzere gerek eğitim gerekse toplumun nitelikli olması için sorumluluk bilincine sahip olmanın sürdürülebilir kalkınma farkındalığını artırdığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Öğretmen adayları sürdürülebilir kalkınma farkındalığının artırılması için deneyimlerini ve sorumluluk bilincini artırıcı çevre eğitimi destekli bir eğitime ihtiyaç olduğunu açık ve detaylı biçimde belirtmiştir. Öğretmen adaylarının önerileri incelendiğinde sürdürülebilir kalkınmanın çevre ve toplum boyutlarına birlikte yer verdikleri görülmektedir.

Farkındalığı Düşük Seviyeli Öğretmen Adaylarının Durumu

Bu grupta ise öğretmen adaylarının üçü sürdürülebilir kalkınma kavramını bilmediklerini ifade etmişlerdir. Biri ise eksik tanım yapmıştır. Öğretmen adaylarının tamamı sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının yetersiz olduğu inancına sahiptir. Öğretmen adayları farkındalıklarının düşük olmasının nedeni olarak çoğunlukla anne, baba ve öğretmen gibi

yakın çevresindeki kişilerin olumsuz etkileri, niteliksiz eğitim süreci gibi faktörleri kaynak olarak göstermiştir. Bazısı ise farkındalığın düşük seviyeli olmasında bencillik gibi karakteristik özellikleri ile yine bireysel özellikten kaynaklanan konuya ilgi duymama ve bu konuda bilgisiz olmayı kaynak olarak göstermiştir. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma konusunda bilinçsiz bir çevrede yetişmiş olması, niteliksiz bir eğitim sürecinden geçmiş olmaları ve bu konuda bilgisiz ve sorumluluk duygusundan uzak bir karaktere sahip olmalarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının düşük olmasında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu gruptaki öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının düşük olmasının muhtemel nedenlerini açığa çıkarmak amacıyla sürdürülebilir kalkınma eğitimine kaç yaşında başlanmalı sorusu yöneltilmiştir. Bu gruptaki öğretmen adayları yüksek seviyeli gruptaki öğretmen adayları gibi sürdürülebilir kalkınma eğitimine okul öncesi dönemde başlanması gerektiğini ifade etmiştir. Diğer gruptaki öğretmen adaylarının ifadelerine benzer şekilde bu yaş döneminde davranış değiştirmenin daha kolay olabileceğini belirtmiştir. Katılımcılara öğretmen adaylarının farkındalıklarının olmasının gerekli olup olmadığı sorulmuştur. Başlangıçtaki beklenti okul öncesi öğretmen adayı için sürdürülebilir kalkınmanın gereksiz olduğu yönündeydi. Oysa öğretmen adaylarının tamamı gerekli olduğunu ifade etmiştir. Diğer gruptaki öğretmen adaylarının ifadelerine benzer şekilde çocuklara sürdürülebilir kalkınma hakkında nitelikli bir eğitim verilmesinin gerekli olduğuna dikkat çekilmiştir. Buradan da görüleceği üzere, çocuk ve eğitimci için sürdürülebilir kalkınmanın öneminin farkında olan öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının düşük olması eğitim-öğretim sürecinin sürdürülebilir kalkınma farkındalığı için tek başına yeterli olmayacağı sonucunu göstermektedir.

Öğretmen adaylarının farkındalıklarının neden düşük olduğunun açığa çıkarılması için öğretmen adaylarına sürdürülebilir kalkınma farkındalığının düşük olması durumunda ne tür sonuçlar meydana gelebileceği sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya yönelik öğretmen adayları diğer gruptaki öğretmen adayları gibi çoğunlukla niteliksiz nesillerin yetişmesi ve niteliksiz bir eğitim sürecinin olacağını ifade etmiştir. Diğer gruptan farklı olarak gerekçeleri oldukça yüzeyseldir. Bu durum öğretmen adaylarının tam olarak farkındalıklarının düşük olmasının muhtemel sonuçlarını içselleştiremediklerini göstermektedir.

Öğretmen adayları sürdürülebilir kalkınma farkındalığının artırılması için deneyimlerini artırıcı nitelikli bir eğitime ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Buradan da görüleceği üzere

öğretmen adayları sürdürülebilir kalkınma farkındalığının artırılması için çözümü sadece dış kaynaklarda görmektedir. Oysa çevre ve toplum boyutunun diğer içeriklerini dikkate almamaktadır.

6. ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre çevreye duyarlılık ve çevre ile ilişkili olan sivil toplum kuruluşlarına katılım sağlama değişkenlerinin sürdürülebilir kalkınma üzerinde anlamlı düzeyde etki ettiği neticesine ulaşılmıştır. Başka bir yönden bakıldığında cinsiyetin ve sınıf düzeyinin sürdürülebilir kalkınma üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere öğretmen adayının kendisinin bizzat gönüllü olarak yer aldığı ve aktif biçimde içinde bulunduğu durumlar sürdürülebilir kalkınmanın farkındalığı üzerinde etki oluşturmaktadır. Çevreye karşı duyarlılık ve bir STK ya üyelik çevre sevgisinin bir sürecidir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının Türkiye Erozyonla Mücadele, Türkiye Tabiatı Koruma Derneği (TTKD), Çevre Koruma ve Ambalaj Atıkları Değerlendirme Vakfı (ÇEVKO), Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma vakfı (TEMA), üniversite çevre toplulukları... vb. gibi sivil toplum kuruluşlarına ve topluluklara üye olma ve aktif olarak görev alma konusunda öğretmen adaylarının desteklenmesi gerekmektedir.

Sınıf düzeyinin sürdürülebilir kalkınma farkındalığı üzerinde anlamlı düzeyde bir etki oluşturmaması, okul öncesi öğretmenliğinde okutulmakta olan «erken çocuklukta fen eğitimi», «erken çocukluk dönemi çevre eğitimi» gibi derslerin içeriğinin sürdürülebilir kalkınma farkındalığı oluşturacak nitelikte revize edilmesinin gerekli olduğunu göstermektedir.

Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı düşük ve yüksek seviyeli öğretmen adaylarının çevreye duyarlılık ve bir sivil toplum kuruluşuna (STK) üyelik faktörleri açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu durum çevre dostu olma ve çevre kimliğine sahip olmanın sürdürülebilir kalkınma farkındalığını artırdığını göstermektedir. Yani öğretmen adayları için çevre boyutu sürdürülebilir kalkınma farkındalığını önemli ölçüde etkilemektedir. Buna göre öğretmen yetiştirme lisans programında yer alan çevre eğitimi dersinin kapsamına sorumluluk alma, inanç, kültür, ekonomik gelişim, cinsiyet eşitliği, adalet gibi temalar eklenerek verilmesi önerilmektedir.

Bunun yanı sıra yapılan görüşmelerde ortak olarak eğitim temasına odaklandıkları tespit edilmiştir. Ancak yüksek seviyeli gruptaki öğretmen adayları eğitim temasının yanı sıra çevre bilinci ve sorumluluk gibi temalara da dikkat çekmişlerdir. Bu sonuç sürdürülebilir kalkınma farkındalığının artırılmasının sadece bir boyut ile gerçekleştirilemeyeceğini göstermektedir.

Lisans döneminde öğretmen adaylarının deneyim kazanacakları ders içerikleri oluşturularak çevre, ekonomi ve toplum boyutlarını desteklenmesi sağlanmalıdır.

Araştırmada örneklem sayısının az olması bir sınırlılık olarak görülmektedir. Dolayısıyla yeni yapılacak çalışmalarda diğer bölümlerdeki örneklem de dahil edilerek sürdürülebilir kalkınma farkındalığı konusunda çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan Kişisel Bilgiler Formunda yer alan aile gelir düzeyi üç gruba ayrılmıştır. Ölçeği geliştiren araştırmacı 2011 yılındaki gelir düzeyini dikkate alarak bir skala belirlemiştir. Ancak son yıllarda pandemi ve ülkeler arası çatışmalarla artan gıda kıtlığı, ülkelere uygulanan ambargolar dünya genelinde enflasyonun artmasına neden olmuştur. Bu artış nedeniyle formda yer alan gelir durumları güncel ortamda doğru sonuçlar vermemektedir. Mevcut araştırmada bu durum bir sınırlılık olarak dikkate alınmıştır. Yeni yapılacak çalışmalarda gelir düzeyi kısmındaki bilgiler asgari ücret ve diğer meslek gelirleri dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir. Ya da alternatif bir yol olarak skalalardaki rakamlar yerine dar gelir, orta gelir, yüksek gelir olarak üç grup oluşturulabilir ve sonraki çalışmalarda revize edilmiş haliyle kullanılması önerilmektedir.

Araştırmanın nicel kısmında tarama modeli kullanılmıştır. Sonraki çalışmalarda sürdürülebilir kalkınmaya etkisinin olabileceği çevre dostu, çevre kimliği, medya okuryazarlığı, iletişim, inanç, demokrasi, finansal okuryazarlık gibi faktörlerin sürdürülebilir kalkınma ile ilişkisinin incelendiği korelasyonel çalışmalar yapılarak hangi boyutun daha fazla etki ettiği ortaya konulabilir.

7. KAYNAKÇA

- Adawiah, R., & Esa, N., 2012, Teachers' knowledge of education for sustainable development. *UMT 11th International Annual Symposium on Sustainability Science and Management*, 9-11 July, Kuala Terengganu.
- Afacan, Ö. ve Güler, M.P., 2011, Sürdürülebilir çevre eğitimi kapsamında tutum ölçeği geliştirme çalışması. *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 27-29 April, Antalya-Turkey, 904-913.
- Ak, S., 2008, *İlköğretim öğretmen adaylarının çevreye yönelik bilinçlerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu
- Akgül, U., 2010, Sürdürülebilir kalkınma: Uygulamalı antropolojinin eylem alanı. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoli Dergisi*, 24, 133- 164.
- Akın, G., 2006, Küresel ısınma nedenleri ve sonuçları. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 46(2), 29-43.
- Aksan, Z., 2016, *Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma için atıkların geri dönüşümü konusunda eğitimi ve farkındalık oluşturulması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun
- Alıcı, Ş., 2013, *Anasınıfına devam eden çocuklar için azalt, tekrar kullan, geri kazan eğitimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Alici, S., 2021, Investigating the impact of professional development on Turkish early childhood teachers' professional growth about education for sustainable development through critical media literacy. *Australian Journal of Environmental Education*, 37(2), 159-162.
- Alkan, A., 2015, Bitlis şehrinin çevre sorunları ve alınması gereken önlemler. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 21(33), 11-36.
- Alkış, S., 2009, *Sürdürülebilir bir dünya için coğrafya eğitimi*. Aktif Yayınevi.

- Alkış, S., ve Öztürk, M., 2007, Sustainable development in opinions of primary student teachers and pre-service teacher education in Turkey. *Geographie didaktische Forschungen*, 42, 134-143.
- Altuntaş, A., 2012, Sürdürülebilir toplumlar ve metropollerin baskılarından kurtulmak için alternatif bir yol: Sürdürülebilir kentler. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 135-148.
- Andersson, K., 2017, Starting the pluralistic tradition of teaching effects of education for sustainable development (ESD) on pre-service teachers“ views on teaching about sustainable development. *Environmental Education Research*, 23(3), 436-449.
- Ärlemalm-Hagsér, E., & Davis, J. 2014, Examining the rhetoric: A comparison of how sustainability and young children's participation and agency are framed in Australian and Swedish early childhood education curricula, *Contemporary Issues in Early Childhood*, 15(3), 231-244. <https://doi.org/10.2304/ciec.2014.15.3.231>.
- Aslan, F. ve Çınar, R., 2015, Yeşil pazarlama faaliyetleri çerçevesinde Kafkas üniversitesi öğrencilerinin çevreye duyarlı ürünleri kullanma eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma, *KAÜ İİBF Dergisi*, 6(9), 169-184.
- Ateş, H., 2018, Fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışlarının ve bilgi düzeylerinin araştırılması. *Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 507-531.
- Atmaca, A., 2018, *Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya
- Aydın, F. ve Kaya, H., 2010, Sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin çevre duyarlılıklarının değerlendirilmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24, 229-257.
- Aydın, F., ve Ünaldı, E. Ü., 2015, Coğrafya öğretmen adaylarının sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 3(1), 11-42. <https://doi.org/10.23863/kalem.2017.18>

- Aydin, Ö., 2019, *Meslek lisesi öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin geliştirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon
- Aydin, S. O, Aydın, S. Ö., Şahin, S, ve Korkmaz, T., 2013, İlköğretim fen bilgisi, sınıf ve okul öncesi öğretmen adaylarının çevresel tutum düzeylerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 7(2), 248-267.
- Aydoğan, A., 2010, *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma konusunda ilgili kazanımların öğretimine ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Barlas, N., 2013, *Küresel krizlerden sürdürülebilir topluma çağımızın çevre sorunları*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Barrett, P. M, Cooper, M., & Teoh, A. B., 2014, When time is of the essence: A rationale for earlier early intervention. *Journal of Psychological Abnormalities in Children*, 3(4), 133-140.
- Baykal, H. ve Baykal, T., 2008, Küreselleşen Dünya’da çevre sorunları, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 1-17.
- Bazin, M. S., 2012, *Sürdürülebilir Kalkınma*. Çev.: Göknur Gündoğan. Caretta Çocuk: İstanbul.
- Benli Özdemir, E. ve Arık, S., 2018, Çocukların üstbilişsel farkındalıkları ile sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarının incelenmesi, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi (ESTÜDAM) Eğitim Dergisi*, 3(1), 1-22.
- Bhagwanji, Y. ve Born, P.,2018, Use of children’s literature to support an emerging curriculum model of education for sustainable development for young learners. *Journal of Education for Sustainable Development*, 12(2), 85–102. <https://doi.org/10.1177/0973408218785320>
- Borg, C., Gericke, N., Höglund, H.O., & Bergman, E., 2012, The barriers encountered by teachers implementing education for sustainable development: Discipline bound

differences and teaching traditions. *Research in Science & Technological Education*, 30(2), 185-207.

Boyd, D., 2018, Utilizing place-based learning through local contexts to develop agents of change in early childhood education for sustainability. *International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*, 3(13), 1475-7575.

Breiting, S., M. Mayer, & F. Mogensen., 2005, *Quality criteria for ESD-schools*. Vienna: ENSI.

Burger, K., 2013, *Early childhood care and education and equality of opportunity: theoretical and empirical perspectives on social challenges*. Springer Fechmedien: Wiesbaden.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel F., 2016, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (20. Baskı), Pegem Akademi, Ankara.

Cebrián, G., & Junyent, M., 2015, Competencies in education for sustainable development: Exploring the student teachers' views. *Sustainability*, 7(3), 2768-2786.

Cengizoğlu, S., 2013, *Sürdürülebilir kalkınma için eğitim programının okul öncesi dönem çocuklarının insan-çevre ilişkisi algısına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Cevher Kalburan, F. N., 2009, *Çocuklar için çevresel tutum ölçeği" ile "yeni ekolojik paradigma ölçeği"nin geçerlik güvenirlik çalışması ve çevre eğitim programının etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Cheong, I. P. A., 2005, Education pre-service teacher for a sustainable environment. *Asia Pacific Journal of Teacher Education*, 33(1), 97-100.

Creswell, J. W., 2003, *Research design: Quantitative, qualitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage

Creswell, J. W., and Plano Clark, V. L., 2011, *Designing and conducting mixed methods research* (2. Baskı). London: Sage Publications Ltd.

- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L., 2011, *Designing and conducting mixed methods research* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Davis, J., & Elliott, S., 2014, *Research in early childhood education for sustainability: International perspectives and provocations*. London: Routledge.
- Demirayak, F., 2002, *Biyolojik çeşitlilik-doğa koruma ve sürdürülebilir kalkınma*. TÜBİTAK Vizyon 2023 Projesi Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Paneli. 15.08.2014 tarihinde www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/csk/EK-14.pdf adresinden erişilmiştir.
- Demirbaş Öztürk, Ç., 2015, Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 31, 300-316
- Des Jardins, J. R., 2006, *Çevre etiği: Çevre felsefesine giriş*. Çev.: Ruşen Keleş. İmge Kitabevi: Ankara.
- Dinç, A., 2015, *Bir sürdürülebilir kalkınma göstergesi olarak ekoloji ayak izi ve Türkiye*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Dunlap, R. E., & Jorgenson, A. K., 2002, *Environmental problems*. *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Globalization*.
- Dücan, E., Polat, M.A. ve Balcıoğlu, E., 2016, Tüketim toplumu olarak Türkiye'nin cari açık ve tüketici kredileri ilişkisi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 161-188.
- Ekşi, A., & Özer, Y. E., 2015, Çevre ile ilgili kamusal kararlarda sosyal kabulü etkileyen durumların değerlendirilmesi. *International Journal of Economic & Social Research*, 11(1).107-116.
- Elliott, S., 2010, *Essential not optional: Education for sustainability in early childhood centres*. Childcare Information Exchange

- Engin, H., 2010, *Coğrafya eğitiminde sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilirlik eğitimi ve çevre eğitimi konularının kazandırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ergün, T. ve Çobanoğlu, N. 2012, Sürdürülebilir kalkınma ve çevre etiği, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 97-123.
- Ergün, T., ve Çobanoğlu, N. 2017, Sürdürülebilir kalkınma ve çevre etiği. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 19-30.
- Evin, H. 2005, *Trakya bölgesi deri ve bitkisel yağ sanayinde çevre duyarlılığı*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E., 2009, *How to design and evaluate research in education*. (9th ed.) McGraw- Hill, Inc.
- Funtowicz, S. O., & Ravetz, J. R. 1991, A new scientific methodology for global environmental issues. *Ecological economics: The Science and Management of Sustainability*, 10, 137.
- Gezer, Ş. F., 2010, *Sürdürülebilirliğin hizmet içi eğitim ile okul öncesi eğitime entegre edilmesi: dönüştürücü öğrenmeye yönelik bir çaba*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara
- Gökmen, A., 2014, *Sürdürülebilir kalkınma için eğitim: öğretmen adaylarının tutumları ile ilişkili olan faktörler (Gazi eğitim fakültesi örneği)*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gülay O. H. ve Durkan, N., 2014, Toprakla buluşan çocuklar: Küçük çocuklar için toprak eğitimi projesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(31), 632-638
- Gülay O. H. ve Güngör, H., 2015, Türkiye'deki okul öncesi dönem çevre eğitimi çalışmalarının incelenmesi: 2000-2014 yılları arasındaki tezlerin ve makalelerin incelenmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 180-194.
- Gülay, H. ve Önder, A., 2011, *Sürdürülebilir gelişim için okulöncesi dönemde çevre eğitimi*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.

- Gürbüz, H., Çakmak, M. ve Derman, M., 2013, Biyoloji öğretmen adaylarının sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları, *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 6, 144-149.
- Haşiloğlu, S. B., Baran, T. ve Aydın, O., 2015, Pazarlama araştırmalarındaki potansiyel problemlere yönelik bir araştırma: kolayda örnekleme ve sıklık ifadeli ölçek maddeleri. *Pamukkale İşletme ve Bilişim Yönetimi Dergisi*, 1, 19-28.
- Hedefalk, M., Almqvist, J., Östman, L., 2015, Education for sustainable development in early childhood education: A review of the research literature. *Environmental Education Research*, 21(7), 975-990.
- Hofman, M., 2015, What is an education for sustainable development supposed to achieve - A question of what, how and why. *Journal of Education for Sustainable Development*, 9(2), 213-228.
- Hungerford, H. R., & Peyton, R. B., 1976, *Teaching environmental education*. Weston Walch, Portland, ME.
- Hürol, H.Y, 2014, *A study on social sustainability: The case of Doğanbey urban renewal project in Bursa*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, Ankara.
- Kabadayı, R., 2015, “*Sürdürülebilir Kalkınma ve Eğitim*”. Prof. Dr. İbrahim Ethem Başaran’a Armağan. (Eds). İ. Aydın & Ş. Çinkır. Ankara, Anı Yayıncılık, 165- 179.
- Kabadayı, A. ve Altınsoy, F., 2018, Traditional and technological methods for raising pre-school children’s awareness of environmental pollution for sustainability. *Discourse and Communication for Sustainable Education*, 9(2), 134-144.
- Kahriman, D., 2016, *Comparison of early childhood education educator’s education for sustainable development practices across eco versus ordinary preschools*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kahyaoğlu, M. 2011, Öğretmen adaylarının öğrenme stilleri ile çevre eğitimi öz-yeterlilikleri arasındaki ilişki. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 68-82.
- Kalaycı, Ş., 2010, “*Faktör Analizi*”, Şeref Kalaycı (Edit.), *SPSS uygulamalı çok değişkenli İstatistik teknikleri*, (5. Baskı), Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti., Ankara

- Kalburan C., 2009, *Çocuklar için çevresel tutum ölçeği* ile “yeni ekolojik paradigma ölçeği”nin geçerlik güvenirlik çalışması ve çevre eğitim programının etkisinin incelenmesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Karaarslan, G., 2016, *Science teachers as ESD educators: An outdoor ESD model for developing systems thinking skills*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Uludağ, G., Karademir, A. H., ve Cingi, M. A., 2017, Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir çevreye ilişkin davranış düzeylerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 120-136.
- Karahan Aydın, B., 2019, *Okul öncesi öğretmenlerinin sürdürülebilir çevre eğitimine yönelik algıları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Karakaş, B., 2015, *İç ve dış hava ortamlarında partiküler madde (PM10, PM2.5 ve PM1) konsantrasyonlarının değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N., 2006, *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın, Ankara.
- Keleş, Ö., Uzun, N. ve Varnacı Uzun, F., 2010, Öğretmen adaylarının çevre bilinci, çevresel tutum, düşünce ve davranışlarının doğa eğitimi projesine bağlı değişimi ve kalıcılığının değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(32), 384-401.
- Koçak, F. ve Balcı, V., 2010, Doğada yapılan sportif etkinliklerde çevresel sürdürülebilirlik. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 2(2), 213-222.
- Koçulu, A., 2018, Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları ile çevre sorunlarına yönelik tutum ve davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Korkmaz, A., 2014, *Eko-okul programını uygulayan okul öncesi eğitim kurumlarının sürdürülebilir gelişme için eğitim açısından değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Korkmaz, G., 2020, Yenilenen öğretmen yetiştirme lisans programlarının sürdürülebilir kalkınma için eğitim bağlamında incelenmesi. *Journal of Advanced Education Studies*, 2(2), 111-132.
- Köklü, H., 2018, *Investigating pre-service early childhood teachers' self-efficacy beliefs regarding education for sustainable development teaching* (Master's thesis, Middle East Technical University).
- Laurie, R, Tarum, Y. N., Mckeown, R., Hopkins, C., 2016, Contributions of education for sustainable development (ESD) to quality education: A synthesis of research. *Journal of Education for Sustainable Development*, 10(2), 226–242.
- Markowitz, A. J., Bassok, D., & Hamre, B. (2018). Leveraging developmental insights to improve early childhood education. *Child Development Perspectives*, 12(2), 87-92.
- Martinez Agut, M. P., Ull, M. A., Aznar Minguet, P., 2014, Education for sustainable development in early childhood education in Spain. *Evolution, Trends and Proposals. European Early Childhood Education Research Journal*, 22(2), 213-228.
- Mawson, W. B., 2014, Experiencing the 'Wild Woods': The impact of pedagogy on children's experience of a natural environment. *European Early Childhood Education Research Journal*, 22(4), 513-524.
- Mac Donald, M., 2015, *Early childhood education and sustainability: A living curriculum. Childhood Education*, 91(5), 332-341.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M., 1994, *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Morelli, J., 2011, Environmental sustainability: A definition for environmental professionals. *Journal of Environmental Sustainability*, 1(1), 1-9.
- Naikoo, A.A., 2017, Teachers' attitude towards environmental education and sustainable development: A case study of secondary school teachers of Kupwara district of Jammu and Kashmir State. India. *Research Paper*, 3(4), 38-39.

- Morse, J.M., 2003, Principles mixed methods and multimethod research design. A. Tashakkori and C. Teddlie (Ed.) *Handbook of mixed methods in social and behavioral research* içinde (189-209). California: Sage Publication.
- Mucan, B., Kayabaşı, A. ve Madran, C., 2016, Yöneticilerde sürdürülebilirlik algısı ve firma uygulamalarına yönelik değerlendirme. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(2), 57-72.
- Nikel, J., 2007, Making sense of education “responsibly”: Findings from study of student teachers’ understanding(s) of education, sustainable development and education for sustainable development. *Environmental Education Research*, 13(5), 545-564.
- Nousheen, A., Zai, S.A., Waseem, M., & Khan S.A., 2020, Education for sustainable development (ESD): Effects of sustainability education on pre-service teachers’ attitude towards sustainable development (SD). *Journal of Cleaner Production*, 250, 1-12.
- Ozel, A., Senyurt, S., Ozturk, M., & Ozel, E., 2013, Turkish geography prospective teachers’ perspective and attitude of sustainable development. *Journal of Environmental Protection and Ecology*, 14 - 3A, 1273–1282. (SCI-Exp.)
- Ozmehmet, E., 2008, Dünya’da ve Türkiye’de sürdürülebilir kalkınma yaklaşımları. *Journal of Yaşar University*, 3(12), 1853-1876.
- Özaydın, S., Şahin S. ve Korkmaz T., 2013, İlköğretim fen bilgisi, sınıf ve okul öncesi öğretmen adaylarının çevresel tutum düzeylerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)* 7(2), 248- 267.
- Özçuhadar, T., 2007, *Sürdürülebilir çevre için enerji etkin tasarımının yaşam döngüsü sürecinde incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özsoy, R., 2019, An investigation on the Turkish science teachers’ views related to education for sustainable development (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Öztürk Demirbaş, Ç., 2011, Coğrafya dersi öğretim programında sürdürülebilir kalkınma. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 591-615.
- Pachego-Vega, R., 2010, NGOs and sustainable development, *International Encyclopedia of Civil Society*, In: Anheier, H. K., Toepler, S. (Ed.), Springer New York, NY, pp.1049-1054.
- Pallant, J., 2007, *SPSS Survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS for Windows Version 15* (3rd ed.). UK: Open University Press.
- Palmer, M. A., Bernhardt, E. S., Chornesky, E. A., Collins, S. L., Dobson, A. P., Duke, C. S., Gold, B. D., Jacobson, R., Kingsland, S., Kranz, R., Mappin, M. J., Martinez, M. L., Micheli, F., Morse, J. L., Pace, M. L., Pascual, M., Palumbi, S., Reichman, O. J., Townsend, A., & Turner, M. G., 2004. *Ecological science and sustainability for a crowded planet, 21st Century Vision and Action Plan for The Ecological Society of America*.
- Peters, R., 1985, The greenhouse effect and nature reserves. *Bioscience*, 35(11), 707-717.
- Quadır, S. E. ve Temiz, G., 2017, Öğretmenlerin ve ebeveynlerin okul öncesi çağı çocuklarla çevre dostu uygulamalarının incelenmesi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 52(2),71-89.
- Rauch, F., & Steiner, R., 2013, Competences for education for sustainable development in teacher education. *CEPS Journal*, 3(1), 9-24.
- SalÓte, I., & Pipere A., 2006, Aspects of sustainable development from the perspective of teachers. *Journal of Teacher Education and Training*, 6, 15-36.
- Sever, D., 2013, Science Teacher candidates' thoughts about global warming studying in Turkey and United Kingdom. *Elementary Education Online*, 12(4), 1212-1221.
- Singh, P., & Anekar, U., 2018, The importance of early identification and intervention for children with developmental delays. *Indian Journal of Positive Psychology*, 9(2), 233-237.

- Soysal, C., 2017, *Examination of pre-service chemistry teachers' competency in the field of environmental education and sustainable development* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Soysal, N., 2016, *Pre-service classroom teachers' perceived competencies on education for sustainable development* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Spiropoulou, D., Antonakaki, T., Kontaxaki, S., & Bouras, S., 2007, Primary teachers' literacy and attitudes on education for sustainable development. *J Sci Educ Technol*, 16, 443-450.
- Stir, J., 2006, Restructuring teacher education for sustainability: Student involvement through a "strengths model". *Journal of Cleaner Production*, 14, 830-836.
- Strange, T., & Bayley, A., 2008, *Sustainable development: Linking economy, society and environment*. Paris, France: OECD Publications.
- Summers, M., & Childs, A., 2007, Student science teachers' conceptions of sustainable development: A empirical study of three postgraduate training cohorts. *Research in Science & Technological Education*, 25(3), 307-327.
- Summers, M., Corney, G., & Childs, A., 2004, Student teachers' conception of sustainable development: The starting-points of geographers and scientists. *Educational Research*, 46(2), 163-182.
- Şahin, E., 2008, *In partial fulfillment of the requirements for the degree of doctor of philosophy in secondary science and mathematics education* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Tayler, C., 2015, Learning in early childhood: Experiences, relationships and 'Learning to be'. *European Journal of Education*, 50(2), 160-174.
- Teksöz, G., 2014, Geçmişten ders almak: Sürdürülebilir kalkınma için eğitim, *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 31(2), 73-97.
- Toprak, D., 2006, Sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde çevre politikaları ve mali araçlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(4), 146-169.

- Toran, M., 2017, Erken çocukluk eğitimi için sürdürülebilir kalkınma: Türkiye kökenli yayınlara yönelik bir değerlendirme. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 33-44.
- Tosunoğlu, B.T., 2014, Sürdürülebilir küresel refah göstergesi olarak ekolojik ayak izi. *Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3(5), 132-149.
- Tuncer, G. Tekkaya,C., & Sungur, S., 2005, Environmental attitudes of young people in Turkey: Effects of school type and gender. *Environmental Education Research*, 11(2), 215-233.
- Tuncer, G., Tekkaya, C., Sungur, S., Cakiroglu, J., Ertepinar, H., & Kaplowitz, M., 2009, Assessing pre-service teachers' environmental literacy in Turkey as a mean to develop teacher education programs. *Journal of Educational Development*, 29, 426-436.
- Tuncer, G., ve Erdoğan, M., 2006, Sürdürülebilir kalkınma için eğitim: Bir ders değerlendirilmesi. VII. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Bildiriler Kitabı-Cilt I, Ankara
- Turhan, B. ve Özbay, Y., 2016, Erken çocukluk eğitimi ve nöro plastisite. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 54-63.
- Türer, B., 2010, *Fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun
- Türkmen, L., 2010, Ekolojik konu ve sorunlar (Ed. Orçun Bozkurt), *Çevre eğitimi içinde* Ankara: Pegem Akademi.
- Uğraş, M. ve Zengin, E., 2019, Sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir kalkınma için eğitim ile ilgili görüşleri. *Journal of Theoretical Educational Science*, 12(1), 298-315.
- UNESCO, 2002, *Education for sustainability. From Rio to Johannesburg: Lessons Learnt From a decade of commitment*. Paris: UNESCO
- UNESCO, 2006, *United Nations decade of education for sustainable development 2005-2014, UNESCO: International Implementation Scheme*. Paris.

- UNESCO, 2009, *Training guideline on incorporating education for sustainable development (ESD) into the curriculum.*
http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/COPs/News_documents/2009/0905Bangkok/ESD_training_guidelines_-3.pdf (Erişim Tarihi, 14.09.2021).
- UNESCO, 2007, <http://www.unesco.org/education/tlsf/> (erişim: Eylül-2018).
- UNESCO, 2017, *Education for sustainable development goals learning objectives.* Paris, France: UNESCO.
- United Nations., 2015a, *Sustainable development goals.* 20 Mart 2018 tarihinde <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/> adresinden alınmıştır.
- United Nations., 2015b, *Integrating the three dimensions of sustainable development: A framework and tools.* 20 Mart 2018 tarihinde <http://www.unescap.org/sites/default/files/Integrating%20the%20three%20dimensions%20of%20sustainable%20development%20A%20framework.pdf> adresinden
- Uzun, N, ve Sağlam, N., 2006, Orta öğretim öğrencileri için çevresel tutum ölçeği geliştirme ve geçerliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30), 240-250.
- Vivien, F. D., 2008, *Sustainable development: An overview of economic proposals. Surveys and Perspectives Integrating Environment and Society*, 1(2), 1-8.
- Wang, C. L., 2017, No-self, natural sustainability and education for sustainable development. *Educational Philosophy and Theory*, 49(5), 550-561.
- Yaşar, B., Seçer, A. ve Davran, M., 2008, Tarımsal su kullanımı ve yönetiminde ekonomik sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik. *TMMOB 2. Su Politikaları Kongresi*, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Yavuz, A., 2010, Sürdürülebilir kavramı ve işletmeler açısından sürdürülebilir üretim stratejileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 63-86.
- Yeni, O., 2014, Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma: Bir yazın taraması. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 181-208.

Yılmaz, F., Göçen, S. ve Yardımcı, R., 2017, Toplumsal sorunların çözümünde üniversitelerin rolü, *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(12), 138-149

Yüksek, M., 2010, *Sürdürülebilir kalkınma ve Türkiye’de çevre politikaları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Gaziantep.

Zafir, Z., 1998, *Sürdürülebilir kalkınma ve az gelişmiş ülkeler*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

Ek 1. Veri Toplama Araçları

Ek 1a. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Öğretmen Adayı,

Bu ölçme aracı okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerini farklı değişkenler açısından belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Ölçme aracı *Kişisel Bilgi Formu* ve *Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği* (SKFÖ) olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Vereceğiniz yanıtlar akademik çalışmaya veri olmak dışında başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Samimiyetle çalışmaya yapacağınız katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Doç. Dr. Ümit DEMİRAL - Memduh Sefa TÜRK

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. İsminizin ve Soy isminizin baş harfler?
2. Cinsiyetiniz? Kadın () Erkek ()
3. Sınıfınız? 1 () 2 () 3 () 4 () 4+ ()
4. Çevre eğitimi dersi aldınız mı? Evet () Hayır ()
5. Çevreye karşı *duyarlılığınızı* derecelendirirseniz aşağıdaki ifadelerden hangisi sizi en iyi yansıtır?
() Yüksek düzeyde duyarlıyım
() Orta düzeyde duyarlıyım
() Düşük düzeyde duyarlıyım
() Duyarsızım

Ek 1b. Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği

Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Çevresel-Etik	Yeryüzündeki sistemin bütünlüğünü yeniden kurmak ve korumak için çevresel açıdan zararlı faaliyetler kontrol altına alınmalıdır.					
	Doğal kaynaklar, sürdürülebilir ve gelecek kuşakların haklarını ihlal etmeden kullanılmalıdır.					
	Her ülke sürdürülebilir kalkınma konusunda vatandaşlarının etkin katılımlarını güvenceye alan bir idari sistem oluşturmaktadır.					
	Sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirebilmek için ülkelerin esnek ve kendini düzeltebilme kapasitesine sahip bir yönetim sistemi olmalıdır.					
	Çevre bugünkü ve gelecek kuşaklar için yaşamaya elverişli kılarak herkesin ondan eşit yararlanması sağlanmalıdır.					
	Doğal mirasın korunması konusunda gelecek kuşaklara karşı sorumluluk taşımam.					
	Yeni kaynakları koruyan teknolojiler geliştirilmelidir.					
	Gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarının karşılanması ellerinden alınmadan bugünün ihtiyaçları karşılanmalıdır.					
	Sürdürülebilirliğin tek bir kalıbı olamaz çünkü her ülkenin ekonomik ve ekolojik şartları farklıdır.					
	Yeryüzündeki bitki ve hayvan türlerinin korunması uluslararası bir sorumluluktur.					

Ek 1c. Görüşme Soruları

1. Sürdürülebilir kalkınma kavramı size ne ifade ediyor? Açıklayınız.
2. Sürdürülebilir kalkınma konusunda farkındalık düzeyinizi yeterli buluyor musunuz? Nedenini açıklayınız.
3. Sürdürülebilir kalkınma eğitimine kaç yaşında başlanmalı? Niçin? Açıklayınız.
4. Sizce okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalıklarının olması gerekli midir? Niçin? Açıklayınız.
5. Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının düşük olması ne tür sonuçlar doğurur? Açıklayınız.
6. Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı yüksek okul öncesi öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için önerileriniz var mı? Varsa nelerdir?

Ek 2. Araştırma İzinleri

Ek 2a.Etik İzin

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURUL DEĞERLENDİRME VE
KARAR FORMU

Değerlendirme Talebinde Bulunan Kişi/Kurum	Memduh Sefa TÜRK		
Değerlendirme Başvuru Tarihi	19.03.2021		
Değerlendirilmesi Talep Edilen Eserin/Araştırmanın Adı	Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalıklarının İncelenmesi		
Değerlendirilmesi Talep Edilen Araştırma/Ölçel/Anket/Görüşme Formu			
Değerlendirmeyi Yapan Etik Kurul	KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU		
Değerlendirme Toplantı Bilgileri	Yeri	Tarihi	Saati
	IBF Dekanlığı Makam Odası	15.04.2021	11:00
Karar No	Karar Tarihi	15.04.2021	
	Karar No	2021/2/13	
Karar Sonucu	(X) Kabul	☒ Oy Birliği	
	() Ret	☐ Oy Çoğunluğu	
		☐ Oy Birliği	
		☐ Oy Çoğunluğu	

Etik Kurulumuz, yukarıda başvuru bilgileri yer alan eser/araştırma için toplanarak bilimsel araştırmalar ve yayın etiği açısından değerlendirme yapmış ve aşağıda gerekçesi açıklanan karar(lar)ı almıştır:

Karar ve Gerekçesi

Memduh Sefa TÜRK'e ait "Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalıklarının İncelenmesi" konulu proje araştırmasının bilimsel araştırmalar etiği açısından yapılan değerlendirmesinde kabulüne,

Oy birliğiyle karar verilmiştir.

Etik Kurul Başkanı
Prof. Dr. Nur ÇETİN

Ek 2b. Fakülte Araştırma İzni

T.C.
KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-15559425-044-00000313742
Konu : Anket İzni (Memduh Sefa TÜRK)

14.2021

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 22.03.2021 tarihli ve E-51062476-300-00000310857 sayılı yazı.

Enstitümüz Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Doç.Dr.Ümit DEMİRAL'ın, danışmanı olduğu 191021004 numaralı öğrencisi Memduh Sefa TÜRK'ün, "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalıklarının İncelenmesi" konulu yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmak üzere ilgede yer alan ölçeği Fakültemiz Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören öğretmen adaylarına uygulama istediği, Bölüm Başkanlığımızın da olumlu görüşleri doğrultusunda, gönüllülük esasına göre olması şartıyla, Dekanlığınızca uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Refik BALAY
Dekan

Ek: Anket İzni(Memduh Sefa TÜRK)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: B1A4E1C5-14AC-4E13-B474-B9AD299450D3 Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/kano-ehys>
Adres: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Faks No: 03662805145
e-Posta: bilimler@ahievran.edu.tr İnternet Adresi: www.ahievran.edu.tr
Kep Adresi: ahievranuniversitesi@b01.kep.tr

Bilgi İçin: BİT AKKÜŞ
Unvan: Bilgisayar İşletmeni
2805104

Ek 2c.Ölçme Aracı Kullanma İzni

Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği izin maili [Gelen Kutusu X](#)

Ümit Demiral

Alıcı: Çağrı

28 Şub 2021 14:47

Sayın Doç. Dr. Çağrı ÖZTÜRK DEMİRBAŞ,

Ben Doç. Dr. Ümit DEMİRAL, Kirşehir Ahi Evran Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalında öğretim elemanı olarak görev yapmaktayım. Kirşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Fen Bilgisi Eğitimi bilim dalında lisansüstü eğitime devam eden Memduh Sefa TÜRK isimli öğrencim ile "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalıklarının İncelenmesi" isimli tez çalışmasını yürütüyoruz. Danışman öğrenim tezinde sizin tarafınızdan geliştirilen "Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği"ni kullanmak istiyor. Ben ve danışman öğrenim olan Memduh Sefa TÜRK, ölçeğin kullanılmasında her türlü etik kurala dikkat edeceğimizi belirtmek istiyoruz. Sizden öğrenimin tezinde ölçeğinizi kullanabilmesi için izin istiyoruz. Saygılarımla.

[Assoc. Prof. Dr. Ümit Demiral](#)

Çağrı Öztürk

Alıcı: ben

2 Mar 2021 09:37

Sayın Doç. Dr. Ümit DEMİRAL,

Kirşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Fen Bilgisi Eğitimi bilim dalında lisansüstü eğitime devam eden Memduh Sefa TÜRK isimli öğrencinizin danışmanlığınızda yürüteceği "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalıklarının İncelenmesi" isimli tez çalışmasında tarafımdan geliştirilen "Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği"ni veri toplama aracı kullanımında sakınca yoktur. Ölçek geliştirmeye ilişkin yayım ile ilgili yayımlar ekte sunulmuştur. Size ve öğrencinize başarılar dilerim. Saygılarımla.

Doç. Dr. Çağrı ÖZTÜRK DEMİRBAŞ

Ümit Demiral 28 Şub 2021 Paz, 14:47 tarihinde şunu yazdı:

Doç. Dr. Çağrı ÖZTÜRK DEMİRBAŞ

4 Ek

Adres : *****
Telefon no (iş ve cep): *****
E-posta : *****
T.C. Kimlik No : *****

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı	Memduh Sefa TÜRK
Doğum Yeri	*****
Doğum Tarihi	*****
Uyruğu	*****
Telefon	*****
E-posta Adresi	*****

Eğitim Bilgileri

Lisans

Üniversite	Aksaray Üniversitesi
Fakülte	Eğitim Fakültesi
Bölümü	Fen Bilgisi Öğretmenliği
Mezuniyet Tarihi	2016

Makale ve Bildiriler

Türk, M.S. & Demiral, Ü., 2021, “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalıkları ve Bu Farkındalıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, EJER Kongresi 7-10 Temmuz 2021 Aksaray